دا باسین سپېدې

لیکوال

سلیمان لایق

Ketabton.com

دافغانستان د علومو اکاډمي
د پښتو څېړنو بین المللي مرکز
۱۳۶۲ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادونه : که څېړونکې د لایق د دغو خپرو شویو آثارو او د هغوی د پخوانی ځانګړی چاپ تر منځه څه توپیر وومومي ـ علت یې د لیکوال نوی کتنه او سمون دی .

خپرونکی

مهتمم: نعمت الله اندړ

د چاپ شمیر: ۵۰۰۰

د چاپ ځای: دولتی مطبعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه لنډه یادونه

د پښتو ټولنو بین المللی مرکز د ستر انقلابي شاعر او لیکوال د دغې مجموعې په خپرولو سره د پښتو د ادب نړۍ ته یو نوی انقلابي سوغات وړاندې کوي.

تر اوسه مشهوره وه چې سلیمان لایق د شعر د ډګر اتل دی. رښتیا هم ده چې د چونغر، یادونه او درمندونه، کېږدۍ؛ بادبان او نورو نه هېرېدونکو انقلابي منظومو آثارو په ایجاد سره سلیمان لایق زموږ په انقلابي ټولنه کې د شعر د آسمان ځلانده لمر، د اجتماعي ریالېزم مؤسس او د دغه تاوده سنګر لومړی سرتېری دی. خو خبره یوازې د شعر په چاپیریال کې نه ده، دغې سپېڅلې ادبي مبارزې د ده د خواږه نثر په ډېرو ښکلو لړیو کې هم خپل قوت ښکاره کړی چې دلته یې د ادب مینانو ته وړاندې کوو.

د شلمې پېړۍ د سترو انقلابي غورځنګونو او اوږدونو سمندر ستر موجونه له ځانه سره راوړل چې د ادب نړۍ ته یې هم سرکشې څپې ورسېدې. د دغو سرکشو څپو په غېږ کې د ادب یو انقلابي میتود، یعني د اجتماعي ریالېزم میتود هم منځ ته راغی چې د طبقاتي نړۍ د انتقادي ریالېزم د میتود ځای یې ونیو.

زموږ په فیودالي ټولنه کې د ظاهرشاهي او داودشاهي سانسورچیانو دغو سرکشو څپو ته د شګو بندونه واچول. دا بندونه تر دې اندازې وو چې د سلیمان لایق په نامه ښېخې جائزو موضوعاتو هم د خپرېدلو اجازه نه لرله او ډېرې خپرونې به کله د سپنتا او کله د زرغون شرنوال، خاټول او په نورو مستعارو نومونو خپرېدلې.

د ثور انقلاب دغه د شګو بندونه مات کړل او دا دی د لایق د منثور ادب او لنډو داستانونو وړه مجموعه ګرانو هېوادوالو ته وړاندې کوو.

دا مجموعه هم د اجتماعي ریالېزم د میتود یو په زړه پورې اثر دی چې د هر داستان په مرکز کې یې د ټولنې د استثمارګرو له نظره لوېدلی، ظاهرا وړوکی، خو په حقیقت کې ستر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړوونکې انسان ځای لري. مرور شپون، د کارخانې جشن، خړ کی ماشین؛ نوی گردان او داسې نورېې ښې بیلگې دی.

لایق یوازې انقلابي شاعر نه، بلکی د انقلابي نثر لیکوال هم دی. که د ده هر انقلابي شعر د هر انقلابي زلمي لیکوال لپاره د انقلابي درس حیثیت لری ، همدغه شان دده هر انقلابي نثر د انقلاب مین لپاره مکتب دی .

تل دی وی دغه مدرسې او دغه مکتبونه

دوست شینواری

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسات

ستا او ښکې اوس بې وخته باران ته ورته دي. زه بيا ستاسې کبر.ديو ته نه درځم؛
زما لمن خوشې کړه، په ما پسې نوره مه گرزه، زاري مه راته کوه او مه راته ژاړه !
بيا به ستاسې د کلي نوم وانخلم او په دې لارو به بيا درنشم؛
شپې او ورځې به يو کړم . په بېړه به له غرو رغو څخه واوړم. او هيڅکله به بيا بېرته راونه گورم؛

داسې منډې به ووهم لکه عمر چې يې وهي او داسې ژر به له ستر گو ووزم لکه ځواني چې وزي؛ داسې ځاى ته به لاړ شم چې ستا سي کبر.دی هلته نه وي دربدلې.

داسې لارې به پر بېکړم چې ستاسې اوښان نشي پې تلاى او په داسې غرو کې به ځاى ونيسم چې ستاسې د مېنو بادونه هلته لاره نلري ؛

زړه به مجبور کړم چې تا هېره کړي او ستر گې به وتړم چې بيا هېڅکله زما ماشوم زړه ونه غولوي ؛

له وفا نه به منکر شم او مينه به وشړم ؛ حيلې ترانې به وسوځوم او له خلکو به گوښې شم ؛

هالته لرى به د لوړو غرو د پا سه ټول عمر له سپېدو تر ماښامه وخاندم. و به خاندم چې تا هېر ه کړم او پسې خاندم به چې ځان هم راڅخه هېر شي. تر هغو به وخاندم چې طبعيت په تا وخندوم او تر هغو به ليونتوب کوم چې تا هم د ځان په څېر ليونی کړم ؛

اې اوښا نو وتښتئ ، اې کبر.ديو وسوځئ او اې قهرجنو توفا نونو سر اوچت کړئ او زما د نيمگړې ځوانۍ او ناکامو هيلو کسات واخلئ .

۱۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېلۍ

اې ځوانه شپونکیه ! خپله شپېلۍ وغږ.وه او ما د هغې په ناپایه څپو کې د دې ستومانه ژوند له غمونو څخه وباسه .

کله چې زه نه یم او زما په قبر باندې ځوځان او وحشي بوټي شنه شوي وي هره نغمه چې د شپېلۍ له ستونې راوزي خامخا به زما د هېر شویو دردونو بشپړه څېره پکې انځور شوې وي .

کله چې زما قلم او ژبه زما د رنګینو خیالونو او اندېښنو له تعبیرولو څخه پاتې شي زه به د خپلو اندېښنو د بیان لپاره خپل دوستان د فرخار غرونو ته راوبولم او هلته به د تاوراتاو درو په غېږ کې له ځوان شپونکي څخه وغواړم چې د لرګي شپېلۍ ورواخلي او د شپنو نغمې هغوی ته ورواوروی او هله چې د شپېلۍ زړه را ښکونکې څپې زما د نا سپړل شویو سندرو نغمې وغوړوي او له نا ویل شویو دردونو څخه پرده پورته کړي ، زه به هماغه وخت خپلې او ښکې پاکې کړم او دوی ته به وو ایم چې دادی زما د نا کرار و اندېښنو ترجمان .

هیڅ ساز د شپېلۍ خوند او کیفیت نلري. نور سازونه مستي، خوشالي او وجد راولي ، مګر زموږ د شپنو د شپېلۍ نغمې یو دا سې اعجاز لري چې حساس انسان لاس نیولی د بزګرانو جونګړو او د شپنو شپولو ته بیایي او هلته ناکام عسقونه او بې دوا رنځونه ورښیي.

کله چې زه په نیمو شپو کې د لارویو کاروانیانو نغمې د شپېلۍ په نارو کې اورم بې اختیاره مې د خپل ستر اولس د تاریخ هغه ترخې پېښې تصورته راشي چې له وینو، چیغو او کړاوونو څخه ډکې دي .

شپېلۍ د پښتون ملت د زیار ایستونکو د اوږدو بدمرغیو او چیغو تاریخ دی. څوک چې د دوی د شپېلۍ له دردوونکو نغمو سره نه وي اشنا ګواکې د پښتنو خلکو له تاریخ سره نه دی اشنا شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د پرديسو او ښبنو په تودو زړونو کې بې تعبيره دردونه و خوځېږي؛

کله چې د ستړو ستومانه بزګرانو په ککرو کې د ناروزل شويو استعدادونو ځړيکه سر راپورته کړي، او کله چې د خوار شپانه شړل شوې هيلې سرواخلي بيا نو شپېلۍ ته ورتښتي او خپل هر څه د هغې نغموته ورسپاري.

ډېر کلونه به تېر شي، ډېر بدلونونه به راشي، ډېر به وخاندي او ډېر به وژاړي، مګر داسې ورځ به هېڅکله رانشي چې د هندوکش وګړي شپېلۍ ونه غږوي او د هغې په سوځوونکو او غمجنو ځپو کې د تېرو او هېرو نسلونو د ساړه او ناميند ژوند خاطرې يادې نکړي.

وغږوه، وزغږوه!

اې ځوانه شپونکيه! خپله شپېلۍ وغږوه او ما د هغې په ناپايه نغمو کې د دې شرموونکې ژوند له غمونو څخه يوه شېبه وباسه !

ثور-۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوښکې

زما د سلګيو کاروان مه بندوئ، پرې مې ږدئ چې خپل زاړه دردونه د اوښکو له ځپو سره ولېږدوم .

نور د خندا ملګري دي او زه د ژړا. ژړا د وريو سلګۍ ده او خندا د مړو غوغا . ځومره نيکمرغ دي هغوی چې ژاړي او ژړلای شي .

هغه وخت چې انسان د ژوند له ستومانيو ځخه اوکه[1] شي او هېڅ خواته لاره نلري ؛

هغه شېبه چې مغرور او بې جلبه قدرتونه د مستحق په مرۍ پښنه کېږدي او لوری ترې ورک کړي !

هغه ماښام چې د کلي هلکان ماشوم يتيم ووهي او مرور شي ؛

هغه سباوون چې پرديس مزدور په پردي ملک کې د لارې په ژۍ د ځنکدن سلګۍ وهي؛ هغه وخت يوائې د اوښکو ځپې خوځېږي او د هغو نامينديۍ پای ته رسوي .

بارانونه دي چې سيلاوونه خوځوي او دريابونو دي چې د بهېر لاره تړاکي. پرېږدئ چې بارانونه واوريږي او تالندې خورې کاندي . پرېږدئ چې تندرونه راولوېږي او دا برجونه چې له خاورونه راپورته شويدي يو ځل بيا له خاوره سره برابر کاندي.

د اوښکو لاره مه بندوئ ؛

که ژړانه وای هيچا به نه وخند لي .

کابل ـ ۱۳۳۸

---

۱ ـ اوکه AUKA = پکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اټڼ چي

د شپې په تور زړه کې سپین ستوري ځلېدل او د ستورو په نرۍ رڼا د لارې شاوخوا بوټي د باد کمزوري بهېرته ورو ، ورو خوځېدل او داسې ښکارېدل له لکه په یوه بشپړه ورا کې چې ټول خلک اتڼ وهي .

سورګل د همدې بوټو په منځ کې د دښت په نریو لارو روان و . دی په داسې ژورو اندیښنو کې ډوب تللی و چې د ستورو ښایست، د دښت چوپیا او د ځوانۍ دروند خوب یې بیخي له یاده وتلي وو.

ده افسوس کاوه کاشکې دې واده ته نه وای راغلی او یا په اتڼ نه وای ورګډ شوی.

نه پوهېږم نن شپه څه راشوی وو چې نه ډول زما له پښې سره برابرېده او نه زما پښه له ډول سره.

زه بیا دا ګڼې څڼې ، دا نرۍ ونه او دا ښایسته ځواني څه کوم؛ نندارچیانو به څومره راپورې خندلي وي !

اوه کاشکې د اتڼ میدان خو کلا ته نږدې نه وای او پیغلو خو د دیوالونو له سره زما د ناوړه غورځو پرځو ننداره نه وای کړې .

ناکام اتڼ چي همداسې پخپلو ترخو اندیښنو کې روان و ، د کلا په برجانو باندې د اتڼ د میدان د لمبو انعکاس، د ډولونو آواز ، د آسونو شڼهار، د چلمانو لوګي او د کلا د پاسه د سرو سالوګانو کتار د ده سترګو ته وروسته، وړاندې کېدل.

هغه شپه تېره شوه او ډېرې نورې شپې پسې راغلې، ډېر ودونه او کوژدې تېرې شوې او څو څو ځلې ډولونه وغږېدل مګر سورګل بیا اتڼ وانه اچاوه او مات شوی زړه یې پیوند ونه شو.

د فنکار زړه هغه ښیښه ده چې یو ځل مات شي بیا پیوند نه مني او نه رغېږي .

ښرنه ـ ۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غرونو په تياره کې

دی د غرونو په تیاره کې لوی شو . د کمرونو په اړخ کې یې څو کاله شپېلۍ وغږوله. د سپوږمۍ په پلوشو کې یې د سین له ترانو څخه خوندور الهامونه واخیستل. له مینې او گرمۍ نه یې ډکې سندرې وویلې. لوړ خیالونه یې په سر کې را پیدا شول او ښایسته مرغلرې یې سره وپېیلې... خو افسوس چې د ده ټول رازونه، عشقونه، هیلې او اسرې د ده په زړه کې غوټه پاتې شول او له ده سره یو ځای خاورو ته لاړل.

یو ځل یې د ژمي په یوه توفاني او سړه شپه کې لارورکې پردیسان له مرگ څخه خلاص کړل او لارې ورو ښودې، په قبایلي جگړو کې څو ځله په مورچه وخوت او دښمنان یې مات کړل.

د ښکار په وخت یو ماهر ښکاري، د جگړو په وخت یو زړور سپایي او د کار په وخت یو چسپانده بزگر او گړندی شپون و .

دی د ژوند تر پایه له تیارو څخه راونه ووت او روښانه نړۍ یې ونه لیدله.

د ده گړندۍ منډې، خوږ آواز او د ده د ذکاوت ستره بربښنا له نړۍ نه پټه پاتې شوه او چا یې اندازه ونه لگوله. ده ته هغه الفاظ او توري چا ونه ښودل چې د له هغوی نه یو ښایسته پل جوړ کړی وای او په دې پله باندې له خپلو تنگو غرونو څخه پراخې دنیا ته ورپورې وتی وای.

دده عشقونه، د ده ارمانونه او د ده سندرې له ده سره یو ځای خاورې شول. دادی تر نن پورې زما د خلکو ژوند .

۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زمانې په ناپایه سین کې

د زمانې په ناپایه سین کې د څپو له ټکرونه لکه کوبۍ [۲] را پیدا شوم. پخپله کوچنۍ هنداره کې مې ناڅاپي د جهان څېره ولیدله. د سین زورورو څپو پخپلو منګولو کې ومروړلم. د حرکت او سکون، د رڼا او تیارې لورې مې ولګاوه او خپل کمکوټی وجود مې د زمانې د سترې هستۍ په لمن کې ولید.

ما غوښتل پخوا تر دې چې د مرګ پیاوړی سوک زما د نظر آینه ماته کړي څو خوږې سندرې وبولم. ما خپلې سندرې وبللې، مګر د زمانې د توفاني او ناپایه سین ابدی کوکو زما نغمې هسې پخپلو څپو کې محو کړې، لکه چې په یوه کوچنۍ بېړۍ کې د څڅوبې آواز د سمندر د غضب په کړیکو کې ورک شي.

ډېر به په دې لارو راشي او خپلې سندرې به وبولي، مګر د زمانې د ابدي کړیکو چپاو به د هغوی سندرې هم زما د سند رو په څېر نابودې کړي.

دا دی د کوچني انسان ابدي سرنوشت او د زمانې پیاوړی او نه اوښتونکی بهیر.

کابل ـ ۱۳۳۹

---

۲ ـ کوبۍ = حباب

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپانه نغمه

اې لوړو غرونو ! ستاسې په لمنو کې زما د ځوانۍ ډېرې خاطرې پاتې دي ؛
لا تر اوسه پورې زما د مېړو د پلونو نخشې تر لويو پرښو لاندې باران نه دي ړنګې کړي.

لا تر اوسه هغه ځلي پر ځای ولاړ دي چې ما د غرونو څوکو ته نېږدې د واورو په منځ کې درولي دي ؛

لا تر اوسه زما د مېږو په شپوله کې رمې پناه پېږي او د شپنو کټوی په لوګجنو رغليو(۳) باندې ايشي ؛

لا تر اوسه زما د مېږو وري هر پسرلی هغو ورشوګانو ته رابهېږي چې ما به د دوی مندې هلته پوولې ؛

د دې غرونو هر کمره زما د سندرو او شپېلۍ آواز اورېدلی دی. ما د غره هر موړ او هرې څوکې ته د رمو د خاوندانو د بېرحمۍ او بېدردۍ داستانونه اورولي دي.

کله چې بزګرانو په خپلو درمندانو باندې شپې تېرولې، کله چې همځولو شپنو به سبا وختي له شپولو څخه خپلې رمې ايستلې، کله چې ستړو کاروانيانو به په سهمجنه او چوپه تروږمۍ کې لار وهله، کله چې پردېسو مزدورانو به د خانانو د برجونو د جګولو لپاره د سپېدو په مهال لاسونه بډ وهل، ما به په همدا سې وختونو کې پخپلې شپېلۍ ګوتې پورې کړې او دې ستړو او نامېنده خلکو ته به مې دمه ورکوله.

زه د نږدې کليو ټولو پېغلو پېژند لم او په ټولو شپنو ګران وم. خپلې شپېلۍ زه په ټولو خلکو کې مشهور کړم، مګر له زړښت او ناتوانۍ نه يې و نه ژغورلم. اوس چې رمې له هوارو سېمو څخه غرونو ته لېږدې زما له سترګو بې اختياره اوښکې راتوی شي.

کاشکې يو ځل بيا زلمی شم او د جګو ورشوګانو له مېنځه مخ په ځوړه په پراخو دښتو نظر وغوړوم.

اې جګه آسمانه ! يو ځل خپل زړه ما ته پرانېزه چې ستا په شنه ورشو کې د سپينو او تورو وريځو مستې و ګورم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هې زلمیو شپنو ! ستاسو د ځوانۍ موده لکه برېښنا لنډه او لکه لیدلی خوب هیرېدونکې ده، تاسی په دنیا کې پردیسان یاست. عمر په غم کې مه تېروئ، وخاندئ، وناڅئ او سندرې وبولئ !

له مرګ څخه مه ویرېږئ، هلته چې د مرګ وپره سیوری خور کړي ښادي او هیله تښتي. مرګ د ژوند د مزل وروستی پړاو دی او داسې لیوه ته ورته دی چې هرې مېږې ته یو ځل درېږي.

کله چې زه مړ یم او زما په قبر وحشي ګلونه غوړېدلي وي له هر شپانه نه زما هیله داده چې کله زما له خاورو تېرېږي خپله شپېلۍ وغږوي او سترې ژوند ته نوې دمه ورکاندي.

۱۳۳۹

۳ـ رغلی = نغری

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه

له ما نه غو ښتل شويدي د ځان په باره کې يو څه وليکم ، خو ما ته تر څه د ځان په باره کې ليکل گران ښکاري. دا ځکه چې زما په ژوند کې داسې رنگينۍ نشته چې هغه به د لوستونکو لپاره څه خواږه ولري.

زما ژوند د يو عادي پښتانه ژوند دی چې ماضي يې له لوړې ، محروميو او دردونو څخه ډکه ده او حال يې په زړو دوسيو او ميزونو کې د نورو د خوشالولو او راضي ساتلو په کار کې تېرېږي. کله کله مې چاپېريال وتخنوي او يوه بربښنا مې تر ستر گو کړي ، زه دغه وخت قلم راواخلم او يو څو کرښې د خپل اولس د او ښتونکې تقدير په کتاب وليکم. دا وخت هغه بزگر ته ورته يم چې په وچه ځمکه کې د باران په هيله دانې کري او دا ډاډ ورسره نه وي چې د آسمان اوبه به د ده کروندې ورسېږي.

هغه وحشي گلان چې کله نا کله په دې کرونده کې گوتوته راشي پخوا تر دې چې د چا پيکي يا گريوان ته يې ورسوم را څخه وچ او مړاوي شي.

زما خصوصيت دا دی چې د سپيدو غوندې له تيارې نه د رڼا پخوا ځم، خو کله چې لمر راوخېږي زه به نه يم. زه له زمانې سره گرد چاپير راگرزم او د هغې د گرزېدو موزيک اورم، زه د دې موزيک لپاره موزونې ترانې ليکم ، مگر د ځمکې زاړه قا بضا ن چې د مرگ پولې ته نږدې شويدي زما له ترانو سره ضديت لري او هڅه کوي د دې نغمو او مستقبل تر منځ پوله واچوي. خو زه به تل د سپېدو په څېر د لمر د راختو ترانې تکرار کړم.

۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژړندوکی یتیم

دا ببرسری او پښې لوڅی ماشوم ولې ددې قبر د پاسه ژاړي ؟ دا مړی د ده څه کېږي .
ولې دی په داسې چا ژاړي چې دده څواب نه ورکوي او مهرباني نشي پې کولای !
دا ژوندي خلک ولې دده اوښکې نه پاکوي او سمه لار نه ورښيي ؟
نه ، نه ، پرېږدئ چې خپل له دردو ډک راتلونکی سرنوشت ته وژاړي.

دی پوهېږي چې وروسته تر دې داسې څوک نلري چې دده په سر د زړه سوي او همدردۍ لاس راکاږي. داسې سترگې نشته چې ده ته د مینې او مهربانۍ په نظر و گوري او داسې سړی نه پیدا کېږي چې ده ته زوی او بچی وو ایي. دی باید یتیمۍ ته تن کېږدي او لکه خود رویه بوټی د وحشي طبعیت هر راز ظلمونه او جفا گانې و گالي. دی باید وږی، تږی او بې تعلیمه لوی شي ، د نورو تر سیورو لاندې ژوند وکړي او هیڅ ځانگړی مقام پیدا نکړي.

گرانه له دې ځایه لری شه ! دا د مرگ او نیستۍ پړاو دی. دا د ورکې او هېرې خوا ته د مسایرو لار ده او د انسان د هستۍ او ژوند وروستی کور دی .

لرې شه ! لرې شه ! چې د دې زړې هدیرې سړه او غمجنه سېلۍ ستا په ماشومو او تاندو احساساتو بده اغیزه کوي .

راځه ! راځه ! د زړه سره چې د دې لوگجن ښار په تیارو کوڅو او غمجنو کوټو کې خپل دردونکې تقدیر ته لار ونیسو او بدل یې کړو .

کابل- ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عجيب انسان

د كائناتو په زړه كې لروبر خوځېږي ، هر شى پلټي او له هر شي سره علاقه ښيي، عمر يې ډېر لنډ دى ، مگر هيلې يې پاى نلري.

ډېر كوچنى دى ، مگر گمان كوي چې په ټوله نړۍ كې نه ځايږي. دومره حرص لري چې د گردې ځمكې په شتو نه مړېږي، مگر په پاى كې د يوه گز ځمكې بندي شي ؛

يا دومره په ځان مين وي چې زرگونه وگړي د ځان تر گټو جار كړي او يا داسې تر ځان تېر شي چې خپل سر هم د نورو لپاره قرباني كاندي ،

په تپه تياره كې د نا معلوم هدف خواته روان دى او له مجهولاتو څخه پرده پورته كوي ، خو لا تر اوسه داسې ځاى ته نه دى رسېدلى چې ډاډ پيدا كړي. هر څومره چې په مخ ځي دده شكونه زياتېږي او كله چې له ډېرو منډو ستړى شي بيا نو د يوه مجهول تر مخ ودرېږي، په تشو او بې معنى خيالونو او تصويرونو ځان غولوي ؛

كله چې پخپلو ھڅو كې ماته وكړي ځان تر مياشي هم كوچنى ورته ښكاري او كوم وخت چې پرله پسې بريالى شي د خدايي دعوې هم كوي.

هر شى تسخيرولاى شي، مگر د ځان په تسخيرولو كې ناكام دى ؛

ټول پيژني او هر شى څېړي، مگر ځان نه پيژني. د پراخو كائناتو په گېډه كې نامعلومې خواته ځغلي او تر اوسه لا مزل ته نه دى رسېدلى .

دا عجيب انسان !

۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما نیمګړې ترانه

سبا به د نوي کال سپېدې خپله ځلانده او رڼه لمن زما د هېواد په غرو او رغو وغوړوي، مګر زه لا د پسرلي استقبال ته نه یم آماده شوی ؛

کلیوالې پېغلې به سبا د غرونو لمنو ته وخېژي او د سرو خاټولو ګلان به په څنګو کې وتومبي ، ځوان شپانه به له ورغالیو څخه خپلې رمې وخوځوي او د پراخو دښتو په شنه ګریوان به یې وبهوي ؛

هغه لومړنۍ توتکۍ چې له تودو سېمو څخه راغلې ده د رنځور شاعر جونګړې ته به ننوزي او د پسرلي زیری به ورکاندي.

د پسرلي پسته او خوشبویه وږمه به د یتیم ماشوم په سپین چک او ضعیف وجود کې د منلو او لوبو هوس را وپاروي او په پښو ، لاسو کې به یې نوې دمه وخوځوي ،

د تورو وریځو د چت په نیلي کړکیو کې به چې له هسک څخه مخ په ځمکه را پرانستل کېږي ځای ځای په نیلي کوهیو کې د زاڼو کتارونه ښکاره شي او زلمي ښکاریان به له کلیو نه د سینونو او ځنګلونو لمنو ته راکاږي.

د ژرندو د ناوو کنګل به مات شي او د ژرند ګړي ماشومان به د ژرندې د ویالې په غاړه د ژیړو ګلانو ګېډۍ وتړي ؛

زرکان به د غرو له تودو ناوو څخه څوکو ته پورته شي او د کمرو د پاسه به د پسرلي په ویاړ سندرې وبولي ؛

سینونه به خړې او به راوړي او د څپو له شونډو به د مستو او ښانو په څېر ځګونه را پورته شي په دې شیبو کې به تاریخ خپله نوې پاڼه د زړورو مبارزانو او اولسونو د کارنامو لپاره را برسېره کړي ، مګر زما تحفه به د خلکو د ارمانونو د لمانځلو لپاره نه وي تیاره شوې او نا تمامه به وي .

زما دردونه به نا ویلی پاتې شي او زه به د پسرلي د پادشاه مخ ته تش لاس او ځوړند سر ولاړ یم ؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه نن کټ مټ هغه لامبوزن ته ورته یم چې په تپه تیاره کې د یاغي سین د څپو منگولو ته لوېدلی وي او د وتو لورې نه ورمعلومېږي .

که څه هم زه لا تر اوسه د څپو څپېړو او خپلو پرله پسې هلو ځلو نه یم ستومان کړی ، مگر دا ویره مې ورو ، ورو ډوبوي چې زما نیمگړې ترانه به بشپړه نشي او زه به د پسرلي سلطان ته دخلکو د هیلو زرین مزی وړاندې نکړی شم.

اوه ، خلکو له ما سره مرسته وکړئ !

۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومتوب

کله چې د اوړي په توده غرمه کې له خپله کاره ستړی ستومانه کورته راګرزم ، د کوڅې ماشومان د لمر د سوځوونکو شغلو لاندې لوڅې پښې او بربنډ سر ښکته پورته په بل پسې منډې وهي . دلته د میندو واویلا نه رارسېږي او څوک غوږ هم نه ورته نیسي .
په دوی کې د ډلې مشر او د اعتبار خاوند هغه څوک دی چې ډېر ځغلي او تر نورو د ګرمۍ او ستومانۍ زغملو زیات طاقت لري ، مګر بیا هم ملګری نومېږي او څوک یې خان یا ارباب نه بولي او هیڅ امتیاز هم نه غواړي.
کله چې کوچنی وم او د ونو په څانګو کې میوو ته به مې لاس نه رسېده، د لوییدو او لوړېدو سخته تنده به راپیدا شوه .
انسان ډېر لوییدای او لوړ ېدای شي ، خو کله چې لوی شو ، بیا نو د کوچنیتوب ارمان کوي خو کوچنی کیدی نشي.
رښتیا د لوېېدو او جګېدو حرص څومره غولوونکې او ربړوونکې دی .
که ما کولی شوای هیڅکله به نه وم ستر شوی او تل به هماغسې کوچنی پاته شوی وم . آیا دا ښکلي ماشومان چې هر مازیګر د سین غاړې ته د شګو کورونه جوړوي ما به په خپله ډله کې ومني او زما د ورتګ له کبله به د خپلو لوبو ځای بدل نکړي ؟
آیا که دوی ما ومني مشران به په ما پورې و نه خاندي او لیونی به مې و نه بولي ؟
پرېږدئ ، پرېږدئ چې زه کوچنی شم ، تاسې چې د لوېېدو هوس لرئ پر مخ لاړ شئ او لوی شئ .

کابل-۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستۍ اوښکې

د ژمي شپې ورځې وې ، ځمکو او کروندو د واورو سپينه برستن اغوستې وه . سړه او تيزه سيلۍ چليدله . په سين کې د کرلونو سترې سترې جالې رابهيدې. د مارپيچ سين په غاړه د ناقلو بزگرانو د لوخوجونگړو ته د کلي د سباوون لوگيو غمجنه منظره ورکړې وه . خړې سړې هوا او د باد په څپو کې دسبايي د تنورونو لوگيو او له دې سره د وچې واورې د بخرکو نڅا د ناقلو د ختو کورونو ته داسې منظره ورکړې وه لکه د هندوکش په توفاني هواکې چې لوېې پرښې او کمرونه د گردلې په منگولوکې راچرموړل شوي وي.

د شاداد د لوخو يو اخنۍ ځانگړې کپه د توفاني باد تريرغل لاندې داسې خوځېدله لکه چې سا اخلي. د باد له هرې غوټې سره به د کپې اندامونه وخوځيدل او په چت پورې راځوړند د مالگې او مرچو کدوان به يې چې د تناره همېشني لوگي تور کړي وو ، سره ووهل او يوه زړه بدوونکې موسيقي به يې خوره کړه . د باد او توفان د هيبت له زوره د کلي سپي د بوساړيو او خشاکو په سوريو ننوتي وو. ژمنيو چوغکو او کورنيو چرگو په بوټو او دلوخو په ځځلو کې ځانونه پټ کړي وو.

زرغونه ابۍ په لوگجنه لوخي خونه کې ناجوړه پرته وه. وجود يې پرله پسې تبو او د نېستمنۍ اوږده مصيبت ويلې کړی و . سترگې يې د سر په کاسه کې ننوتې وې ، د پوزې چمبريې لکه تبره تيغ ځان نری کړی او شونډويې پرېړ تورخرو کې نيولي وو. په سترگو کې يې د ژورې ويرې علامې راپيدا شوې وې .

دری واړه لورانې يې سرته ناستې وې. مشره لوريې د مور په برخه ليک پوهيدله، مړې اوښکې يې په غومبرو رابهيدلې .خو کوچنۍ لور يې ډېره ماشومه وه د مرگ او ژوند په حقيقت نه پوهيده . کله کله به يې په مصيبت ځپلې خونه کې آخوا د ېخوا و دانگل او کله به د ناروغې مور په مخ ورپريوته او مخ به يې پر مخ ور کېښود.

د هستو گنې کپه تر خولې دتناره له لوگي ډکه وه ، مگر توده نه وه .

د زرغونې پر مخ د سړو او ښکو نه تمايدونکی کاروان راروان و او د سوځوونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبې په لمبو کې یې د خپلو ماشومو لورانو د نامعلوم مستقبل په باره کې فکر کاوه .

« څوک به کالي ورمینځي ، له چا سره به اوسي ؟ او په چا به واده شي . . .» په فکر کې به سابندي ورپیدا شوه ، ستونی به یې وپړسېده او نرۍ او ښکې به یې په غمځپلو ویښتانو ورګډې شوې.

د مړینې او ګور د اندیښنو تصوراتو بیچاره ښځه د نامیندۍ او بېکسۍ د توفان په لړو او وریځو کې راچاپیره کړې وه او په دې سخت اضطراب کې د تېر ژوند ترخو خاطراتو د غمونو په منګولو کې مروړله.

د پیغلتوب وختونه ورپه یاد شول. د کډو او کوچیتوب وختونه یې سترګو ته ودریدل. د کام، تربرونو، کورنۍ، خویندو او وروڼو څېرې یې تر سترګو شوې. د اوښانو، وریو او میږو د رمو څوږېږې واورېده. او سنۍ پردیسي او د خپل لرې وطن د غرونو ، رغونو او اوږدو لارو تصور یې وکه. د خاوند جفا ، وچه او څېږه وزه بیا په تېره د هغه او سنی نامردانه غیاب یې خاطر ته راغی. غوشته یې آواز پورته کړي او چیغې ووهي او د راغلی خطر مخه ونیسي ، خو نور وخت تر دې تېر شوی و . . .

غوښتل یې کښېني او خپله کوچنۍ لور په غېږ کې ونیسي ، خو و نه توانیدله ، په فریاد یې پیل وکړ ، آواز یې غلی شو او ژبه یې ونښته. ویې غوښتل خپلې لورانې وګوري او دا مصیبت ور ووېښي ، خو په سترګویې توره تیاره وغوړیده او هیڅ شی پکې ښکاره نه شو . په توره دړه باندې یې خپله کوچنۍ لور ولیدله، کاته یې چې له یو هسک پاڼ نه د خړو او بو خونړي ګرداب ته ورولویده ، چیغه یې وکړه ، مګر ژوند یو د هغې چیغه وانه وریده ، یوائې څو وروستیو او ښکو د هغې چیغې اوریدلې وې .

بالادورى ـ ۱۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلی شوی بلبل

ډېره موده کېږي چې دا سندرغاړی بلبل غلی شوی او مرور شویدی. دی په سختو کلونو او غمځپلي دوران کې زما د فریادونو ملګری و . کله به چې خاټول وغوړېدل او د پسرلی او بانو وریځو به د دښتو ترخو او ځوځانو ته وخندل ؛

کله به چې د کوچیانو کېږدۍ د غرو په لمنو کې پلنې شوې ؛

کله چې د مني په مهال د ایل بندونو څخه کوچیانو له حپلو کلهو او ماشومانو سره خپل بې انجامه سفر د تودو سېمو خواته بیا پیل کړ ؛

هماغه وخت به زما بلبل د ژوند د غمونو او غمجنو خلکو ترانې پیل کړې او تر هغه به چیغېده چې زما د سترګو په چینو کې د او ښکو تالاب وچ شي . ده هڅچېرې او هېڅکله یواځې پرې نه ښووم .

کله چې د خپلې مور په مرګ وژړېدم ده هم راسره وژړل او کله چې د بدمرغو وګړو، لارورکو افرادو او ناورین شویو کسانو پر تور تقدیر باندې وځوریدم ده هم زما د سوي ګوګل په قفس کې وزرورپول او پخپلو سندرو کې یې د انسان غمونه وپالل .

کله چې د ژوند تیارو ماته د مرګ دروازې پرانیستلې ده ماته د ژوند او امید سندرې بللې ۀ د برې او پرمختګ ډاډیې راکاوه .

کله چې زما د ستومانه ژوند توفاني بېړۍ د امن په ساحل لنګر واچاوه او ما پر خپلو غمونو دروازې وتړلی ، دی غلی شو او بیایې د سوز او ورونهډ کې ترانې ونه بللې.

انسان پر سترو غمونو باندې د بریدو لپاره نړۍ ته راغلی دی. هیڅوک نه شي کولای چې په مړه ګیډه او ډکو سترګو د هغو لطیفو او رنګینو مارغانو سندرې واوري چې یواځې د مبارزې او غمونو د واټ لارویانو ته ویل شوی دی .

۱۳۴۱ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک چې نه مري

دی په یوه نمجنه جونګړه کې پروت و، زاړه پوزکي یې لړلې زخمي کړې وې، څوک سې پو ښتنې ته نه ورتلل او له چا سره یې د ژوند سودا لا هم نه وه.
د ده ټوله هستي همدا جونګړه او د غزلزیو توربخن کتاب و، چې د نغري لوګیو تور او کرغېړن کړی و.
ده زوی، پلار، .ور او هیڅوک نه درلودل او د ټولو مینه به یې فقط په هماغه کتاب ماتوله.
ده د خپلې تیارې جونګړې له ګوټ څخه نړۍ لیدله او د هر چا د کوګ په حال خبریدی شو؛ ده ته د یتیمانو او کونډو دردونه او د اوږو او تندو سوی معلوم و، ده دوزخ او جنت دواړه پېیګدل او په دې راو ښه پوهېده، چېڅنګه د آسمان له وریځو او ستورو سره خبرې وکړي او په څه توګه د شپو په تیاره او چوپتیا کې د مرور او محرومو انسانانو اګدیښنو ته لار پیدا کړي.
دی پر خاکو پوهېده او د هر چا د ژوند خوږه اوترخه ورمعلوم وو، مګر هغوی دپ نه پیژانده او د ده په راز نه وو خبر.
ده د ډېرو بزګرانو، شپنو او لاېوزلو انسانانو په دردونو باندې ا. ښکې څڅولې وې او د ډېرو ربړونو په اور کې د نورو لپاره سوی و، مګر هغوی هیڅکله پوه نه شول چې دی له دوی سره ژاړي او یا د دوی د پاره سوځي.
هغه ورځ چې ده د جوګګړې له کوچنۍ کړکۍ څخه هلته لرې د آسمان په لویدیځو څنډو کې د بهاندو سرو اوریځو د قافلو تماشه کوله بې باکه له ستر ګو څخه او ښکې راوبهیدې، هڅه یې وکړه چې خپلې ځړسکې ولیکي، مګر ګوتې یې په قلم و نه ګرځیدې، غوښتل یې څه ووایي، خو هلته هیڅوک نه و چې د ده خبروته غوږ کېږدي.

دسباوون لمر نوی په کلي غوړیدلی و چې خلکو د جومات په ګوټ کې پټ پټ یو بل ته سره وویل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خوار گوتې مله شو ... هغه ليونى مړ شو ... هو ! په كرار شو ، خداپ دې وبخښي . سودايي و ...

د ده له مرگه څو ورځې وروسته بيا په جومات كې د ده د ژوند خبرې او خاطرې يادې شوې، يو نابلد پرديس چې هلته ناست و سخت په غصه شو او په لوړ آواز يې نارې كړې :

اې خلكو ! تاسو په غلطه روان ياست ! هغه نه دى مړ او نه مړي او بيا يې د ده دا ترانه لوستله :

«زه هره ورځ ويلي كېږم ؛

هر څومره چې زما نغمې د خلكو په پر گنو كې پراخېږي، زه هغومره د هغوى په زړونو او تصوراتو كې ژوند كوم؛

هغه وخت چې زه بېخې د خلكو له سترگو ووځ ؛

د خپلو نغمو سره به د كتاب په پاڼو كې ژوند كوم؛

وه نه مړم ، زه نه مړم ، زه ابدي ژوند ته منزل كوم ؛

كوم وخت چې زما اشعار ستاسې دردونه وسپړي ؛

او هغه وخت چې زما ترانې په تاسې كې يو خوځوونكې تأثير واچوي .

هلته بايد تاسو پوه شئ چې زه ستاسو په حساساتو كې ژوندى گرځم ؛

زه شاعر يم او نه مړم ...»

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختر مبارکي[۴]

گراني ماري !

نن د اختر ورځ ده او زه په اوږدو انديښنو کې ايران ناست يم. خوله مې د چوپيا پياوړو منګولو تړلې ده او دا امکان يې له ما اخيستی چې د اختر مبارکي در کړم.

کله چې ته زما کوټې ته راغلې او زه دې په اوږدو انديښنو کې ډوب وليدم داسې فکر درپيدا شو چې زه به بيا د چا د شوخو نظرونو غشيو ژوبل کړی يم او دا ځکه چې تا زما د مينې د سمندر سرکشې ځپې ليدلې او په دې پوهېږې چې زه شاعر يم.

زه و نه خوځيدم او نه پوهيږم چې څنګه د خپلو ناکرارو او ژوبلو انديښنو غمجن تصوير تاته وښيمؤ نو هماغسې ګونګـ پاتې شوم او لا تر اوسه مې ستا د هغې نامينډۍ لپاره زړه سوځي.

ما وبخښه ! زه شاعر يم او کله کله د انديښنو په نيلي سپر بږم او له تاسو څخه تښتم. داسې و ختونه ډېر راغلي چې زه ستاو په مينځ کې ناست يم، مګر حواس مې د وطن د لوړو غرونو د پاسه د وريځو هغه يرغلونه څاري چې لکه سرکش سيلاوونه مخ په ځوړه د درو په ناوو کې ځغلي او د بزګرانو په کليو، کورونو وردانګي. کله چې لړې پر ټولو سيمو وغوړېږي د بادونو او توفان کړيکې مې تر غوږ شي، پدې وخت کې مې نظر هغه بوډا بزګر ته ځير وي چې د تورو لړو او توفان په چپاوو کې د کلي لار ورکه کړې او د مرګ ژورو ګړنګونه ته ولوېږي، دی بيا هيڅکله خپل کور نهويني او د هغو ماشومانو نغری هيڅکله نه تودېږي چې خپل سر سيوری يې د تل لپاره بايللی دی.

ستا لپاره په دې خبرو پوهېدل ګران کار دی او دا ځکه چې تا د ژمې په شپيلو کې يباې پښې له ګودر څخه او به نه دې راوړي او په کلي کې دې درويزه نه ده کړې. تا د خان په کروندو کې وږي نه دي ټول کړی او پر دې بارونه دې نه دې چلولي. تا د هغه پلار په مرګ نه دې ژړلي چې په غرو کې تور مار چيچلی او يا خوني پړانګ ځيرلی وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا داسې وړور نه درلود چې زورورو يې سر او خوله ورمات کړي وي او بې انتقامه پاتې شوی وي. تا داسې خور نه لرله چې په زبردستۍ له کوره بيول شوې او واده شوی وي.
نو ځکه د خوښيو په شيبو کې زما د غمجنې چوپيا په راز نشي پوهيدای او زما په باره کې تور شکونه درپيدا کېږي؛

که زه پخپله خوښه وای ما به اختر نه وو کړی او چا ته به مې د هغه مبارکي نه وه ويلې؛

همدا اوس چې ته د اختر غرمې ته پخای کوي زموږ د ګڼو اولسونو زياتره کورونه د لوږې او نيستۍ په اور کېسوځي او زموږ څخه د جلاوالي احساس کوي. زه له دې جلاوالي څخه سخت شرميږم او هيله لرم داسې زلزلې راوپارېږي چې زموږ او دوې تر مينځ پولې او تور ديوالونه ونړوي از موږ له دوی سره تر يوه بام لاندې په يوه رغولي کښېنوي.

پروسږ کال په همدې ورځو کې يوې ماشومې نجلۍ زموږ په کوڅه کې زموږ د کوچنۍ وړۍ[5] کاليو ته ايران، ايران کتل او ما د هغې په سترګو کې د ناپايه نامينديو او محروميت تور تصويرونه له ورايه وليدل.

سږ کال به بيا مليونونه ماشومان زموږ په هېواد کې د بډايانو د زامنو کاليو ته په حسرت وګوري او ورته و به سوځي.

په ښارونو کې به د لوږو ماښيونه د پلاوونو او عطرونو وږمې په لويو واټونو کې بيا ډېر بې وزله لاروي وځوروي.

د سپينو او دنګو ديوالونو تر مينځ به ډېرې شتمنې او مستې پيغلې د خپلې عاسقانو په محفل کې ونڅيږي او په همدغو شيبو کې ډېر مزدوران د لوږې او مرضونو په تبو کې وسوځي.

دادی زموږ اختر او دغه ده زموږ د مسلمانۍ واقعي څيره !

نه پوهيږم چې دا ځينې خلک ولې په دې درواغجنو خوښيو ځانونه غولوي او هغوی ته هر کلی وايي ؟

زه شرميږم چې داسې اختر مبارک ويولم او د هغه زيری تاته درکړم.

راځه ګرانې لکه څنګه چې ما ستا مينه له خپلې وينې سره اخشلې ده ته هم زما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارمانونه له خپلې وینې سره ګډ کړه او اجازه را کړه چې ددې بدمرغ اختر د ترخو شیبو د آسانولو لپاره هغه اور ستا په زړه کې ولګوم، کوم چې د هلکتوب له ورځویې تر اوسه پورې زما په ګوګل کې لمبې وهلي او زه یې ځورولی یم.

راځه د اختر د عبثو خوښیو کې د ګډون پر ځای هغه غمونه د وطن له محرومو خلکو سره وویشو چې د څو تنو داړه مارانو له خوا پر هغوی باندې بارشویدي.

راځه له ځانه ووزو او د بشري جهان د ناپایه سمندر له ځپو سره یو او ابدی شو.

راځه په ګډه د زمانې هغه سندرې خورې کړو چې په درو او کلیو کې د نیکمرغۍ زیری خپروي او اولسونو ته د مبارزې او د بري ایمان ورکوي.

راځه هغو انساني سیلاوونه ته لار پرانیزو چې د ماڼیو د خاوندانو زړونه ریږدوی او د طبعیت د ایلولو تر پولې پورې د منډې میدان لري.

که ته د همداسې پړاوونو په لنډولو کې له ما سره ملګرې شي زه حاضر یم چې د دې سفر په هر ګام کې تاته مبارکي درکړم.

کابل ۱۳۴۵.۱۰.۲۱

---

۴ ـ دغه څو ټوټه شاعر خپلې میرمنې ته لیکلې ده.

۵ ـ وړۍ د شاعر د لور نوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بنگال رقاصې ـ کماري چترا ته

په مانن ستر غمونه راچاپېر شوي دي . د دې غمونو په ناپایه لړو کې د لارې لورى رانه ورک دی او ستا لمنې ته خپل مات لاسونه درغځوم .

زما زارۍ ومنه او پرېږده دا زما او چت سر چې هیڅ سر کش او زوروړ ته نه دی کوز شوى یو ځل ستا د هنر درشل ته ټیټ شي او ودې لمانځي .

ماته ونځېږه او پرېږده یوه شېبه خپل اوږده غمونه ستا د ناپایه او توفاني سمندر په څپو کې ورک کړم .

ونځېږه ! دلسې ونځېږه لکه د آمو سترې څپې چې زما د هېواد لوړو او بربنډو غرونو ته نځېږي ؛

داسې ونځېږه لکه د بدخشان د منهو او مانز غوټۍ چې د پامیر د پسرلنۍ وږمې څپو ته ناځي ؛

داسې ونځېږه لکه د واورو ښکاې پاغوندې چې زموږ د ستر هندوکش په نیغو درو کې د ژمي هیبت ته نځېږي ؛

داسې ونځېږه لکه زما د هېواد د خاورې په ذره ذره کې چې د آزادۍ تلوسه ناځي ؛

ونځېږه او زما ناپایه ستومانۍ له ما سره وویښه . مه پرېږده چې د بندي مرغه په څېر د نورو د خوښۍ لپاره په پولادي پنجرو کې زما وزر توى شي .

زما قفس ته د خپلو زنگونو شرنگې راورسوه او زما په پولادي زندان کې د انسان د لویۍ او کرامت انگازې خورې کړه .

زما د احساس توفانونه د خپل ښکاې او ابدي هنر په بستر کې وخوځوه او پرېږده چې په بې خودۍ او مستۍ د خپل پولادي قفس دروازې ماتې کړم او په گډه د خلکو د آزادۍ ترانې درسره وبولم .

کلکته ـ ١٩٦٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

راشئ خپلې سندرې وبولو!

له لرې نه د مارش آواز رارسېږي ، د موزيک د ترانې موجونه لکه سمندري څپې چې د غرونو پر لمنو وردانگي دساده نندارجيانو له سرو سينو سره سر وهي.

په دې ترانو کې د ځسنو و گړو او ځينو حوادثو ستاينه کېږي او سادگان لکه درمې گڼې بې ارادې سر ورته خوځوي . زما زړه هغه بېحر کته سوړ غر دی چې کلونه د دې احمقانه ستاينو پرله پسې بهېر ته ولاړ دی او هيڅکله له خپله ځايه نه دی بېځايه شوی ؛

په دې ترانو کې د بزگرانو ربړونه، د شپنو هلې ځلې او د مزدورانو له وياړه ډک ژوند نه ستايل کېږي ؛

زما د بېخوبيو او ستومانيو، زما د لاس د تڼاکو او پياوړو متو په باب دا ترانې او مارشونه هيڅ مضمون نه لري ؛

ما تر اوسه پورې په هيڅ ملي سرود کې د خپل اولس آوازونه نه دی توربدلی؛

دا مارشونه د غلو، داړه مارانو او تيارخورو د غرور د تندې د ماتولو لپاره تيار شويدي، دا انسان ته د آزادۍ لار نه ورښيي، بلکه غلامۍ او بندگۍ ته يې وربولي ، دا په خلکو کې د حريت او آزادۍ روح وژني، دا د جگو سرونو ټيټول او پولادي ملاوو ماتول ړي، دا د زورورو د استبداد افسون او د حاکمانو د خودخواهۍ جنون دی ـ ځکه ما ته دا مارشونه که څه هم زما په هېواد کې ترکيب شوي دي پردي ښکاري او نه يې اورم او د هغه مغرورو ترانو څخه کرکه لرم.

آخر زما وطن چېژې دی ؟ زما کار څوک ستايي ؟ او زما د زيار لپاره څوک ترانې ليکي ؟

هغه مارش چېرې دی چې ما له خپل اولس او ستر هېواد سره ونښلوي ؛

راشئ چې خپل مارشونه وليکو ؛ راشئ چې خپل زيارونه وستايو ؛ راشئ چې داسې سرودونه او ترانې وليکو چې په هغو کې د خپل ځلاند مستقبل لويه لار ووينو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

راشئ چې خپلې ترانې و بولو او د هغو په بللو کې هغه ټول خلک راشريک کړو چې د آزادو ترانو له بللو څخه محروم شويدي او اوس د خپل تور سرنوشت په اوږده شپه کې د شپيدو د راختو سندرې بولي.

راځئ هغه سرودونه هست کاندو چې موږ له خپل لوی هېواد له خپلو خلکو او ټول بشريت سره يوځای کوي؛

راځئ د سولې، عدالت او وروری سندرې و بولو او د خلکو د دښمنانو نه پخلا کېدونکو زړونو ته د خپل اولس د برم او برې زازله ورننه باسو.

راځئ سندرې و بولو !

کابل-۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند وروستی پیغام

شپه وه . . . توره شپه وه

د بادونو په غورهاو او د وریځو په منځو کې د آسمان ستورو د غم توره برستن اغوستې وه، دښتې او غرونه د شپې په ګیله کېورک شوي وو، سندرغاړي حشرات غلي شوي او مرغانو غاړې نه وهلې.

د کلي سپېڅلې هوا، شین او ځلیدونکې آسمان، ښایسته شپه او ښکلی چاپیریال ګرد سره د طبعیت د غضب لاس ته لویدلي وو.

ګړندی توفان راروان و او یوه دوزخي تیاره یې پسې راځکوله. د هیڅا او هیڅ شي آواز نه پورته کیده.

شاعر په داسې یوه زهر جنه او ویرځپلې فضا کی د خپل ژوند د ترانو او دردونو کتاب پر نیستی او د دیوې ژیړ بخونې ډیوې تر رپېدونکې رڼا لاندې یې د خپل ژوند وروستنی یادګار لیکه:

«اته کاله پخوا زه ستاسې ښایسته کلي ته راغلم، ما دلته د هستو.نې خیال نه درلود، ما یوازې دومره غوښتل چې ستاسې د ښایسته بانډې نه د یوه ښکلي شعر د لیکلو الهام واخلم. مګر ماته ناڅاپي پېښو په دې کلي کې دنا مسیرو هیلو او هوسونو دنیا جوړه کړه. د دې دنیا بنیاد ستا مینې کېښوده او ما د همدې مینی لپاره په نا آشنا خلکو او نا بلده سیمه کې ځان د ناپایه غمونو منګولوته وسپاره.

ستا دپاره مې ستا کلي، ستا غرونه او سیمه وستایل او تاته مې خپلو ترانو کې نه هېرېدونکي او ابدي افتخارات درواړول . »

سیلی ورو ورو زور اخیست او تیلره شېبه په شېبه زیاتېدله، غمجن قلم تر ژیړې رڼا لاندې د یوه نامیند شاعر د ژوند وروستنی او ریړې اندیښنې داسې پسې لیکلې:

«ښایي هغه وخت چې زما هډوکي خاوری شوي وي، هغه وخت چې زما قبر خلکو ځخه ورک او هېر وي، هغه وخت چې ځو پسرلي، دوبي او ژمي په ماتېر شوي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ د شعلا پتنګان او د ښکلا مينان به زما خواږه او ترخه اشعار ولولي. ښايي زما اشعار او ترانې د ډېرو ځېږو انسانانو عواطف نرم کړي، ډېرو وژروي او ډېرو وخندوي، مګر د لوستونکو خوښي او خپګان به ماته هيڅ ګټه نلري، له ما سره آسمان خپل ظلمونه کړي وي، سرې او تودې به راباګدې تېروي، د پرديسۍ او خوارۍ سلګۍ به .ې وهلې وي او په بېکسۍ او ناپيژندګلوۍ کې به مړيم.

رښتيا، آسمان دا بې عاطفې او بې شعوره موجود څومره ظالم او بې پروا دی. نن چې زه د خپل ژوند د ترانو وروستۍ کرښې ليکم ده د شپې په ستورو د حسد پرده غوړولې ده او سندرغاړو حشراتو ته يې ويلي دي چې غلي شئ او ما يوازې پرېږدئ.

تياره شپه، وريځ آسمان او وحسي توفان زما د نږدې مرګ سانې غږوي او د ډيوې ژيره رپېدونکې رڼا زما ورستيو سلګيو ته هر کلی وايي.

راځئ، راځئ زما ناکامو هيلو چې پدې ورستيو ترخو شېبو کې خدای پاماني سره وکړو او تر ابده سره هېر کاندو.

اې زما دردمنو سترګو ! يو ځل، آخر يو ځل د وريځو زړه وڅيرئ او ما د آسمان د ستورو سره مخامخ کړئ چې د خپل جمال پرست جوق تنده پې ماتخ کړم.

ای توفاني بادونو ! خپله مخه د سهيل خواته واړوئ، تر غرونو، سيندونو او ځنګلو تېر شئ، زماد عمر وير ځپلې افسانې درسرهولېږدوئ او زما د وړ کتوب په ټاټوبي کې يې زما همځولو او دوړ کتوب ملګروته وسپارئ.»

د پرديس ترانه ليکونکی قلم په همدې ځای کې ودريد، توفان د جونګړې کړکۍ ماته کړه او دوه ډيوې يو ځای تپې شوي.

کابل ـ ۱۳۳٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اباسين سپېدې

سپېدې نوې چودلې وې چې اباسين ويده شوي دردونه وپارول او د سباوون زړمې چې د سين له مستو ډپو راغبرګېدلې ناويلي رازونه وسپړل.

بزګر د خپلې شپېږې په مينځ کې د مهاجرو مرغانو کړنګهار له خوبه راپاڅاوه، سترګې يې ومښلې، په ډډه شو او بيا لکه د بېربکيو لمبه انځاپي په خپل بستر کې ودريده.

سترګې يې پرانيستلې، د آسمان په ختيځه څنډه کې يې نظر د سپېدو په سپينه پټاړه ونښت، سره راتاو شو او يوه اوږده دمه يې واخيستله، سپېځلې هوايي ويده قوتونه په مټو کې وخوځول، له ځپر نه راووت، د اباسين کوږه کوږه او ليونۍ څپې يې تر سترګو شوې، پاس يې وکتل د نيلي آسمان لويي او درنښت سخت ولړزاوه، د لويديځ په څنډو کې يې د ستورو په آزادو حدودو نظر ونښت او ناڅاپي يې ځان ته پام شو. سترګې يې واوښتې، ګنګ يې بدل شو، شونډې يې ورپېدې، لاس يې واچاوه او دخپل کميس ګريوان يې تر لمنې پورې وشلاوه. غوښتل يې ځان د اباسين خونړيو څپو ته وسپاري او د سين په آزادو څپو کې د اسارت شرموونکې ټاپې له خپلې لمنې څخه لرې کاګدي، مګر يوه نامعلوم احساس يې په شونډو باندې د يوې ترخې مسکا څپه وځغلوله. سترګې يې د سر په کاسه کې راڅرخېدې او شونډې يې په خوځېدو شوې:

زه په دې لويې او بې پولې نړۍ کې بندي شوی يم. زما سترګې يې ړندې کړي دي. زما په لاسو کې انکړۍ اچولې او زما په اوږويې درانده پيټې رابار کړيدي. زه د بل لپاره اوسم او د بل لپاره مرم.

لکه په شپې پسې شپېدې راځي او شپېدو پسې لمر راخېږي په بندګۍ او اسارت شپې هم آزادي راځي، مګر د انسان د اسارت شپه د طبعيت تر شپې ډېره اوږده ده.

اوس چې زما په مټو کې ويده قوتونه سر راپورته کوي ګوندې داتور ځګځيرونه به ماتېږي او دآزادۍ د لمر ختو وخت به را نېږدې شوی وي.

راوخېښه، ای مقدسه لمره راوخېږه؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر پرده چې زه د اسارت تو ځگځيرو نه پخپلو پښو او لاسو نو کې مات کړم.
پر پرده چې په دې آزاده نړۍ کې آزاد اوسم، آزاد ژوند وکړم او آزاد مړ شم.

۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژېړې پاڼې

هر کال همداوخت کله چې د ونو پاڼې ژېړې شي زما په روح کې د غلي شوی تور توفان ځپې يو ځل بيا سر رااوچت کړي او ما له ما څخه وباسي او لکه له زاکه وتلې بېړۍ هماغه ځای ته مې بوزي، له کوم نه چې دې ځای ته راغلی يم.

ډېر کلونه وړاندې زموږ د کلي په ختيځ ډاګ کې د کوچيانو کډې ښکته شوې وې. د کلي د ماشومانو يارانې له کوچي ماشومانو سره نوی رنګ او بل کيفيت پيدا کړی و. هر سبايي به د لمر له تودوخې سره سم زموږ او کوچي ماسومانو ډلې په خوني خوړ کې سره يو ځای کيدې، کله به تر غرمې هماغلته د خوړ په شګو او خاورو کې لوبيدو او کله به د کېږديو چاپيريال ته ننوتو د ميږو، وريو او جونګيانو په ځورولو او ترهولو به بوخت وو.

ماشومتوب او د هغه د طلايي شېبو تصورات، منډې رامنډې، پرله پسې جنګونه او ژر پخلا کېدل، د کوځې، خاورو او خټو شوق زما لپاره يوه ښکلې بې انجامه دنيا ده چې په رايادولو يې هيجاني کېږم او داسې راښکاري چې زه بيا ماشوم شوی يم.

هغه وخت زه لا د مينې او هجران په نعنی نه پوهېدم او ما لا د عشق شربت نه و ذښلی. يوائې يوه خوشالوونکې تودوخه راکې پيدا شوې وه. د نجونو مرکې او ناسته به ښه راباندې لګېده. ورو ورو مې د خپلو همځولو لوبې پرې ښودلې او د کېږديو له نجونو سره مې مينه زياته شوهؤ د لوبو ملګري مې خوښ کړل او له «لښتې» سره له خوړ نه هغه خوا د وريو او سيرليو لوبغالو ته وروااوښتم. څو څو ځله مې «لښته» له کېږدۍ څخه کلي ته راوسته او په وار وار زه له هغې سره کېږدۍ ته لاړم.

موږ به په ګډه د دوی کېږدۍ ته نيږدی د شګو کورونه جوړول. مازيګری به زه ترې راجلا کېدم او د خپلې کلي عمومي دروازې ته ته به راستون شوم. په وروستيو ورځو کې مازيګرنی بيلتون راته ګران شو. کلي ته په نفرت او کراهت بيرته راګرزيدم. زړه به مې غوښتل چې هماغلته د تورو کېږديو په ورغاليو کې له «لښتې» سره پاتې شم.

«لښتې» کرار کرار زما په زړهکې تاندې وغځولې او داسې پياوړې ونه شوه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما په ټول وجود کې يې ځانگې او ولې خپرې کړې.

يوه ورځ چې موږ دواړه د کلي لورته راروان وو ومې ليدل چې د «لښتې» ستر گې له اوښکو ډکې شويدي، خپل زړه ته مې پام شولکه بندي مرغۍ په غور ځېدو او ټوپونو سر شو.

-ولې لښتې ! ؛ ولې راړې ! ؟

-ته يې نه وينې چې د ونو پاڼې ژيړې شوې دي ؟

-هو وينم يې ، څه شوي دي ؟

-زموږ د کډو وخت رانږدې شوی دی . موږ به له دې ځای نه ولاړ شو .

ما هيڅ ونه ويل او موږ دواړه په ژړا شوو . ملر موږ نه پوهېدو چې ولې ژاړو . ژيړو پاڼو زموږ په خولو مهرونه ولگول. ساړه بادونه راوالوتل او موږ يې سره جلا کړو .

دوه ورځې وروسته د کوزيانو کډې بار شوې. واشومان او زرلان يې په بارونو د پاسه وتړل او په يوه ستوې ليکه کې د پراخ بيابان پر نړۍ لاره د ختيځ لورته وکوچېدل. زه ورته ولاړوم، ژړل مې، هيچا زما پر مخ لاس تېر نکړ او راپام يې نه شو . د لومړي ځل لپاره ما د بېلتون ترخه او يو ځوونکې مزه وازمويله.

لاتر اوسه چې په سر کې مې سپين ويښتان پيدا شوي دي د ونو ژيړو پاڼوته ريږدم او هر کال يو ځل ورته ژاړم .

کابل-١٣٣٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرور شپون

د مازيگر ژيړ او غمجن لمر ورو ورو د هوارو دښتو لمنو ته راکوزېده، د کلي له شاوخوا ډاگونو څخه د مېږو او وزو رمې کلي ته راستيندلې، د پراخو دښتو د پاسه دوړې او بادونه روان وو، په خړه او خيرنه هوا کې د لمر ټيکلى لکه ژيړه دايره بريښېده.

«تور» د کلي وړاندې د جومات تر څنگ له ملا امام سره ولاړ و.

يوه زړه بړستن او شليدلى ليمڅى يې په شا پورې ټړلي او يوه پيوندي بنيـ يې تخرگ ته اچولې وه، خړ سپى يې د لارې په مينځ کې پروت و، لويه خوله يې پرانيستې، ژبه يې رااېستلې وه او ژر ژر ستمېده. ناڅاپي به په ملا باندې وربرگ پو او ورته وبه غورېده، بيا به تور ورته په غصه شو او له ملا څخه به يې منې کړ.

زه نه پوهېدم چې تور به پخپله اوږده مرکه کې له ملا سره څه ويلي وو، مگر وروستۍ خبرې يې ډېرې درنې او پريکړونې وې.

تور وويل: «ملا صاحب! ما خپل هلکتوب او ځواني په همدې خلکو کې تېر کړل او ډېر کلونه مې د دوى رمې وپوولې.

هر ځل چې د کلي په رمو او اوښانو غله لويدل زه لومړنى سړى وم چې په هغوى پسې <u>ووتم</u>. کله چې د دوى د رمو په ورشو کې يو خوني پړانگ پيدا شو زه وم چې پسې او ورځې مې يو کړې، تر څو مې هغه ونه نيو خوب رانغى او سرمې ونه لگاوه.

بيا کله چې غلو د کلي په شاوخوا لارو داړې اچولې زه وم چې خپل سر مې په لاس کې ونيو او د غلو مشرمې کلي ته تړلى راووست.

زه وم چې بې بوټونه مې بوټي وکړل، له بې کور سره مې ختې وکړې او له يتيمانو، کونډو، رنډو سره مې رمې وپوولې.

بيا زه وم چې له وږيو سره مې خپله ډوډۍ نيمه کړه او تږبو ته مې په وچو ډاگو کې اوبه ورسولې، له مريضانو سره مې شپې سبا کړې او له ويرجنو سره مې وژړل. مگر کله چې وږى شوم، ناجوړ شوم، ناداره او بربنډ شوم له هيچا څخه مې ونه غوښتل او هيڅ لوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته مې لاس و نه غځاوه.

داسې وخت راغی چې زه ځانگړي ژوند ستومانه کړم او و مې غوښتل چې پدې خلکو او عزيزانو کې ځانته د ژوند امسا پيدا کړم. ټولې دروازې زما پر مخ وتړل شوی، هيڅ مور او پلار پيدا نشول چې ما زمني او هيڅ پېروني پورته نشو چې ماته خپل سيوري لاندې پټ کړي.

همدا وخت و چې ما دا کلي او د هغه خلك وپيژندل.

افسوس! زه نه پوهېدم چې دوی د ميړو، رمو او اوښانو کتارونو ته سر ټيټوي او د خلکو خدمتگار نه پيژني.

زه نه پوهېدم چې زما شجاعت، زما توره، زما وفا او زما اوږده خدمتونه ددې خلکو مينه نشي گټلای. مگر اوس چې لا زما په متو کې د ځوانۍ مستي نه ده غلې شوې، تر او سه چې زما منگولې او مړوندونه زما لپاره خوځېدای شي او لا تر او سه چې زړور او پياوړې پلې لرم بايد له دې سيمې څخه ووزم او خپله ځوانۍ د خپل نږدې سپين ږيرتوب لپاره سترې کړم.

زه نه راستنېږم، ځم او خامخا ځم. داسې ځای ته ځم چې ددې ظالمانو د رمو گردونه او د کلاگانو سيوري رابانې و نه لوېږي.

داسې ځای ته ځم چې هلته د ميړو او اوښانو بيه تر زړورو او زړهسوانده خدمتگارانو جله نه وي...»

تور خپلې خبرې خلاصې کړې او د دتو په څوځانو کې په بې لارې لوري روان شو.

لا تر او سه چې ډېر کلونه تېر شويدي د ماښام په تياره کې د تور دو دده شپې هغه منظره رايادېږي چېيو په بل پسې په وچ ډاگ کې مخ په وړاندې تلل او د ماښام غمجنې تيارې ورو ورو پخپلو پردو کې ورنغښتل.

کابل-۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

قهرمان څه وويل؟

انځر له انګريزانو سره د آزادۍ په جنګ کې لګيدلی و. د تورو اسکڼ د پاسه د وينو لښتي رابهېدل. مخ يې تر خولو لاندې لوند خيشت او سترګې يې لکه د ځېږۍ سکروټې تکې بريښېدلې. يوه ملګري خپل لنګوټی سوی و او د انځر د اوږې پرهار ته يې زړو کې برابرول. يوه بل ملګري د پټي د اينبودلو لپاره ل. څوله. قهرمان انځر شور او فرياد نه کاوه، مګر په پراخ تندي کې يې د درد او سوي په وجه ګونځې او ککښې پيدا شوې وې. تورې اوږدې څڼې په سپيره مخ باندې خورې ورې پرتې وې. خدازده د انځر په زړه کې څه وګرزېدل چې په سوې ساپې له پردل څخه پوښتنه وکړه:

ـ پردله! پوهېږې مورږ د څه لپاره مرګوته غاړه ږدو او دا جګړې کوو؟

هغه وويل: ـ ددې لپاره چې پرنګيان مړه کړو او از غازيان شوو!

يوه بل ملګري وويل: ـ ددې لپاره چې توريالی خلک بايد جګړه وکړي او چاته سر کښېنږدي. انځر د نفي سر وښوراوه، بيا په ډډه شو او ويې ويل:

ـ مورږ ددې لپاره جګړه کوو، دا حقيقت ثابت کړو چې ستر يرغلګرو ملتونه په زور او جبر پر کوچنيو سوله غوښتونکو ملتونو باندې برې نشي موندلای او د خلکو وحدت په الوتکو او ټانکونو ګن ماتېږي.

قهرمان دا وويل سريې ولګاوه او مړ شو.

دوه کاله وروسته، يعنې هغه وخت چې د افغانستان په غرونو، رغو باندې د آزادۍ وږمه چليدله، يو مشهور نقاش د آزادۍ په جګړه کې د يوه زخمي زلمي تصوير وکيښ او ترې لاندې يې وليکل:

مورږ ددې لپاره جګړه کوو، دا حقيقت ثابت کړو چې ستر برغلګرملتونه په زور او جبر پر کوچنيو سوله غوښتونکو ملتونو برې نشي موندلای او د خلکو وخدت په الوتکو او ټانکونو نه ماتېږي.

کابل ـ ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعي قهرمان

د لويې لارې له اړخ سره د اوړي تاوده لمر ته لکه غر ناست و. د خام سړک له مخې د موټرونو دوړې پورته کېدې او لکه له غره نه د پسرلي وريځې او لړې ـ ترې راچاپېر شوې وې.

زه لا ډېر نه وم ورنږدې شوی چې دی لکه د ځوځانو لمبه ګړندی په خپل ځای کې ودرېد او ژور ژور يې راته وکتل. لوړه ونه، اوږده ځنې، ارت تندی، ځېږې ورو ځې او توژې فتې سترګې يې آشنا راته ښکاره شوې، خو ومې نه پېژانده. د مورو ځپلې يې خاورو پ. ښاې وې او د پرېږو پوندو چاودنه يې له ورايه ښکارېده، د لستونو ځنګلي يې سورې شوې او د کميسه غاړه يې خيرو خوړلې وه. يو زوړ څادرېې په کينه اوږه پروت و او له شانه يې ښکته ځمکې ته ځوړند شوی و.

په خړ پرتاګه کې يې څو ځايه تور او شنه پيوندونه ل.يدلي او پايڅې يې تړانګې تړانګې په ځپليو راپرتې وې. ماته ځير و او ځنګه چې ورنږدې شوم سلام يې راواچاوه. د سلام ځواب مې ورکړ. نو ک مې وينو او پوښتنه مې ځينې وکړه:

ـ ماته خو آشنا ښکارېږې!

ـ نه، آشنا به دې نه يم، زه له ډېر لرې ځايه ښار ته راغلی يم.

غلی شوم او ترې زخو ځېدم، دده په څسر خلک ډېر دي چې د ښار په کوڅو کې ګرزي او درويزه کوي، دی به هم دغسې يو شی وي، پرې يې ږده زه خپله لاره کوه.

څو ګامه لا وړاندې نه وم تللی چې کاته مې نابلد مساپر ما پسې رارهي دی، شکمن شوم چې څه مطلب به لري، مخ مې ورواړاوه، پوښتنه مې وکړه:

ـ زما سره خو به دې څه کار نه وي؟

ـ هو شته مې.

کاته مې چې څه ويل غواړي او ښايي سوال به کوي، خو شرمېږي او له خولې يې نه راباسي، نو مخ مې ورواړاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ مه شرمېږه ! څه دې ويل ؟

ـ خرڅی نلرم ، وږی یم .

جيب ته مې لاس يوړو ، د لسو روپيو کاغج مې راويست او ورت ومې نيو . دی په بريتو کې مسکی شو او د نفې سريې وښوراوه ، بيايې له غروره په ډکه لهجه وويل :

ـ ما تر اوسه پورې د ګدايي ډوډۍ نه ده خوړلې او اوس يې هم نخورم.

د نا آشنا مساپر خبرې لکه د برېښنا څپه زما په پلوکې وځغليدې ، غوني مې څيږه شول او ستر ګومې پړق وهل ، د غرو انسان مې په دماغ کې دومره ستر شو چې د ټولو لويانو ځای يې زما په مغزوکې ډک کړ .

هر څه مې په نظر کې بل شان شول ، خپل ځان مې تر پام کوچنی شو او سخت وشرميدم ـ له خپل عمل نه پيښمان شوی وم ؤ خو نه پوهېدم څه وکړم . پوښتنه مې ځنې وکړه :

ـ عزيزه ! نو ته څه غواړې ؟

ـ زه کار غواړم ، زما مځې از منګولې ډېرې پياوړې دي او کولای شي زما ګېډه مړه کړي .

ـ څنګه کار ؟

ـ داسې کار چې زه يې کولای شم ـ لکه کاريز وهل ، پخڅهؤ لرګي ماتول او نور کارونه !

ـ افسوس چې دتسې کارونه ما ته معلوم نه دي .

ـ نو دا څنګه شي ؟ ما پرون هم ډوډۍ نه ده خوړلې ؛

زه چې د پرديس انساني لويوالي سخت لاندې کړی وم سمدستي مې بلنه ورکړه :

ـ ښه لاره داده چې له ما سره لاړ شي او تر څو کار پيدا کوې له ما سره پاتې شي !

ـ نه ، نه دا کار نه کوم .

ـ آخر ولې ؟

ـ زما مفته ډوډۍ تر ستوني نه تېرېږي ، هسې نه چې دامې عادت شي .

دايې وويل او راڅخه روان شو ، زه هلته هک پک ودرېدم او تر هغه مې پسې کتل ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر څو په تاوراتاو کې له نظره ووت . ډېرې خبرې چې باید ورسره کړې مې وای نا ویلې پاتې شوې. ډېر پښیمان وم چې زلې مې ښه پوه نکړ، خو د خپل خپگان په پای کې پوه شو پ وم چې ما د خپل هېواد یو حقیقي قهرمان ولید .

کابل- ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پېرېو مساپر

د زمان په ناپایه سمندر کې پر مخ ځي ، د ملر چینې ته د رسېدو په هیله د تاریخ د لرې او نامعلومو پړاوونو پر لور لامبو وهي . د پېړو او پیړیو یاغي ځپې یې پرله پسې پر مخ او تندي وهي ، خو دی مخ نه اړوي او د یاغي سمندر د ځپو په غرو او غونډیو کې د توفانونو د قهر او غصې پر لیکهۀ د وحشي او بېرحم باد تر تازیانو لاندې په سره سینه د خپل سرنوشت ساحل ته ورښویېښي . د پراخو هلو ځلو او د اوږده سفر ستړیایې د لاسو او پښو په غړبو کې شنډوونکې دردونه او سوی پیدا کړی دی ، ستر.ې یې د سمندر مالګینو اوبو عیبجنې کړې او حساس غوږونه یې د توفان په چیغو او کوکو درانه شویدي . ورمېږیې درد کوي ، د ملا تیر یې ځږیکې وهي او ستوماني یې د وجود په ټولو جراتوکې ننوتې ده .
په تورو لړو پوښل شوی آسمان لکه تور جلاد پاس په سر ورته ولاړ دی او د توفان له هر ټکر او هر هیبت سره خپله بریښنده توره ورته ځلوي .
یاغي سمندر د توفان په مستیو کې کله کله د خپلو ګردابونو خولې خلاصې کړي ؤ د لامبوزن لاس او پښې سره وچرموړي او د خپلې خیټې ژور تل ته یې ښمیباسي ، خو دی بیا خپلې متې او منګولې د سمندر په لړمانه کې په ډېر زور و خوځوی او د ډوبوونکې ښتمار له ژامو څخه د ژوند د دوام په مقصد لکه د افسانو لال بېرته راووځی او د ځپو په لارورو کوونکې ځنګله کې دوباره د لمر چینې ته درسېدو په هیله د رازیږېدونکې زمان د ساحل پر لوري ورښویېږي او پر مخ ځي او یوه ورځ به خامخا د لمر او رڼا چینې ته ورسېږي. هو ، خامخا به دا د زمانو د اوږدو او سختو لارو مساپر، دغه زما وطن، زما نه تسلیمیدونکې او قهرمان وطن د تاوده لمر غېږ.ې ته ورسېږي.
په وړاندې دتوفان او ځپو د ایاولو په لیکه !
په وړاندې، د لمر د چینې پر لور !

کابل- ۱۳۵۷.۲.۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاريخ دريځ

نارينه ته يې و خندل ، پخپلو منارو ستر ګويې د هغه ورې ستر ګې ښکار کړی . پښې يې د شهوت جلال او جبر وت ولړزولې او د تاريخ له دريځ نه د ښايسته کوډ ګرې پر لور ور کوږ شو . د دريځ کږه شوې دړه د ګړنګونو پر خوا ورشيوه شوه او خپل ځښتن يې وښوياوه . هغه له دردوونکو لويدو وډار شو، هيبت ناکه زيغه يې وايسته او را په شا شو، خپله موازنه يې بېرته سمه کړه. کوډ ګرې ښاپيرې په لوځو اوږو باندې د خورو ځنو ځپې راخوشې کړې او د خطاوتي اتل پر اراده يې نوی يرغل ورووړ . د هغه ښه واو ښته، دوه ګامه ورنږدې شو، له خلکو څخه يې مخ واو ښت او غبرګېږيې د وژونکو عطرو په وږمه ډکه شوه. د تاريخ دريځ چې دی دوينو او اورو په واټ ورر سېدلی و ، پې را کوږ شو او د مبارزې د ځغلنده آسونو پښو ته راولويده. سپرو د ځغاستې کرښه تعقيب کړه او بل سپوريې د تاريخ پردريځ ودراوه. غرونه او درو، ونو او سينونو هغه ټول کسان هېر کړل چې خپلو هوسونو د ځغاستې له کرښې نه وايستل او د ننګ د آسونو نه يې وغورځول .

د تاريخ پر دريځ باندې يوازې هغه څوک ځان نيولای شي چې زړه او ځيګر د حرمان سوځوونکو لمبو ته ونبيسي او د ميړانې د ترخو زهرو ځښلو ته غاړه کېږدي، د زيار ايستونکي انسان د تاريخي هوډ لپاره د خپلو غرايزو سرکش ښامار راتم کړي او ورسره د تاريخ د شخړو پر اوچت دريځ باندې ودرېږي.

د تن پرورۍ او عياشۍ لاره او د بشريت لپاره قربانۍ لاره سره جلا دي. د خلکو د قدرت دړه او دريځ د محروميو او نامراديو تخت دی؛

د خلکو د بريو تاج داغزيو خولظ ده، هيڅکله د قدرت ليوالو او د شهرت ليونيو ته نه په سر کېږي.

د تن پرورۍ او قربانۍ واټونه سره جلا دي. هغه څوک چې زړه د بدمرغيو په سکروټو نه شي اېښولای او د تباهيو د لمبو بټۍ ته نه شي درېدلای د هغوی لاره په لمريځو کوڅو او د ميړانې پر نيغو پرښو نه تېرېږي او سفريې د لمر ختو چينې ته نشي رسيدلاين.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارويه !

لارويه ! ولې خپه يي او د څه لپاره غمجنې سندرې بولې ؟ ولې د لارې له اغزيو نه شکايت کوې او له کوهيو او ګړنګونو څخه ويرېږې ؟ ولې له ستومانۍ نه فرياد کوې او د لارې له سختۍ نه ګيله لرې ؟

څله هر مساپر ته د پښو تناکې ښيي او له هر لاروي نه مرسته غواړې ؟

څله د رهزنانو جفا نشې زغملای او ولې د مينې په اوږده لاره کې بې صبرې کوې ؟

پرېږده چې تالندې خورې شي ؛ پرېږده چې خونړي بارانونه واورېږي ؛ پرېږده چې سيلاوونه په تيارو غرونو کې ستا مزل مشکل کاندي؛ پرېږده چې شيطانان د لارې په پيچومزکې تاته دامونه او تلکونه کېږدي؛

دا ټول به دمينې په اوږده او ستومانوونکې مزل کې تاته د سختيو د ګاللو او د هدف د تعقيب زغم درکاندي. دا به تا وازمويي او پر غمونو به د بريدو چم درښيي.

ته بايد په باد او باران کې پر کوهيو او ګړنګونو باندې د تېرېدو او د انسان په غمونو باندې د بريدو ترانه بشپړه کړې ؛

ته بايد د زيارايستونکې انسان د نوی ژوند حماسه هست کاندې ؛

ته بايد د ويرې پردې وڅيرې او د هيلو زرين مزی د ربړ ګالونکې انسان د سفر په لاره کې وغځوې ،

ای مقدسه لارويه ، پرمخ ځه ، پرمخ ځه او د زيارايستونکې انسان د نجات حماسه بشپړه کړه !

کابل- ۱۳۴۷.۱۰.۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

لامبوزن

ټکنده غرمه وه چې لاروی د کونړ د سين غاړې ته ورسيده. خولې يې لکه لښتې په مخ راماتې وې. لين.يو او ملايې درد و کاوه او سخت ستومانه شوی و. د لوخو پښو تلي يې چې د لارې شگو او تېږو وهلې وې پولۍ شوې وې. شاو خوايې ستر گې وغړولې، هاته د يوې هوارې ډبرې په سر کښيناست، د شا پيټی يې په ډېره سختۍ له اوږو جلا کړ. خولۍ يې وايسته او د مخ خولې يې پې پاکې کړې. اوږد او سيای يې ويوست او په راغلې اوږدې او نرۍ لارې باندې يې نظر وځغلاوه. په بريتوکې مسکی شواو د هوارې ډيرې په مخ ستونې متاغ وغځېده. کاته يې هالته بر د واورينو غرونو له شا څخه يوې تورې وريځې لکه چغلگر بنيادم غوږ.وونه راپورته کړی وو، پاس، ډېر پاس د آسمان په نيلي ميدان کې د ريو ټپوسانو په يوه دايره کې اتڼ واهه. د سين موزيک او سرې سپلۍ د مساپر ستومانه پلې چاپې کړې او د خوب ليونيو ځپوته يې وسپاره. چې ستر کې سې سره ورغلې خپله «سپانده» لوريې په خوب کې وليدله، سپانې په ژړا ژړا کې ورته وويل:

داداگله! زه ډېره وږې يم ... له هغې ورځې چې ته تللی يې ماته چا د جوارو وږی نه دی راوړی ...

لاروی ويښ شو او بې ارادې په ځای کې ودريد، ټول وجودېې رپېده او دوه څاڅکي اوښکې يې د سترگو په ځيږموکې غوټه شوې وې. ځان يې بيدار کړ، جامې يې وايستې او کوچنی ژی يې پوکړ. پيټی يې واخيست؛ د اوبو څنډې ته يې راښکود، په شونډو کې يې ورو څه وويل او ځان يې د سين په اوبو کې لاهو که.

کرار کرار د اوبو پياوړي روته وژسم شو او اوبو پخپله سبنه باندې تم که. کوچني ژي د درانده پيټی زغم نه درلود، لامبوزن يې ستومانه که، کښته کېږه او پورته کېږه، دلته دې ځپه پر مخ لگېږه او هلته دې لړ اوبه په خوله ننوزه. په دې جنگ او جگړه کې لامبوزن د سين له هواره ليکې نه ووت او د ياغي ټپو سيمې ته ورگډ شو. د اوبو يو سخت ټکان د ژی او پيټی د لمبوزن له منگولو څخه وشکول، سخته ويره ورو لوېده خو چې هر لورې ته يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتل او به وي، لاندې او به ، پاس او به، ځمکه او به او آسمان او به. د نظر په هينداره باندې يې يوه ناپايه خړه دنيا راچاپير شوه. بېوزلې د خپل ستومانه او ترخه ژوند اوږده لاره لکه بريښنا په يوه ګړندۍ تښتيدونکې شېبه کې تر ستر ګو تېره کړه او ورپسې يې د او بو په تل کې يو مستانه اتڼ واچاوه او د بې نښانه او بو وړيو د کاروان ليکه پسې ورو خوځېده !

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه مینه

د پسرلي وږمې لکه زړه سوانده مور د دښتو د شنیلیو په څڼو ورو ورو ګوتې تېرولې. یوه سپینه وریځ د نیلي آسمان په سمندر کې د سپوږمۍ تر پلوشو لاندې لکه د بلورو بېړۍ څنځیري غرونو د پاسه د لویدیځ افق خواته بهیدله. د شرنې په شګلنو او پراخو ډاګو کې د کوچیانو تورې کېږدۍ پلنې شوې وې او د هغوی د بې شوره محیط کراري به کله کله د سپیو غپا ماتوله. په داسې یوه شپه کې هالته لرې د دښتو په ورستۍ څنډه کې د غرونو لمنې ته نږدې د خانانو د برجورې کلا تر مخ مست اتڼ روان و.

د څېړۍ د تیرانو د لمبو وړانګې د کلا په برجونو او دیوالونو داسې خوځېدې لکه د مینې سوځوونکې هوسونه چې د نوکاره عاشق په مغزو کې ټسې وهي او پر هر شي ورځغلي. د خنداوو کتهار، د ډولونو شور او د اتڼ جوش د ټولو زړونه تاوده کړي وو.

مغرور زوم او دولتمند خسر بر سر په وریښمینو بالښتونو تکیه وهلې وه او داسې په خوشالتیا کې ورک وو چې خپلو بېوا که او سپکو خرکاتو ته یې پام نه رااوښت.

ډک چلمان نکته، پورته ځغلیدل، د چاینکو او پیالو شرنګی خوریده، شمله دار وریښمین لنګوټې او زرین واسکټونه لاندې، باندې رااوښتل.

دټوپکو ډزو او د آسونو شنهکي دخانانو واده ته ترهرواده زیات ښایست او درنښت ورکړی و. خوښۍ په هرچا وزرخواره کړی وو، بیا په تېره پر زلمیانو چې پرله پسې نڅېدل ـ خو هلته پو داسې زړه هم و چې د غمونو وریځې ترې راتاو شوې وې او د خپل ناکام هوس د حسرت په لمبو کې سوځېده. دوو سترګو او ښکې تویولې او د دې او ښکو پټولو لپاره د شپې تیاره او د برجونو سیوري مناسب پرده داران وو. دې غم ځپلې زړه او ویرجنو سترګو د داسې یوه مزدور ناکام عشق تراژیدي غږ. وله چې دولس کاله یې د خانانو په دروازه کې بې مزده خدمت کړی و. دده توره، دده خدمت، دده ښه ځوانۍ او روغ صورت ګرد سره ددې مینې تر خامې تمې جار شوي وو. ده ګمان کاوه چې د خانانو زړونه به هم دده د زړه په څېر وفادار، مهربان او له عاطفې ډک وي، مګر اوس له دولسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلونو وروسته پوه شویدی چې په خطا تللی و. هیڅکله د خانانو او مزدورانو اخلاق یو بل ته نه دي ورته. هغه سخاوت او میړانه چې د یوه مزدور په کړو کې په طبیعي توګه شته دي هیڅ خان یې نلري او نه یې لرلی شي. د مزدور او خان تر مینځ هیڅ وړ توپیر نشته دی، یوازې د راکړې او ورکړې عمل دی چې دا دوه یې سره یوځای کړي دي. مزدور په دایمي توګه خان ته د خپلو خولو محصول ورکوي او خان تل تر تله د مزدور د عمل د برکاتو غلا کوي ـ همدا دائمی سخاوت او دائمي غلا ده چې دوی سره نږدې کړي دي.

د «پیرک» ټولې هیلې له خاورو سره برابرې شوې وې، لکه لیونی د برجونو سیورو کې ننووت او پټیده، مګر د غمونو له تیزو سترګو څخه یې خلاصون نه وؤ او ښکې یې تویولې، خو زړه یې نه تشېده، تنې یې خلاصولې او دمه یې نه جوړېده.

انسان د هر څه نه تښتیدای شي، مګر د خپلو عواطفو او احساس څخه د تیښتې لوری نلري.

خلکو خپل اتڼ کاوه او ډولونو ته څرخېدل، هیڅوک د پیرک د ګوګل په لمبو نه و خبر، نو ځکه یې دا کوشش ونکړ چې دده له ډوب شوی زړه او ناکامو هیلو سره مرسته وکړي او څه نه څه د یوې شپې لپاره دده د اوښکو سترې شوی کاروان تم کاندي.

د خانانو درنه کلا لکه سمندري بیړۍ د شپې په څپوکې ورو ورو د سهار ساحل ته نږدې کېدله، مګر څوک نه پوهېدل چې دا بیړۍ به د دوی یو دردمن او فداکار مزدور ډوب کړي.

سهار راورسیده او سپوږمۍ د تورو او لغړو غرونو شاته وښوییده، ډولونه غلي شول او اتڼ ودریده. د شپې دوروستۍ شېبې سرې سپلۍ د سپېده چاود زیری خور کړ، مشر خان کلا ته راستون شو او په پیرک یې نارې کړې، خو هغه ځواب ورنکړ.

میاشتې تېرې شوې او کلونه واوښتل، خو هیڅ څوک پوه نشو چې هغه وفادار مزدور څه شو او چیرې لاړ، یوائې د دښتو ځوځانو او وحشي بوټو د هغه ساندې اوریدلې وې چې یو وخت به یې د راتلونکو پیړیو ځوانان واوژي او پې پوه شي.

کابل ـ ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوره

د زوا کي کلي ته مړ دې دپار ک د خوړ په غاړه د کوچيانو يوه کوچني کلي اړولي وو. بې کوره او سر گردانه خلکو په بې ځښتنه ځمکو باندې للمی کرل او د پسرلي شپې ورځې يې د باران په هيله دلته تېرولې.

هيڅوک نه پوهېدل چې باران او ځمکه به دې سر گردانو بې وطنه پوونده وته د خپل سخاوت له خزانو څخه څه راباسي که يه ؟

کله به چې د هوار لويديځ په پراخه سينه د غروب سور پړونی وغوړيده لمونځ گذارو ښځو به خپل سرونه سرتور کړل او خدای ته به يې د باران سوالونه کول. سخت کال راغلی و ، د ميږو پی، وچې شوې او غواو به له لوږې رمباړې وهلې. خلکو به ويل چې د قحطی د آخرزمان علامه ده او قيامت رانږدې شويدی. د ژوند نه تړول نامينده شوي وو. هر چا به د آخرت دعا کوله. په کلي باندې ورځ تر ورځې د ويرې او نامیندی تياره غوړيدله او له دې تيارې سره هر څه بدليدل. يوازې د کلي د ماشومانو يارانه او هلې ځلې يو راز پاتې وې. بربنډ ماشومان به له لمر ختو تر لمر لويدو پورې د کېږديو خواته په لوبو بوخت وو او چيغې به يې وهلې.

يوه ورځ چې په آسمان کې تورې وريځې راپيدا شوې وې او سوړ باد چليده ماشومان تر يوې کېږدۍ لاندې راغونډ شوي وو، د منډو ځای خبرو او خندا ونيو او مرکه پيپې توده شوه. يو ځل سور گل چې لکه د سين کړي ژونغوزي په سير سرتر پايه لوڅ لپړ و، د دلې مينځ ته ورټوب کړ.

ـ غلي شئ؛ زه يوه پوښتنه کوم !

نر هلک او ښه ملگری و ټولو غوږ ورته ونيو. ده پوښتنه وکړه :

ـ دا زموږ باچا څه خوري ؟

هلکانو شور بگت جوړ کړ؛ يو ويل نغن، بل ويل غوښه، دريم ويل شودې غوړي، چا ويل پوڅه او ځينو ويل شوروا .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سور ګل له شور نه وروسته د نفۍ سر ونړراوه او ويې ويل :

دا ټولې خبرې درواغ دي.

ګردو ماشومانو په يوه ,واز وويل :

ـ نو ته ووايه، ته ووايه !

سور ګل چې د غرور احساس ورپيدا شوی و په جدي او قاطع لهجه يې وويل :

ـ بوره !

هلکانو په چوپيا کې يو بل ته سره وکتل او تورپيکۍ سمدستي پزښتنه وکړه :

بوره څه شی دی ؟

سور ګل وويل

بوره سپينه خوږه شګه ده، په خوله کې ويلې کېږي او چې لمر ته ونيسې لکه بکره ډېره ځلېږي.

نه کلن پردل چې غټې تورې سترګې يې په اسکرلي مخ کې لکه سوی عقيق ځليدلې د کنېږدۍ له برې خونه راټوب کړل، د سور ګل مخ ته ودريد او په لوړ آواز او ګړنيو خبرو کې يې ورته وويل :

بوره ډېرا خوږه ده ـ تر ګوړې هم خوږه ده ـ کانه !

سور ګل د تاييد او مننی سر وښوراوه.

شپږ کلنه سپانده سور ګل ته ورنږدې شوه او په نيولي آوازيې پوښتنه وکړه :

تا بوره ليدلې ده ؟

هغه وويل :

هو ما ليدلې ده !

ـ دا بوره ونه لري که بوټی ؟

ټوله نارې کړې :

ونه ، ونه !

يوازې سپانده وويل :

بوټی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سور ګل و خندل :

نه ، نه ! دا ټول درواغ دي . بوره لکه واوره له آسمانه رااوري.

ټولو دا خبره ومنله، خو په دوی کې د بورې د لیدلو او خوړلو هوس پیدا شو .

سور ګل ملګروته وعده ورکړه: که زما مور بل وار ناروغه شوه او ابا کورته بوره راوړه ټول به خبر کړم چې زمونږ کېږدۍ ته راشي او ویې ګوري .

ښبرنه ۱۳۴٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

بزکشي

د خان آباد د دورې د پاسه، هوايي اډې ته نږدې زرگونه ننداچيان راټول شوي وو. له لرې نه مې د يز کشۍ د آسونو چکۍ[٦] تر سترگو شوه، خو کله يه چې د کوم زړور چاپ انداز او پياوړې آس د منگولو او منډو بخت سره برابر شول، نو د آسونو چکۍ به ماته شوه او ليونی سيلاب به ترې راووت چې نه يې لوړه کته او نه يې ځوره، نه يې کنده او نه يې پاڼ، په هره شي ورته او په هره خوايې دانگل.

بزکشي لوبه نه ده، له مرگ سره تمرين کول دي او له هغه نه د ژوند د چم زده کوونه ده، يوائې زړور او مصمم زلميان دا لوبه کولی شي. کرار کرار ور دمخه کېدم، د للمو په کرونده گره کې په يوه آس برابر شوم چې د يوه دنگ او زلمی ازبک سرته ولاړ دی، هغه د خپل آس سيوري ته په شنه لنده ځمکه باندې اوږد غځېدلی و، داسې اوږد لکه دمه چې ځنې ختلی وی. د اوږدو موزو په پوندويې د ختې ټاپې ناست وو. د پومبې ازبکي شلوار او پې د پاسه يې پريږه د مالوچو گوپيچه[٧] اغوستې او يو سور دستمال يې په ملا کلک ترلی و.

په شوندويې تو خروکی ناست وو، مخ او غږونه يې دوه، درې ځايه سگه شوي او وينې شوي وو. پهسرباندې يې يوه سره گيتاړه تړلی ا. ستونی ستاغ پروت و. آس يې ډېر ستومانه ښکارېده، غاړه يې ښکته خواته ځوړنده کړې او لنگريې د شا په کېڼه پښه باندې اچولی و. په اوربوز باندې يې د پسرلنيو مياشو او مچانو ورانه کېدهوم.ر خوار کي له سټريا نه لکۍ نشو خوځولای. داسې ښېحر کته په يوه ټاکلې زاويه زلاړو چې لکه دی نه وي او مجسمه يې وي. ډېر ځله د داسې ظاهري او سړو چوپياو شاته لوی غمونه او ترخه واقعيتونه پراته وي.

زه له همداسې يوه سپاره سره مخامخ شوی وم، زه دې پوښتنې ايران کړی وم دې

---

٦ ـ چکۍ ـ انبوه

٧ ـ گوپيچه ـ پريږه لنډه چپن

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ځوان څنګه زړه له لوبې پرې کړی او دلته لری بې له دې چې لوبې ميدان ته ور و ګوري لکه مړی وچ کلک پروت دی. بز کش او دومره سوړ ؟ ! په دې کې وروړ سېدم. زما د پښو په آواز را په ډډه شو. سري خوبولې ستر ګېين راواړولې. آس غوږونه څک کړل او غاړه يې جګه و نيوله. چاپ انداز سترې مشي را کړل او په مسکايې راته وويل :

وطنداره نسوار لري ؟

ـ هو شته دي .

بلاغوند مې له جيبه راويوست او سر مې پرانيسا، ده لاس راوغځاوه او په زخمي ګوتويې زما نظر وزغلېده :

اوه ! دا ګوتې دې ولې زخمي شوېدي ؟

دی ورو غوندې مسکی شو، نسواريې واچول او بيايې سور دستمال د سر نه خلاص که او ويې ويل :

دغه سر مې ويني ؛ درې ځايه مات شويدي ؛ دا بز کسي نه ده؛ آدم کسي ده. پخوا به د بز کشۍ ميدان د مردانو و، خو اوس د نامردانو دی.

ـ اوس څنګه دا ميدان د نامردانو دی ؟

دی را په ډډه شو، کيناست او د يوه ساړه او سيلي نه وروسته يې وويل :

دا بز کشي د يوه غټ ارباب د واده لپاره جوړه شويدي او ستر انعامونه لري . ډېرو سېمو بز کشان دلته راغونډ شويدي . زه په رستاق کې په دې بز کشظ خبر شوم . شوقي سړی وم او ډېرې ميدانونه مې وهلې وو ، نو سمدستي دا آس په تپوس پسې ووتم او دغه آس مې له يوه بای نه تر ډېرو زيارو وروسته په اوو زرو افغانيو باړه که، په اوو زرو افغانيو يوازې د همدې لوبې لپاره . خرڅ او سامنه يې هم په ما ده. که سټ او يا ژوبل شي نو تاوان به يې هم زه ګالم، داسې تاوان چې که رابانديې واوښت زما نور او د قلبې دوه غوايي پکې تللي بوله. خو که چېرې په دې لوبه کې برى لاس ته راغلی وای ن يی به د باړی پيسې راپرې ايښې وای او دې وتلي آس به د يومن سرو زرو بيه پيدا کړې وه .

بز کش يوه لنډه دمه و نيوله او بيايې وويل :

ما دخپلو بچيانو د خوراک وړه او جوار خرڅ کړي او ددې آس په باړه کې مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور کړيدي . .

ده نورې خبرې هم کولې، خو ما وارترې واخيست او و مې پوښتنه :

نو ولي له قورې (۸) نه راووتې ؟

قوره ! داخو قوره نده، کوره ده کنه، پخوا به آسونو د منډو دربې د زړورو او ميړنيو زلميانو د شجاعت او مهارت آوازې خيرولې، خو آسونو د منډو ليکې د بايانو او اربابانو د سهوت لارې سپخوي . دې ستمنو سيطانانو او دې په پيسو خرڅ شويو چاپ اندازانو دا پاکه لوبه خير نه کړيده. بايانو دول چاپ اندازان مزدوران کړي او ګرو نړيدي. پيسو نامتو چاپ اندازان او پياوړي کسان ګرد يره د خيټورو بايانو د غرور د تسکين لپاره يره يو ځای کړيدي. په داسې قورو کې هغه څوک ورغومی ايستلای شي، چې د اربابانو د نظرباو او ګرو شوی چاپ انداز ورسپه ملګری دي. په داسې حال کې زما غوندې د څانګړو او غريبو سپرو بخت او قوت دوړه څه نه شي کولی، بيا په تېره چې د بای له آس او چاپ انداز سره د ملا چارې او تاويزونه او د خان ملا دمونه هم يو ځای شي.

زه له سهاره تر غرمې پورې په خوره کې وم، څلور ځله مې ورغومې واخيست او يو ځل مې په چلبر (۹) پورې هم وتاړه، خو د شلاقو بارانونه به راباندې اوريدا او تر څو به زين ته سمېدم د بايانو آسونه او پيرودل شوي چاپ اندازان به مې په اوږو راوختل . دولو د خپلو بايانو له ډلو سره مرسته کوله او زه يوازې وم .

په کلي کې دولې کروندې او بازارونو کې درست د کانونه د بايانو وو . دا يوه بزکشي پاتې وه، اوس دا هم د بايانو شوه.

دا احمق چاپ اندازان مې څو ځله يوه کړل چې دا ترتيب ستاسې په ګټه نه دی، رائځئ چې سره يو شو او د لوبې مخه وګرزوو، خو نه مې مني. بايانو داسې کوډې پې کړيدي چې ته به وايې ايمان يې ورسره ګرو دی.

ازبک زلمي وخندل او حيلې خبرې يې داسې اوږدې کړې :

---

۸ ـ قوره = د بزکشی ميدان

۹ ـ چلبر = وړبن وانبی چې په زين پورې تړلی وی او يو څه ورپورې تړل کېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا به چېرې داسې احمقان لیدلي وي چې د یوه و چ شاباسي په خاطر د نورو لپاره د خپل سر په بیه شهرت او افتخار وګټي !

زموږ د خوشالتیا لاره تولې دروازې بندې شویدي، زه به بیا ورغومې ته هیڅکله لاس ورنه وړم ، تر څو داغولیدلي چاپ اندازان له دې غلامی نه راخلاص نشي.

له هماغه وخته تر اوسه پورې ډېر کلونه تېر شویدي، خو لوبه د بایانو په لاس کې ده او د دوی د ګټو لپاره کار کوي .

دهانه غوری ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاحشه

د نور خاوند د اوږده دهليز په پای کې کوچنۍ دروازه پرانيستله او ماته يې په لاس د ننوتو اشاره وکړه. بکلې کوچنۍ کوټې چې سرې نرۍ پردې يې په روښانه کړ کيو راپروتې وې ماته خپله غېږ پرانيستله. برسر د خونې په الماری کې څو کوچنۍ مجسمې، بلوري لوښي، يوه زنګ لرونکې ګړی او څوداني پلاستيکي نانکې ايښې وې. د الماری د پاسه په غوړبن رنګ بوه رسم شوی تابلو راځوړند وه.

زه سيخ بر سر تېر شوم او په تابلو کې د ويده شوی ماشوم په ننداره بوخت شوم، ببر يری هلک شليدلی پتلون يې په پښو کې و، د ښوديوې دلۍ د پاسه خوب وړی و. سرته يې نېږدې يوه غوا که پرته وه او په لوخو پښو باندې يې د غټو مريو په څېر زخې له ورايه ښکارېدلې. ماته د يلهايانو په کور کې دا تصوير داسې ښکارېده لکه د هندو له کوره چې قرآن راووزي. ښايي دوی د خپلو عياسيو د زغملو لپاره مجبوريت لري کله کله د تنوع په غرض د ژوند ځپلو د ترخو خاطاتو ځينې تصويرونه راځوړند کاندي او هغو ته د غرور په نظر وګوري او ځينې وخت لا د ځان ښوونې په توګه د خپلو ميلمنو د مخه د هنردوستۍ او هنر پيژندنې لافې ووهي، دا ځکه چې ځان هنګمند شودل پخپله د دې مغرور احيواناتو يو لفظي فيشن دی. لکه څنګه چې دوی د مګچو او ترشۍ په استعمالولو خپله اشتها او ګيډه خوشلوي همداراز ځينې وختونه دوی د وږو او بربندو خلمو په تصويرونو، قصو او له هغوی سره په لفظي همدردۍ غواړي د خپلو اوړدو عياشيو زغم پيدا کاندي او خپل ګناه کار وجدان ته په دې توګه د للو سندرې وبولي.

دوی فکر کوي چې همدا تندي او ترشي به دوی له هغو بدهضميو څخه خلاص کاندي، کومې چې د دوی د چړچو يوه طبيعی نتيجه ده.

ما لا د رنګينې تابلو په باب د فکر اوږده پړاوونه وهل چې د کوټې په ښکته سر کې د ښيښو آواز زما پام واړاوه. د سالون په ښکته سر کې د ګردې ميز شاته يوه ښايسته ښځه ناسته وه. زما راتګ ددې په وزه کې لکه چې هيڅ اغېزه نه وه کړې. ما سلام وروا چاوه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر هغې اعتنا ونکړه او یوازې د سر په ډېره سپکه اشاره یې د سلام ځواب راکړ. دوه درې ګامه ورنږدې شوم او مخامخ ورته کښېنستم ، د ستر ګو په کړیو کې یې د درندې بېخوبۍ آثار ښکارېدل، د سپین کمیس په ګریوان یې تور او اوږده ویښتان خواره واره پراته وو، په څېره کې یې د ژورو غمونو کرښې ځغلیدلې وې او د مخ ه کاسه کې یې لکه ګلاب چې د اور لمبو ته نږدې شي د مثیبت او رنځ سره ټاپې پیدا شوی وو. په ذهن کې مې د پوښناو توفان سر رااوچت کړ، پخپل کاذب غرور باندې مې پښه کېنهوده او ومې پوښتله :

خور کۍ ته څوک یې ؟

ـ زه ... زه ؟

یو خوږ مسکی یې په شونډو ځغلیده، لاس یې ګیلاس ته سووړ او د اور پیمانه یې په سر واړوله ـ زه ستاسو د چړچو یوه نانز که یم. زه یوه بدنامه ، دربدره او بیکسه ښځه یم .

په ستر ګو کې یې او ښکې ډنډ شوې ، وروېې په غومبورو رابهېدې او له مخ سره یې د تورو څڅو په تارونو کې ور کې شوې. د چوکۍ نه را کږه شوه او خپل ګیلاس یې ډک کړ. له یوې لنډې چوپیاو نه وروسته لکه لیونۍ پخپله چوکۍ کې راتاو شوه او په ژړن آوازیې را ته وویل:

زه فاحسه یم، زه شرف او ناموس نلرم او د پیسو لپاره هر چېرې ځم او هر څه کوم .

ـ خدایه څومره ستړې او بې خوبه یم .

نورې خبرې ونکړې ، سمونی یې وپړسېده او د او ښکو سیلاب یې په مخ اروان شو . داوار پیمانه یې په سر واړوله او د غمځپلو او ښکو څاڅکې یې په ګیلاس کې و څڅېدل ، ګواکې د مصیبت او غم څاڅکې د مستۍ از بېخودۍ په زهرو ورګډ شول او د یوه محکوم انسان د لیونتوب او رسوایۍ تصویریې بشپړ که .

یوه شېبه وروسته یې بیا شوډې ورپېدې او په ناست آواچیې ززیل :

بې خودۍ او نیشې له واکه ایستلې یم. ماته اوس کوم داسې ستر او ناموس نه دی پاتې چې زه د هغه د خوندي کولو خیال وساتم. کومه ښځه چې یو ځل د هغو خرو پادې ته ورننوته چې طلایې او سارونه او ځنځیرونه ورلویدلي دي ، بیا به نو څه د خپل ننګ او شرف خیال ساتي !

(c) ketabton.com: The Digital Library

... هغه څه چې ما یې خیال ساتلی و ای اوس زما له لاسه وتلی شی . زه شرف نلرم، فاحشه یم، یوه بدنامه ښځه یم او تورې کڅوړې ته ورته یم چې د هر چا سپینه لمن راسره ونښلي خیری اخلي او تو ګېږي .

اوه ؛ څومره بې خوبه یم ! څلور شپې کېږي چې ما خوب نه دی کړی او لګیا یم کړی شپه د وطن د زامنو د خوشالولو لپاره له ماښامه تر سباوون پورې ناڅم، سندرې بولم او ترخې اوبه ویشم ...

نری ګوتې یې په تورو او اوږدو څڼو کې ننه ایستی او بیایې په خپل مخ باندې غوټه شوې او ښکې را پاکې کړې. له یوې ککسۍ نه راپاڅېده او په بلې کرسۍ کې ولویده. په ښکلو سترګو کې یې د غمونو کرښې وځغلېدې او په ژړه غونې آوازیې له مانه پوښتنه وکړه: ته اولاد لري ؟

ـ هو !

خپل اولادونه درباندې ګران دي ؟

ـ دا خو طبیعي خبره ده او زه د ځان وظیفه بولم چې له هغوی سره مینه وکړم .

د اوښکو سیلاب یې په مخ را مات شو ، په زوره زوره یې وژړل او په سلګو کې یې دا خبرې له خولې راووتې :

اوه خدایه ! زما بدمرغې او بې وزلې یوسف به څومره راپسې ژړلي وي ...

خدایه ! که ناروغ شویوی ... زه به څه خاورې په سر بادوم . ما هغه په خوب کې پری ینبنی و ... دا څو ورځې کېږي چې بسا نه یم پې خبره.

وروسته له اوږدې ژړایې ما ته مخ راواړاوه :

مګر ته د اولاد په مینه نه پوخېږي ، ته پلاریې ، مور نه یې ؛ تا هیڅکله خپل ماشوم ته تی نه دی ور کړی او هغه هیڅکله ستا په سینه نه دی ویده شوی ،تا دهغه د خولو بوی نه دی احساس کړی ؛ ستا اوښکې د هغه له اوښکو سره نه دي ګډ شوي او تا پخپله څنګل باندې د هغه د خوب زېرهونکې خرکی نه دی اوریدلی ؛ یوازې میندې دا اوري او ددې سوځوونکې لذت احساس کولای شي. یوازې میندې د خپلو ماشومانو په غومبرو باندې د رڼو اوښکو د ضطراتو په مرغلرو کې خپله آخرینظ او پورتنی مینه لیدلای شي. کله چې یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم مرور شي، مخ دیوال ته واړوي او همالته په ناستو ویده شي، ته څه پوهېږې چې دا خال میندو په زړه کې څه غلي شوي توفانونه راویښوي ! ته مور اه یې او دې دنیا ته لار نه لري .

اوخ ؛ خدایه ؛ زما یوسف به څومره راپسې ژړلي وي . که ناجوړه شوي وي زه به څه کوم ؟

کله چې راویښ شوی او زه ترې ورکه یم د همسایه ښځې به تسل کړی وي ؟
خدایه ؛ دا ته څنګه دومره بدبختۍ ګوري او زغمي یې ، دا زه دې د څه لپاره هستولم ؟ تا ته زما په ځورولو کې څه ګټه ده ؟ مرګ دې راباندې وتاړه ؛ ښکلې دې کړم ، د خرو او لیوانو د خوشالولو چه دې راوښود او بیا دې د خپلو وحشي نازولو ته وسپارلم چې ستا د راکړي حمال انتقام راڅخه واخلي ؛

اوه ؛ احمقه احمده ! اوس خو خپل سر راپورته کړه او وګوره چې ستا وطني ورونه ستا له بې بې سره څه کوي !

څومره سخت ژوند مې درسره تېر که ، په خطا لار کې مړ شوي !
ستا د وطن پرستۍ په مکافاتو کې ستا معشوقه ستا د وطني لیوانو خرابات ته راوتلې ده او ستا ماشوم یوسف د همسایګانو رحم او شفقت ته پاتې دی .
ستا بې بې راوتلې ده او ستا د وطن او غیرتي خلکو د ناموس او شرافت امتحان اخلي !
تا هر پړانګ او لیوه ته د وطن د زوی په سترګه وکتل او تر پایه په دې پوه نه شوې چې لړم هر چېرې لړم دی .

تا د وطن ګلونه او اغزي سره بېل نکړل او د وطن د ورځ او لیوه په توپیر ونه پوهېدې، اوس به هیڅکله ستا د هغو غلطیو پتې ونشي ، کوم چې موږ یې برباد کړي او تباه کړي یو ؛

مګر هغه کونډې چې د ویتنام د آزادۍ په جګړو کې یې خپل ملګري له لاسه ورکړي دي، همداسې رسوا شوي او بربنډې شویدي ؟

مګر هغه ماشومان چې په کوبا کې له پلرونو پاتې شویدي لکه همدا زما یوسف د فاحشو په ناولیو لمنو کې لوییږي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ، نه ، هیڅکله ؛ هیڅکله د زیارایستونکو د ټولنې کوندې او یتیمان د خانانو او سوداګرو د ټولنې د کوګډاو یتیمانو په څیر یوازې او بې کسه نه دي .

بغلان ـ ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جومات مړی

د ۱۳۳۵ کال د ژمي یوه سړه ورځ وه ، واورې ورېدلې او سخت باد روان و ، د باد په شپېو کې د واورو شپېر کې له درشې[۱۰] څخه دننه کوټې تهورېدل او زموږ د تناره چارچاپېر غولی یې لندهاوه .

موږ په یوه شنه خاورینه کاسه کې توت او د غنمو نیني ګډ کړي وو او ګرد سره پرې بوخت وو . زما کشرۍ خور مرورە شوې وه او د کوټې دوره خواته ناسته وه ، موږ ته یې شا کړې وه ، خو کله کله به یې مخ راواړاوه او را به ویې کتل ، خو چې موږ به ورته کتل ، نو دې به مخ بېرته واړاوه او ځان به یې مرور وښود . معلومېده چې زموږ د ست انتظار لري او یوائې یوې کوچنۍ بلنې ته ګوري خو چې موږ به بلنه ور کړه دې به ځان ورټول کړ او سر به یې له دیوال سګه ونښلاوه .

میرې مې د پخوانیو کوچیانو د بر کتونو او ښو زمانو قصې کولې . کله به د ګړندي باد د شپېو دروازه په ډېر زور وازه کړه او د واورو ځپه به یې په کوټه را ننه ایستله او زموږ د کوچنۍ او تورې کوټې چت به یې داسې ورېږداوه چې زموږ به ګومان کاوه اوس به کوټه راباندې راولوېږي .

لږې او وریځې په ځمکه پلنې شوې وې او وخت نه معلومېده. څو ځلې مې میري راته وویل چې مازیګر دی ، جومات ته لاړ شه، مګر ما ورته ویل لا وخت شته دی ـ او ځنډ مې کاوه .

موږ لا د مهربانې مبرې قصو نه غوږ ایښی و چې پلار مې له باندې نه راناري کړې :
هلکه د لمانځه وخت دی .

له ځایه پاڅېدم او چټک مې خپل چکمن واغوست او راووتم . پلار مې د سرای له

---

۱۰ ـ درشه : دریڅه روشاني انداز، د کوټې په چت کې وړو کې ګرد سوری چې د رڼا د ننوتلو او لوګی د وتلو لپاره وی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې سره راته ولاړ و . پوستين يې ټينګ پرځان راتاو کړی و او په شنه اوږده لکړه يې تکيه وهلې وه . چې زه يې ولېدم ، نو وخوځېد او د سرای له دروازې څخه ووت . زه ورپسې شوم از زمړ تور سپی هم له کداني را ودانګل او په نري منډه کې په ما پسې راوخوزيد . لار مې د زيات عمر له کبله زوړ شوی و . او کلوشې يې هم زړې وې او تلې يې زيات ښوی شوي وو. څوځابه غريبکوټی وښوييد او په ځمکه واويد ، خو ثواب او د خدای په لاره کې ده ته ددې تکليف زغمل سخت کار نه و ، بلکې ده به خوند ترې اخيست او له هرې حادثې سره به يې وويل : «خدايه ته راضي شې ! »

خو زما او دده پع جهان بينۍ کې يو څه فرق و ؛ ما ته با دده له هرلوېدو سره دده د اوږده عمر منډې او ستړې را په ياد شوې او دا مې سنجولای سو چې ده د ځوانۍ په شپو کې څومره سخت وظايف اجراء کړي او څنګه د خپلې معصومې عقبدې په سيوريکې دده د عمر طلايي ورځې د نورو تر هوسونو او جاه طلبيو قربان شوي دياو دته له خپلو هڅو او قربانيو نه يوازې همدا يوه کلمه « شکر » او اوږد احتياج ورپاتې شوی دی . سخته غصه راغله او د تور انتقام لوګي مې ماغزه وخوځول ، زړه مې په ټوپو شو او ګامونه مې بې وانه ارت او چټ شول ـ ګوره چې څه راوشول او پښه مې لاړه، په ځمکه ولګېدم او کينه ځنګل مې ژوبله شوه ، د شا له خوا مې د نجونو يوه ټولي چې په اوبو پسې ته راباندې وخندل ـ سخت خړ شوم. په بېړه پاڅېدم، خو بيا ولوېدم او دا وار له منډه ووتم او ځان مې په ځغاستو د جومات بيالې ته ورساوه. زه چې له اودسه خلاصېدم، ملا صاحب د مازيلګر آزان وکړ او په ما يې هم غږ وکړ چې راوچت شه جمه تېرېږي. بېړه مې وکړه او ځان مې جمې ته ورساوه، په ملاصاحب پسې مې نيت وتاړه ـ موږ لا دوه رکاته نه وو خلاص کړی چې د جومات په دروازه کې خرپې شو او ورپسې د جمعه خان اکا غږ پورته شو :

سور ګله ! ته تر سر شه، علم ګل دې داسې راوګرځي . هلئ هلئ برکت پوسئ بر سر ته يې تېر کړئ .

له دې خبرو سره جوخت د ځګيروي آواز پورته شو . د ټولو لمونځ ګذارانو حضور خراب شوی و، ځينو بزګرانو د لمانځه په وروستي صف کې اوږې راکږی کړې او د سترګو له کونجونو نه يې کسښې خواته وکتل. زه هم ګناه کار شوم او دا کار مې وکړ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو څه مې و نشو لیدای او یوازې دومره پوه شوم چې هلکانو یو شی نیولی او د جومات برې خواته یې راکاږي. گوره دا به څه وی؟ بیا څه پېښه شوې ده؟ ښایي د جلب یا د بېگار سپایان به راغلي وي او ملک کاکا به ټغرونه او توشکې ورته راوړې وي، نو دا ځیگروي ولې؟ ښایې علاقه دار راغلی وي!

پاتې لمونځ په همداسې وسوسو کې په ما باندې ډېر اوږد شو، خو آخر پای ته ورسېد. په دعا باندې چندانې خلک پوه نه شول او چې دعا خلاصه شوه، ن ټول کلیوال راپورته شول او ت□ رنځور مساپر راچاپیر شول.

پیروا کا وویل: داغریبگوټې تېره شپه د لویې لارې سره د کلي سموار ته رسېدلی و او هماغلته پاتې و. خوارکې سخت رنځور دی، د سماوار خاوند زه یې خبر کړم او ما هلکان له ځان سره بوتلل او دلته مې راووړ.

بزگرانو په ډېر غور د پیرو لالا خبروته غوږ ابښی و او په ځیر ځیرېې رنځور پردیس ته کتل.

هر چا به د پردیس په باره کې یو څه ویل او خپله تبصره به یې کوله ـ یوازې زما پلار چوپ و، خو په سترگو کې یې دوه رڼې او ښکې ځلېدلې.

انځر وویل: خوار سپین ږیری دی، ښایي کوم زوی به یې چیرې نوکر وي او دی به د هغه پوښتنې ته ځي.

رنگین چې د کلي یو نومولی زلمی و ویې ویل:

ماته ښکاري کې دا سږ د غریبۍ لپاره خان آباد ته روان دی او یوازې ژمی هلته تېروي.

یوه سپین ږیرې سړی وویل: نه داسې نه دهؤ له کالیو یې داسې ښکاري چې خرکار دی او د کتغن په خرو پسې راغلی او دابه یې هم انگیرلې وي چې له دې خوا به مالگه یې بار کړي. هرچا هر څه ویل، خو ده پخپله هیڅ نه ویل ـ له واکه تللی و او په ځان نه پوهېده ـ شونډویې تور خروکې نیولي وو او ستر.ې یې پټې وې، پرله پسې خریده او کله به یې په ځگیروي کې څو بې مفهومه کلمې له خولې راووتې، خو معنایې چا ته نه ورتله او مزږ نه پې پوهیدو، د غاړې رگونه یې جگ جگ الوتل او له بدنه یې دبې تاو جگیده او له خیرنو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاليو ځخه يې سوړ وږم پورته کېده .

يوه زړه او پيوندې خورجينه يې سرته پرته وه، يو شکېدلی کوڅويې په ځان و او په يوه تور وړين پړي يې کاک په ملا باندې تړلی و ـ سترګې سې د سر په کاسه کې ښکته تللې وې او د سر خولۍ يې د خيرو له کبله شورۍ شوې وه او د خمتايو زوړ لنکوټې يې پر سينه باندې ول ول راپروت و.

خدايدوست اکا د جومات ملا ته مخ راواړاوه ويې ويل :

د پرديس حال ښه نه دی، ښايي پور پرې کړي، بايد دده کالي او پيسې خوندي شي . ملا او د کلي سپين ږيرو ته د خدايدوست اکا خبره پخه ښکاره شوه، د پرديس خورجينه يې وپلټله، بيا يې د هغه له ملا نه تور وړين پړی خلاص کړ، چکمن يې ځينې ويوست، د زړې بر کې د واسکټ استريې په غور و کوت، بيا يې د پرديس د کميس تنۍ پرانېستې، کاته يې چې يوه کڅوړه يې د تاويز په شان تر کميس د لاندې په غاړه کې پرته ده. هغه يې ترې خلاصه او د ده کاليو سره کېښوده . د کڅوړې په مينځ کې يو د لسو روپيو کاغذ او يو څه تورې پيسې چې ګرد سره دوه نيمې روپۍ کېدې پرتې وې. د خورجين په يوه پله کې يې د وچې ډوډۍ څو ټوټې، يو څه وچ توت او په يوه غوټه کې لږ شين چای، يو د نسوارو کدو، يو څه زړې ټوټې، لږ خام تار او يوه ستن پيدا شول.

په بله پله کې د ماشومانو يو وشسکټ او د خوږو يوه غوټه پرته وه او همدا وه د پرديس ټوله هستي .

د جومات ملا مخ خلکو ته راواړاوه او ويې ويل :

تاسې شاهدان اوسئ چې دا سپين ږيری نور څه نلري او همدا شيان دده ټوله هستي ده .

بزګرانو د ملا خبره تائيد کړه او دا شهادت يې ومانه.

د خدای په کور کې د يوه بدمرغي بنده په باره کې مرکه روانه وه خانګل وويل :

که چېرې مړ شي څه به کوو ؟

دخانګل پوښتنې ته هيچا ځواب ورنکړ، بيا د پخپله وويل :

که چېرې د شپې مړ شو، څو تکړه هلکان دې مړی واخلي او د کوز کاق په جومات

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې دې واچوي او باید دا راز پټ وساتل شي او د کلي خبره د باندې و نه وزي. ځکه که مړی خبښ کړو او حکومت خبر شي یا د مړی خپل خپلوان راشي او دعووی وکړي، خدای زده چې څه چارې به راو شي .

بل لمونځ گذار وویل :

هو ! دا کوټوالان موږ پېژنو، له دې خورجینې به خامخا د سرو زرو صندوقچه او له دې دولس نیم روپیو نه به ډېر څه جوړ کاگدي، قتل او پور خو یې لا په ځای پرېږده ! .

خدایدوست اکا دلته بیا سر راپورته کړ، غاړې یې تازه کړې او ویې ویل :

ماته د خدای قهر د حاکم تر قهره سخت ښکاریږي ـ که دا پردیس او هردم شهید بنیآدم له دې ځایه لڅې کړو او بل چېرې یې واچوو خدای به راته په قهر شي ؛ تر ټولو غوره لاره داده چې ملک خبر کړو او دا سړی چې لاتراوسه ژوندی دی وروښیو او مال یې د هغه تر نظر تېر کړو .

خانگل د خدای دوست خبره پریکړه او په تمسخر یې وویل :

خیر نو د ملک غوا به انگه شي .

دا خبره سپین ږیرو نه د ځوانانو خولې ته ولویده او سره پې تاوده شول. خدازده څه پېښه شوه چې د خانگل او خدای دوست اکا زامن سره ولاړ شول او په جنگ او جگړه یې لاس پورې کړ، د خدای په کور کې د فتنې اور ولگېده او هلته به چې مقدس آیات لوستل کېدل ناوړو او شرمناک الفاظ د لمونځ گذارانو له خولې را ووتل، په پانو ښځو باندې تومتونه وویل شول او په معصومو زلمیانو گناوې وتړل شوې.

زه له جوماته لا مانښام خورته راغلی وم، یوه شېبه مې د کور له بامونونه واوره وتوږله او بیا راغلم، له خویندو سره د ماخوستن په ډوډۍ کیناستم. ادې مې د لادي شوروا پخه کړی وه ـ ډېرا یې مزې زه او دا ځکه چې سره جواری ډېر بې خونده او بد مزه وي. موږ لا دیترخانه نه وو پورته شوې چې پلار مې د ماخستن له لمانځه راغی. ټول یې مخې ته ودریدو. دې بر سر تېر شو او څنگه چې کیناست ماته وویل : هغه رنځور پردیس په جومات کې یوازې پاتې شو، هلکان د ماخستنی لپاره کورونو ته لاړل . ته ژر خپله ډوډۍ وخوره او ورشه چې هغه غریبگوټی چېیرې بې کلمې او توبې مړ نه شي !

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ مې خلاصه کړه او سمدستي له کوګه ګاووتم. واوره تر زنګانه او ښتې وه. وریځې په آسمان کې خورې شوې وې او ځای ځای یو نیم ستوری لکه د یتیم او ښکې د آسمان د مخ په شنو چاودو کې ځلیده. ګړندی باد روان و او د کوځې شاوخوا د ونو په لښتو کې یې د غم سازونه غږول.

د کلي سپي غلي وو او د لارې په اوږدو کې هیڅ حرکت او ژوند نه محسوسېده. جومات ښاته نژدې شوی وم چې سخته ویره پیدا شوه. ګامونه مې او چت کړل او منډه مې پسې واخیسته. ناڅاپې مې پام شو، د منډو په مینځ کې مخامخ لیوه راته ولاړ دی، ژبون مې ووهل شو او لرزه مې په صورت راغله، غوښته مې چیغه وکړم، خو د جومات خادم پیرک راباندې ناري کړي:

څوک یې ولې ودریدې؟

ما وویل: زه یم، خدای دې خوار که! نژدې دی زړه راکې چوولی و. ده وخندل، رانژدې شو او په غیر عادې توګه یې خپل ځیره او پرېږ لاسونه د پوښتنې لپاره راوغځول او سترې مشې راسره وکړل، د سترګو سپین یې د تور مخ یه کاسه کې ولړېښېدل او بیایې په سهم جن آواز راته وویل:

راغلم، ګومان مې کاوه چې هغه رنځور به په جومات کې یوازې وي. ما وویل:

هو خیر یوسي! ته خو یو زړه سواندی او ښه سړی یې، مګر په زړه کې پوهیدم چې پیرک د مساپر د پاره نه دی راغی، بلکې د خورجین او کوڅو له پاره راغلی دی او دا ځکه چې ده څو، څو واره له جومات نه د مساپره پټې او ځنې داسې نور معمولي کالي غلا کړي دي. نورې خبرې مې سره ونکړې او دواړه د جومات دروازې ته رانژدې شوو، ورمې خلاص کړ او ننوتم، د جومات فضا د تیلي ډیوې لوګي ډکه کړې وه او بد بوی پکې خور شوی و. مساپر د شولو د وښو دپاسه پروت و او هماغسې خربده، د سترګو توریې تښتیدلی وو، د ډیوې زیړه رڼایې په مخ باندې رپیدله او د خولو کوچنۍ دانې یې په مخ باندې ځلېدلې.

د مساپر د ژوند تاریخ د خیال په ورڅخو کینولم او ورو ورویې د خوب څپوته وسپارلم ـ تللی وم او داسې تللی وم چې بیا د کلي د څېره ځوانانو په راتګ او پریوتو هم نه وم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبر شوی .

يو پار شپه به پاتې وه چې له خوبه راويښ شوم، ډېوه ډېره تته لګېده څمڅه ګان شاوخوا په درانه خوب ويده وو، د پرديس خوله وازه پاتې شوې وه، د ستر ګو توريې تښتيدلی او د سينې خرکی يې غلي شوي و . د باد آواز نه او ريدل کېده او طبعيت د درانده سکوت برستن په سر راښکودې وه، په جومات کې هر څه پخپل ځای وو، يوازې د مړه مساپر کوڅو چاوړی و .

هغه شپه تېره شوه او په شپې پسې مياشتې او کلونه تېر شول، ډېر خلک په دې لار راغلل او لاړل، مګر هيڅا د هغه مساپر پوښتنه بيا ونکړه او هسڅوک پوه نه شول چې دی څوک و او چيرې ته ؟

۱۳۴۳ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کارخانې جشن

د ښار په خلنو کې د خارخانې د پرانيستلو د جشن خبرې خورې وې .

هر چا به هر څه ويل او د جشن په باره کې به يې خپل اوريدلې نوروته اورول. ماشومانو به په ښونځيو کې، کارگرانو په فابريکو کې او ښځو به په کورونو کې د جشن په باره کې مرکې کولې .

علي مراد حمال بيا تر ټولو د جشن په مرکو مين و، څنگه به چې د جشن نوم واخيستل شو دده کوچنۍ سترگې به د پلن مخ په کاسه کې راڅرخيدې، د پيتې پورې به يې سپوږمې ورپيدې، پخپله کوسه ږيره به يې لاس راښکود او په مغرورانه انداز به يې وويل :

« داجشن زمگږ دی او دا کارخانه ما درولې ده .»

ددې وينا سره سم به علي مراد د خپلو لاسونو ورغومې چې د اوښ د تلي په شان د کار له زوره کلک شوي او ښوی شوي وو انډيوالانو ته وښودل او دا حرکت به يې په يوه فاتحانه خندا پای ته ورساوه .

کله کله به يې لا خپلې زړې ځولې ته چې لکه د غنې جاله په تارونو کې رابنده وه اشاره وکړه او وبه يې ويل :

« ما همدا چکمن د همدې ارخانې په جزړولو کې زوړ کړيدی »

ځينې وخت به يې د خبرو په ترڅ کې ستونې وېرسېدې او د کوچنيو سترگو په تورو مريو کې بې يې د اوښکو کړۍ راپيدا شوې . داوخت به علي مراد ته د خپل زلمي زوی قنبر مرگ ورپه يادوی و . قنبر په همدې کارخانه کې تر واگون لاندې شو. علي مراد لا د اوښتي واگون تر درانه بار لاندې د قنبر زگيروي اورېدل او هغه ويني يې لا ليدلې چې د قنبر له خولې نه دده د خمتا په خړ واسکټ را بهېدلې .

ـ اوه ! څومره ښه زوی مې و ! څومره به يې زما خاطر ساته ، يوه ورځ چې دتې خپلې مزدورۍ پنځه روپې يې خرڅې کړې وې څومره ښکنځل مې ورته وکړل مگر دې بنده له حيانه حتی خپل سر راپورته نکړ. ده زما تر مخ يوه ورځ له خپلې ښځې سره زړورې خبرې ونکړې او زما له شرمه يې يو ځل خپل ماشوم ته ناز ورنکړ. اوه ! زه څومره غريب او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسه يم، زما قسمت څومره خوار دی او دا زه څومره بدمرغ او نامطلوب انسان يم. آخر زه به دا پاتې عمر څنګه تېرومه او د خپلې بدمرغۍ داستانونه به چا ته وايم. دا کوچنی ماشوم به څوک لويوي او دا ځوانه نږور به په څه هيله صبرومه؟ قنبره، قنبره زويه! د خدای د پاره زه ډوبېږم.

دا خبرې به د علی مراد پې خاطر کې وګرزېدې او ورپسې به د اوښکو سيلاب دده د نرۍ ږيرې له سپينو ويښتانو ته دده په شکېدلي ګريوان راخور شو، په زوره زوره به يې وژړل

او زړه به يې تش کړ، خو دده اوښکې به لکه د ثور باران کم دوامه وې او ژر به دده په زړه کې د ناميندۍ د تورو وريځو له شانه د هيلو زرين لمر راوخوت، مسکی به شو او دا ساده جمله به يې له خولې راووته:

«که خدای کول په نږدې وخت کې به کارخانه چالانه شي.»

ده به په ډېر سادګۍ کې نورو مزدورانو ته دا زقری ورکاوه:

«که خدای کول زموږ او ستايې ژوند به له دې کارخانې سره سم شي.»

ده دا مطلب د کارخانې د بهست ايښودلو په وخت له يو ستر مامور څخه اورېدلی و او کلک باورېي پې لاره. ده به داهمخ ويل چې دا کارخانه په حقيقت کې زموږ ده او ګټه به يې پخپله موږ ته راورسېږي.

همدا هيله وه چې په علي مراد يې سره له ټولو بدمرغيو د خپل زلمي زوی مرګ زغملی و.

د يکشنبې ورځ راورسېده، د جشا ورځ او د مزدورانو د نيکمرغۍ ورځ!

علي مراد د خپل ښايسته لمسي ستر ګې په رنجو کړي، خپله زنګ وهلې زړه بياتي يې راواخيسته او د ښايسته ماشوم د سر ويښتان يې د وټې [11] په څيژ ګرد و سکښتل.

د قنبر د واده د پسې ګل سيب دسمال يې راويوست او په سريې وروتاړه، بيايې په غيږ کې واخيست او د کارخانې په لور رهي شو.

---

۱۱ ـ وټې = ځوندی، پوپک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ خدايه ! لکه چې راباندې ناوخته شوې ده، ګوره چې نقل يې لا نه وي ويشلی.

او چت او چت ته، خو د ځوانۍ تګـ يې نه وپاتې، هلک پې دروند شوی و او سا يې سوله. ماشوم په ټوله لار کې خندل او له خوشالۍ نه يې د خپل نيکه په غېږ کې ټوپونه وهل.

ځای تهخ رانږدې شول، د کارخانې د ننوتلو په لار دوه کتاره وسله وال ژاندارم او پوليس ولاړ وو. هالته لرې د کارخانې په مينځ کې د جشن سره او سنه بيرغونه رپېدل. د سړک په سينه باګدې د ګړنيو موټرونو پرله پسې بهير راروان و. د دروازې په خوله کې نابلد وګړي دريدلي وو او د ميلمنو ټکټونه يې کتل.

ـ «خدايه دا به څوک وي ؟» علي مراد دا سړي پخوا هيڅکله دلته نه و ليدلي. د هغو مزدورانو له جملې نه هيڅوک نه ښکاريدل چې دا کارختنه يې جوړه کړې وه. نجاران، ختګران، مستريان، حمالان، حتی ډريوران او کرين کاران هم نه ليدل مېدل. د فابريکې د دروازې له خولې نه دانګړ يوه برخه څرګنده ښکارېدله هلته ټول د خوليو او دريشيو خاوندان راټول شوي وو، د جميعت د خندې او شور آواز چې د لوړو لوډيسپيکرونو له آواز سره يو ځای شوی و تر عمومي سړکه پورې رارسېده، علي مراد دروازې ته نږدې شو، خو د دروازې ساتونکو د هغه مخه ونيوله، ده نانمونکې زارۍ شروع کړې او د دروازې نظم ته يې صدمه ورسوله، د جمتي خلکو د مراسمو نزاکت د يوه بې حيشته او بې ارزښته سړي له خوا خراب شو. د دروازې ساتونکو حوصله يې تنګه کړه، سپايانو ته اشاره وشوه، يو پرېړ توربخن پوليس رامنډه کړه او علي مراد يې داسې څپيړه وواهه چې لنګوټې يې يو ګز له سره لرې ګوزار شو، بل پوليس د شاله خوا وواهه او علي مراد خوارکی پړ مخې ولويده. ماشوم لمسی يې له غېږې په ځمکه ګوزار شو او سخته چيغه يې له خولې راووته.

د بېدفاع او نامېند مزدور ژبه ګونګه شوه او سترګې يې د اوښکو پردو پټې کړې.

هالته لرې د موټرو د پارک ساته شور ځوږ پورته شو، څو تنه مزدوران په منډو د سړک مخې ته راووتل او علي مراد يې له خپل لمسي سره د پوليسو له ډلې او د تشريفاتو له سيمې نه ويوست. نندارچيان له ونو او د سين د غاړې له جګـ ديوال نه چې د فابريکې د مراسمو د سيل لپاره پې ختلي وو راښکته شول او تر عاې مراد راوڅرخېدل.

نجف د مزدورانو کړۍ ماته کړه، ورننووت او په مغګوګانه اندازيې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کينه، دلته کينه، احمقه بوډا ! تمامه ورځ به دې ساده مزدوران غولول چې دا فابريکه د تاسې ده ! اوس پوه وی چې دا فابريکه د چا ده ؟ که نه يې پوه شوی يو ځل بيا ورشه چې پوره دې وپوهوي.

ټولو مزدورانو وخندل. علي مراد له غصې نه ډک سر راپورته کړ، کاته يې چې بدخولی او بې پروا نجف مخامخ ورته ولاړ دی. بې کميسه، برکي واسکټ او هماغه پخواني پيوندي پرتوګ يې اغوستي وو، د تور او سپينو پرتوګاښ يې تر زنګنو پورې راځوړند او يو خيرن رنګه ټونکرېې تر غاړې راتاو کړی و ، لويه خوله، تنګې سترګې او غټه ببره ککرۍ، پولادې متې او ښباکه آمرانه وزه .

علي مراد وار د وار زړور او سرکش نجف وپيژاند او په ډک ستونې يې د لومړي ځل لپاره اعتراف وکړ :

تا ريښتيا ويل .

نجف د واسکټ له جيبه يو موټی خيرن توتان راوايستل او د علي مراد لمسي ته په لمن کې واچول، بيايې مخ علي مراد ته واړاوه او ويې ويل :

وعده راکوې چې بيا مزدوران نه غولوې !؟

ـ ډاډ درکوم، اوس پوه شوی يم !

نجف وخندل او په داسې حال کې چې د علي مراد يتيم لمسی يې پخپل څټ باندې سپور کړ-ويې ويل :

فقط ته دومره ويلی شي چې نجف زما د لمسي خر دی او بس .

وروسته يې په ډاډه لهجه علي مراد ته دا خبره تکرار کړه :

دا کارګران هيڅکله مه غولوه، داسې لار ونښيه چې دوی پخپله خپله دنيا جوړه کاندي.

علي مراد مزدورانو ته مخ ورواړوه :

راځی ، راځی زامنو د کارخانې د خاوندانو د چړچو له سيمې رالرې شئ ، هلته به ښېرته راوګرځو چې دا کارخانه زموږ شي .

کابل ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه جواليان

ماسپښين ناوخته شوی و . په آسمان باندې د ژمي خړې وربځې پلنې شوې وې او د واورو وړې داني اوريدلې، يخ باد چليده او د واورو ځپر کي يې له يوې خوا بلې خواته شړل. د منديي چارچلند سوړ و او زياتره دکانونه تړل شوي وو .

سهراب د يوه خلاص دکان خواته د دوو پښو په سر څڼک ناست و . يوه زړه شړۍ يې تر ځان راتاو کړې وه او په شايې تر شړۍ لاندې د پرسړ پړي ولونه له ورايه ږ کاريدل. د تور پټکي تلمبوزک يې وهلي و او د هغه له چاودنهيې يوازې دوه سترگې ښکايدلې. ها خوا د سهراب مقابل لوري ته د يوه تړلي دکان تر مخ، يو بل زلمس جوالي د جوارو انهيوته تکيه وهلې وه، لاسونه يې تر تخرگو لاندې ننه ايستي وو او د پوزې ونې اوبه يې په بريتونو باندې رابهيدلې. يوه زړه او پمنه قره قلي خولۍ يې په سر وه او د سپخيدليو درزونو چاودنه يې له ورايه ښکاريدل. د بر کې بالاپوش يې ډېر زوړ نه و خوزيات خيرن شوی او کرغيړن شوی و .

پيوندې کلوشې يې په پښو وې او د شړيدلي پرتوگ نه يې د زنگنو سترگې راوتلې وې. پړی يې درلود خو په شاسې نه و تړلی او مخ ته يې په ځمکه باندې سنبی و .

سهراب هغه سرترپايه له نظره تېر که، مگر ويې نه پيژانده او نا بلد ورته ښکاره شو . سهراب په همدې منډيي کې څلور کاله جوالونه چلولي وو، مگر دا سړی يې هيڅکله نه و ليدلی. دی په اوږدو فکرونو کې لاړ:

گوره دا سړی به څوک وي ؟ .. دوه ورځې پخوا د ملا برات علاف څلور بورۍ وړه له همدې منډيي نه ورک شول، ... خدازده چا به وړي وي، که دې سړي وړي وي ؟... نه، نه، د ده رنگ غلوته نه دی ورته، دی هم زما غوندې يو هردم شهيد سړی دی ... موږ غريبان يو، خو غله نه يو، غله نور دی !...

کله چې سهراب د چرت له اوږدو پړاوونو څخه راوگرزيده او ريا زياته شوې وه او نور د کار د پيدا مېدو چانس کم و. له ځايه راولاړ شو، خپله شړۍ يې په اوږه راسمه کړه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخامخ نابلد جوالي ته وگغی. همدا چې ور نږدې شو، غږيې وکه :

څنگه يې ياره ؟

مقابل سړي په داسې حال کې چې په بريتوکې يې د مسکا څپې زخزځيدې ځواب ورکه:

جوړ دې يې آشناء !

ـ څه نوميږې ؟

ـ پردل،

ستا نوم څه دی ؟

ـزما نوم سهراب

ـد کوم ځای يې ؟

ـد کرباغ يم .

ته د کوم ځای يې ؟

ـزه ؟ نو څه تړته ووايم ! زه لا کوچنی وم چې زما مور او پلار په غوربند کې مړ شوي دي. زه هماغلته لوی شوم؛ خلکو ويل: پلار دې له کومې بلې خوانه دلته راغلی و. خدازده زما پلار به له کومې سيمې هلته غريبۍ پسې راغلی و، خو خلک وايي چې ښه سړی و .

سهراب وويل :

د پلار سړيتوب به دې څه پکار شي، دا وايه چې څه يې درته پرې ايښي دي ؟

ـ خدای دی وبخښي هيڅ نه دی ترې پاتې !

سهراب وخندل او ويې ويل ! نو څه ښه سړيتوب يې لاړه ؟

پخواتر دې چې سهراب ددې وروستۍ پوښتنې ځواب ته انتظار وباسي، لکه يو ورک مطلب چې يې په ذهن کې سمدستي راپيدا شوی وي ژژ په تلواريې پردل ته وويل :

بالاپوش دې ښه بالاپوش دی، مگر دا بختوره خولۍ چا درکړيده ؟

ـ دا خو زموږ يوه همسايه راکړيده !

ـ ستا همسايه ؟ ته همسايه لري ؟

ـنه ، نه يې لرم !

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ نو څنګه دې وویل چې دا خولۍ زموږ همسایه راکړیده؛ کوم همسایه دې ښود؟

ـ د علاقه دار صاحب همسایه!

سهراب د پردل دې هبرې ته له خندا شین شو او ویې ویل:

ته څه بلا سړی یې، پردې همسایګان خپل بولې!

پردل لږ سور غوندې شو، په لوړ او جدي آوازیې وویل:

ولې علاقه دار خو زما بادار و.

سهراب دا ځل داسې مست و خندل چې د خندې له زوره یې له سترګو اوښکې راوبهیدې او له دې سره یې پردل ته وویل:

ولې داسې نه وایې چې خورهم د هغه و، همسایه هم د هغه و او زه هم د هغه وم.

پردل چې یو مخ ماتی، بې خولې او بې زړه سړی و او له بازاري کارګرانو او د بازار له چاپیریال سره ښه بلد نه و، د سهراب پرله پسې پوښتنو وارخطا کړ، نو ناڅاپې یې شونډې پرانیستې او په یوه کچه او بېخونده لهجه یې سهراب ته وویل:

ته پخپله ښه سړی یې؟

ددې بې ارتباطه خبرې له اوریدو سره سم په سهراب باندې د خندې داسې لې.نۍ ځپه راغله چې کوکې یې له خولې ووتې او بلهوډې یې ونیول.

داځل یو دکاندار ته چې دوی ته نیږدې پخپل دکان کې ناست و د سهراب په لوړه خندا غصه ورغله، د دکان خولې ته یې وروداننګل او په ترخه غاړه یه سهراب ته وویل:

احمقه ځې او که درکته شم!

سهراب ځواب ورنکړ، خو خپلې غضبناکې سترګې یې ورواړولې او سمیستي مخ په بازار وخوځید. پردل هم راولاړ شو، کالې یې وڅنډل او په سهراب پسې رافی. سهراب مخامخ د منډیې د لویې دروازې په سماوار ننووت، بر سرتېر شو او د تخت د پاسه په پوز کې باندې اوږد وغځیده. پردل هم راغی او ده ته نیږدې، په یوه تیاره ګوټ کې پټه خوله کیناست.

یو شیبه وروسته د سماوار شاګرد سهراب ته ویریده:

څه شی خورې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهراب په داسې حال کې چې ستر گې يې لاً که د ښینښې مرئ د تور لنگوټې دولو نو لاندې بریښنیدلې، په درانه او کرار آواز ځواب ور که : زه وروسته ډوډۍ خورم ؛

شاگرد دا ځل پردل ته مخ واړاوه:

ته څه شی خورې ؟

ـ زه يې نه خورم، ما هيڅ نه دي .ټلي !

ـ نو دلته د څه لپاره راغلی يې ؟

سهراب په دې وخت کې را په ډډه شو، نسواريې تو کړل او د سماوار شاگرد ته يې وويل :

پرې يې بږده، پيسې نلري.

د سماوار شاگرد د سهراب دريمگړتوب ونه مانه، پردل ته پسې کلک شو او راولاړيې که. خو څنگه چې هغه لټيدو ته قابو شو، د بالاپوش لمنې ته يې د سهراب پولادي منگولې ورسيدې، دی يې په بيرته کيناوه او د سماوار شاگرد ته يې په ځيږه لهجه وويل :

ورشه ځناوره ، يوه چاينکې ورته راوړه !

د همدې خبرو سره يې د لسو روپيو نوی کاغذ له ملا راويوست او وروايې چاوه.

ډوډۍ په چوپيا کې زخوړل شوه. گوره چې زلميو جواليانو به يو د بل په باره چې څه فکر کړی وي او خدازده چې د مست سهراب د خنداو کاروان ولې دريدلی و، ولې پردل ته يې ځير ځير کتل او د هغه له قره قلی خولۍ نه يې نظر نه غړاوه. کله چې وروستۍ گوله جگه شوه پردل وټوخيده او کچه شانې مسکايې په شونډو راغبرگه شوه. ښايې دی به له دې چوپيانه په تنگ شوی و او غوښته به يې چې دا د غم کمبله ټوله کړي. سهراب ورته وخندل او ويې ويل :

وايه څه دې په زړه کې گرزي ؟

ـ که ستا خوښه وي زه به يو ځل په کار پسې ووزم !

سهراب نو څه ونه ويل، خو په يوه مسکايې دده غوښتنه تائيد کړه.

پردل راولاړ شو ، خپل پړی يې واخيست او ووت.

سهراب يوازې پاتې شو، سريې په زگنو ولگاوه او په چرت کې ډوب لاړ. خدازده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څه په باره کې يې فکر ناوه چې د جواليانو شور بګت يې د فکر سلسله و شکوله او وچت له ځايه راو لاړ شو. د سماوار کارکوونو او ميلمنو ګرد د باندې خواته منډې کړې. سهراب چې ښنګه راووت ستر ګې يې په پردل ولويدې. زړه فره فلي يې له سره لويدلې وه . د بر کې د کوټ جيبونه او ګريوان يه شکيدلي وو، د خمتا په کميس يه د پوزې وينې رابهيدلې، په ستر ګو کې سپ دوه غټې او ښکې غوټه شوې وې او ګرد چاپيره جواليانو رانيولی و.

سهراب ته سخته غصه ورغله، د جواليانو مينځ ته ورننووت او جيغې يې کړې :

لاس ونيسئ، لاس ونيسئ !

جواليانو لاس ونيو او سهراب ته يې کو څه ور کړه ـ ده د پردل خولۍ له ځمکې را وچته کړه او دی يې لاس نسولی د جوايانو له مينځه راويوست.

سهراب د منډيي ټولو جواليانو پيژانده او په درنه ستر ګه يې ورته کتل. دوی پوه شول چې وهل شوی جوالي د سهراب خپلوان يا ملګری دی او هغه ډېر پې خپه شويدی. يو غنک رنګی پريړ جوالي چې نري بريتونه او کوسه ږيره يې درلوده او د منديي د جواليانو مشر و د جواليانو له مينځه راووت سهراب ته نبږدې راغی، په اوږه يې لاس ورکيښود او ويې ويل :

سهرابه ! ته ګوره دا نادانه سړی د کرايو نرخ خرابوي. څو واره ما پخپله ورته وويل چې دا پيټې تر لاهورۍ دروازې پورې لس روپۍ کرايه لري ، پام کوه چې کمه يې نکړې، مګر دی حاضر شو چې په اووه روپۍ يوسی. دا جواليان چې دی يې وهلی دی ملامت نه دي ، د دغو خوارانو خو ملاوې تر دې جوالونو لاندې ماتې شوي. ډوډۍ نلري، جامه نلري، ټاټوبی نلري او شپه ورځ همدا پيټې چلوي. که چيرې د پيټې نور هم پې درانه شي دا خواران به څه کوي !

سهراب په دقت دا خبرې واوريدې. په په وچولې کې يې د غضب غوټې ويلې شوې او فقط دومره يې وويل :

د نابلدانو بلدول په کار دي، وهل يې نه دي پکار. دی هم غريب دی او پيټې چاوي.

بيا يې د پردل خولۍ ور په سر کړه ؤ د پوزې وينې يې د خپل لنګوټې په شمله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژپاکې کړې او له ځان سره يې مخ په بازار وخوځاوه.

دد کانونو او اپارمانونو د بخاريو لوګي لکه درنې وريځې بازارته رانښکته شوي وو او هوايې لوګجنه کړې وه. سهراب پردل ته وويل:

شپه نيږدې شويده، ګامونه او چت اخله.

ـ چيرې به ځو؟

ـ زما ځای ته!

ـ ستا ځای چيرې دې؟

ـ ټول جوماتونه، د حمامونو ګلخنونه او په اوړی کې درست ګراژونه، د پليو لارې، د دکانونو مخې، هر ميدان او هره پوله!

سهراب پوښتنه وکړه:

ښه ستا ځای چيرې دی؟

پردل په داسې حال کې چې ژبه يې نښتله ويې ويلې:

زما ځای د علاقه دار صاحب کور.

له دې خبرې سهراب بېرچ وهل او ډېرې وخندل، بيايې پردل ته وويل:

دا علاقه دار خوار څوک دی چې هر شی يې ته د ځان بولې؟

ـ دا خو زما د دولسو کلونه بادار دپ کنه! مګر زه يې اوس شړلی يم. همدانن تمامه ورځ دا سودا را سره وه چې شپه به چيرې تېروم...

سهراب په همدې ځای د پردل خبرې پريکړې او پوښتنه يې ترې وکړه:

پس له دې به څه کار کوې؟

ـ همدا جوالي توب.

سهراب پښنه ونيوله او يو ځل بيا د پردل سر او اوربوز ته ځير شو، ويې خندل او ويې ويل:

خولې دې جواليانو ته نه ده ورته، ولې کلينري نه کوې؟

ـ څنګه ته کوم موټروان پيژنې چې ما کلينر کاندې؟

ـ ته څومره ساده او کم عقل سړی يې، که زه دومره معتبر وای ولې به مې پخپله دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیټي چلول ! !

پردل او سهراب په خبرو، خبرو کې له ښار ووتل او د واورو په یوه نري منځ کې یو پر بل پسې د کلیو د جوماتونو خواته لاړل. د ماښام تیاره زیاته شوه او دوی یې پخپلو ځپو کې ورک کړل.

سهراب سبا وختي د ښار پر لور راغی. ږیره یې ببره شوې او سریې ډېر زیات ریسدلی و. په ستر گو کې سې د فجري خوشالتیا گڼا ټپه شوې وه او ځای یې یوه داسې توفان ته پرې ېښی و چې د گونگ او بې تعبیره انتقام برېښناوې یې خوریدلې، قدمونه یې درانه شوي وو او په څیر کې یې د لوی غم څپو کوکې وهلې. د دکان مخې ته ورسید او بې له دې چې سلام واچوي د خپل لاس بوتل او پوړۍ د حکیم ذي مخې ته کیښودل :

داکتر صاحب دا ببرته واخله !

حکیم جي سهراب ته ځیر شو، بیایې لاس دواته وروغځاوه او پوښتنه یې وکړه :

څنگه ! دوا فایده ونکړه ؟

ـ نه هغه مړ شو ! داسې وویل او بې له دې چې د دوا پیسې وغواړي په تنگه کوڅه کې مخ په ښکته روان شو.

هلته یو بل سړی چې غوړه شلیدلې کرتۍ او پتلون یې اغوستي وو خپل پولادي سوک په دړه وواهه او فریاد یې ویوست :

آه مورږ څومره آسان مړو !

له دې خبرې سره جوخت په آسمان کې د پسرلي لومړنۍ برېښنا وځغلیده او د تالندې هیبت د زاړه ښار ویده هډونه وریږدول او له خوبه یې پاځول.

کابل- ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

خړ کی ماشين

ګوره څو زره پيړۍ به په تېي هسکو غرونو تېر شوې وي؟ څه شپې ورځې، څه سخت ژمې، څه واورې، امرې او څه چپاوونه به يې ليدلې وي؟

څومره بېوزلي پرديسان به ددې جادوګرو غرونو په ګردلو او د واورو په لېږدونو کې بې لارې شوي او په شاوخوا پسچو کې مړه شوي وي.

څه قافلې، څه مهاجرين او څه اښکرې به د توفان په منګولو او د ژمې په هيبت کې نشت شوي وي. د دې سيمې د افسانوراويان، د دې غره د هرې درې، هرې څوکې او هرې لارې په باره کې يوه افسانه لژي.

د لرې سيمو خلکو دا روايات نه دی اوريدلې، ځکه د دی غرونو عجائباتو نه د آيرنتيا په ستر ګه .وري او د هر څه په باره کې پوښتنې کوي.

ګوره، دا دغره په وليو پاس حوض به چا جوړ کړی او شکولی وي، د څه د پاره، دا ولې؟

د سيمې سپين ږيری وايي چې دا حوض ديبانو جوړ کړی او ښاپيرۍ بخ پکې لمبيدلې.

نو ګوره چې ښاپيرۍ به څنګه په داسې سړو اوبو کې لمبيدای شوي!

سپين ږيري وايې: ماشين ناولی شی دی. له هغې ورځې چې د ماشين آواز د سالنګ په غرونو کې خپور شو، ښاپيرۍ له دې سيمو څخه والوتې او «کوه قاف» ته ولاړې.

ته دا ماشين وګوره ـ ماشين! دا بې زړه او بې وينو ديب، دا د او سپنې ځناور.

وروېې له ځان سره وخندل، پخپل زړه کې يې پټ وويل:

ته خو ګوره په دې پريړو غرويې څه وکړل! ولې يې ورمات کړل، پښې يې وروشپلی او مخامخ يې په زړه ورننووت.

ريښتيا دا خړ کی ماشين څومره ښه ملګری دی، څومره منونکې او شرافت مند دی! له هر نژاد، هرې ژبې، هر مجهب او هر ملت سره يو راز کار کوي. دی د انسان ملګری دی، د انسان!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی رشوت نه غواړي، طمع نه لري، د چوکۍ لیونی نه دی، په القابو پسې نه گرزي، فقط کار کوي ـ کار !

زما خږ کیه ماشینه ! زړه مې غواړی چې یو ځل دا ستا په دوړو پټ څنځیرونه، دا غوړې خیرنې متې او دا تور او لوگجن درو ي[۱۲] سر تر پایه مچ کړم او خپلې ستر گې پې وموښم. که دا ستا پولادي منگولې نه وای چا به دا د خاورو او ډبرو غونډۍ په بل مخ اړولی. که ستا تیره غاښونه او نیوې نه وای نو څنگه به د دی سر ټمبه او نامنومکې غره گیډه سورۍ کېده او غریبگوټي انسان به لار پکې ایستله ؟

دی لا د خپل فکر په سلسله کې سر گردان و چې لمر د غرونو شاته ته ننوت او د ختیځ د ماښام کمپله ورو ورو د جگو غرونو په آسمان کې پلنه شوه، سړه سیلۍ راوالوته، یخنی زور ونیو او دی د تیږ.ې له اړخه یو جگـ غټي[۱۳] ته وخوت. پورته د درې په وروستۍ برخه کې ، دوو ماسینونو د تونل له خولې نه د اضافي خاورو او ډبرو وروستۍ کوټې ښکته مخ په ځوړه تویولې او دوړې یې ځپه ځپه مخ په ده راتلې. د کار د قواو افراد او کارگران کتار کتار او یو یو د افتنور[۱۴] پلو خپلې قرارگاه ته رارروان وو. دوی هغو ښکاریانو ته ورته وو چې په بدو شرایطو کې نابېره له خوني ځناور سره مخامخ شوي وي او له ډېرې سختې مبارزې وروسته پې بر شوي وي او بیا سترې ستومانه د یو چوپ غرور تر هوا لاندې خپل کلي ته راستانه وي.

لاندې د درې له کوزو برخو ځخه تور سړک په سینه باندې د کارموټرونه رابهیدل او لکه اوراورکې[۱۵] یو په بل پسې راروان وو. په تیارو پیچونو کې لکه د څرغونو امیل او ښتل را او ښتل.

---

۱۲ ـ دروی = نله، د لرگی شپېلۍ، دلته دود کش او د لوگی وتلو نه مطلب دی

۱۳ـ غټی = لوره ، هسکه

۱۴ ـ افتنور= د یوه ځای نوم دی

۱۵ ـ اوراورکي = هغه الوتونکې خزنده چې د شپې رڼا کوی او په درې ژبه یې (کرم شبتاب) بولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرونه ډېر درانه ښکارېدل. آسمان زښت ښایسته شوی و او لکه د مرغلرو ادنې ستوري ورباندې ځلېدل. پردل وار په وار خپلو اندېښنو د تېرو خاطراتو غېږې ته ورغوځاوه، د لوړو غرو په لمنو کې د سپیدو ننداړې؛ هر سبایي د کار سیمو ته د موټرو ، ماشینونو او خندیدونکو زلمیانو لېږد او شور؛ د رخصتۍ د ورځو میلې او سندرې، له غرو او غونډیو سره جګړه؛ په ژمي او توفان باندې بری؛ له طبیعت سره مبارزه او له بشریت سره مینه

او ....

پردل نه پوهیده چې څه ور شویدي، ولې دننه په زړه کې ځوربږي؟ د څه لپاره غواړی چې تل ددی ساړه او ځیږه سالنګ په لمنو کې پاتې شي ؟ ولې، ولې ، ولې ؟

ځوان پردل په خپلو افکارو غرق ، لوی سړک ته راکوز شو، لار باالکل تیلره شوې وه او ده تمامه ورځ د غره په جګو لمنو کې تېره کړې وه. ده نن هغه ټولې سیمې له نظره وایستې چې ده د خپل یونیم کلن عسکري خدمت په موده کې هلته زور ازمویلی وه، خولې یې تویې کړې وې او له هر کمره او هرې تیږې سره یې بلد و. ده ته ددې سیمې هر بوټې او کانې لار شوولې او له هر موټې خاورې نه یې د خپلو خلکو او وطن د مینې وږمه ورتله. هماغه شپه ده ډېر غوښتل چې د سالنګ او خپل ماسین په باره کې یوه حماسه ولیکي او خپل سرکش روح په تسکین کړې، مګر ګوره څه پې شوي وو چې شعر یې نشوای بسکلای او کلمات ځنې تېښتېدل.

شپه پخه شوه. د کارګرانو په کاغوشونو کې د سور او ځوږ جوش کینستی و. ځای ځای په کټونو باندې دوه، دوه ، د ګې،درې ، پنځه،پنځه انډیوالان سره ګوښي شوي وو، ټوکې ټکالې، آزادې مرکې او یا جدي بحثونه یې سره کول. په ځینو ګوښو کې ترخیصي افرادو سندرې بللې او په زوره، زوره یې خندلن دغه شپه د کارګرو او افرادو تر ټولو خوشالوونکې، بختوره او نیکمرغه شپه وه. په سالنګ کې ډېر ستر او دروند کار سرته رسیدلی و او د لومړی ځل لپاره د سالنګ هیبتناکې او خونې لارې د موټرو کاروانونو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله غيږه خلاصوله. پردل په همدې شپه کې غلی او غمجن بې حرکته او وچ کلک پخپل شکيدلي کټ ناست و او سريې په زنګنو لګولی و ، د خپل بستر د شړۍ شړيدلې ځنډه چې هميشه به يې تر بستر لاندې پټوله نن يې او څه پرې يښې وه . ږيره يې د عادت په خلاف ببره شوې او د سر پر ويښتانويې د ورځې د دړو او خاورو آثار لا پاتې وو. د پخوانيو شپو مستۍ او خنداوې، ټوکې او ټکالې، شعرونه او سندرې ګرد سره ځنې هير شوي وو. پردل هغه پخوانې پردل نه و او يو مړ ژواندی غوندې شی ورڅخه جوړ شوی و. انځر لا د مخه د پردل په وزه پوه و، نو ځنګه چې کاغوش ته راننووت، مخامخ وژغی ورنږدې شو، لاس يې په ولې ورکيښود او په کراره يې وپوښته:

دا ولې داسې خپه يې ؟

پردل سر رااوچت که ، په ځير ځير يې انځر ته وکتل او بيايې په يوه ترخه مسکا کې ورته وويل :

د دې لپاره چې د سالنګ د لارې کار تمام شويدي.

ـ اوهو ؛ ته نو د سالنګ په تماميدو خپه کيږې ؟

ـ هو ؛ او دا ځکه چې د کار تماميدل ما له خپل ماشين نه بيلوي !

انځر دې خبرې ته کټ کټ وخندل او ده ته يې مخ راواړاوه:

ما ته دې د يوه کزچي قصه را په ياده کړه. هغه به چې خپل اوښ ته وانښه ورواچول لکه ميخ ځای په ځای به ورته ناست و او بيا به چې چا پوښتنه ځنې وکړه هلکه ! ولې خپل اوښ سرته لکه د غم ځلی سوټ موټ ناست يې ؟ کوچي به په ځواب کې ورته ويل : دا ځکه چې د خپل اوښ شخوند مې ښه ايسي او خوند راکوي. ته هم کټ مټ هماغه کوچي ته ورته يې، مګر ستا او د هغه تر مينځ دومره توپير شته دی چې هغه په يوه حيوان باندې چې ساېي لرله او د خپل خاوند تميزيې کولای شو مين و او ته په يوه ټوټه او سپنه چې نه سا لري او نه حس، نه تاليدلی شي ، نه پيژندلای !

پردل يوه شيبه غلی و وروسته يې سر راپورته که ، ستر ګې يې ورپيېدې د پوزې څوکه يې سره شوه او ملګري ته يې په کلکه وويل :

هو ، انځره ته رېښتيا وايې، ماشين حس نلري، مګر موږ خوېې لرو. په نړۍ کې دا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسپنو، گچو، ارگيو او نورو شيانو څخه جوړ شوي يادگارونه ولې لمانځل کېږي؟ حتی په ځينو هيوادو کې رسمي ميلمانه هغوی لمانځي او پښوته يې گلان ږدي .

دا ولې ؟ . . .

آيا دغه يادگارونه احساس لري ؟

آيا دغه درناوی له دغو بېځانه يادگارونو سره مرسته کوی شي ؟

ته بايد يوه شې چې بشر يوه تنده لري. دې تندې ته عاطفه وايي. د انسان عاطفه د ده سړيتوب اساسي جوهر دی. انسان همدې عاطفې انسان کړيدي. انسان پخپله مينه کې، پخپلو دوستيو کې او کله کله حتی پخپلو غمونو کې او ژړاو کې همدا عاطفه ښکاروي. وطنپرستي پخپله تر ټولو ستره او مقدسه عاطفه ده. که څه هم وطن دا عاطفه نشي حس کولای، مگر موږ خويې حس کوو او خپل ژوند پې ښکلی کولی شو.

په ما دا خپل ماشين ځکه گران دی چې هغه زما لپاره اولس او وطن ته د خدمت کولو ډېر لوړ امکانات راکړل. هغه په يخنيو کې، په بادونو، اوريا و په تيږو او سختو لاروکې زما هڅې او زحمتونه کامياب کړل او زه يې د وطن د خدمتگارانو په صف کې ودرولم. په کوچي باندې خپل اوښ ځکه گران و چې هغه به د کوچي کورنۍ او ماشومانو ته د ژوند شومه پيدا کوله، هغه ته يې د مشروع گټې او د روا فعاليت امکان ورکړی و ، ليکن زما ماشين د يوه ستر ملت او زما د موروني هيواد د آبادولو په چاروکې له ما سره مرسته کړيده او ما ته يې د «ماشينکار» د ستر لقب افتخار رابخښلی دی.

زه رښتيا له دغه خړکي ماسين سره مينه لرم. اوس چې زموږ خدمتونه د سالنگ په واټ کې سرته رسېږي ما ته تر هر څه دا سخته ښکاري چې له خپل ماشين نه بيل شم او خدای پاماني ورسره وکړم .

کله چې د پردل خبرې دې ځای ته ورسيدې انځر په مينځ کې ورودانگل او ويې ويل:

پردله ! ته خو لکه دې نورو غوندې بې سواده او ساده سړی نه يې، تاغوندې يوه يوه زلمي نه دا توقع نه کيږي چې د هيواد په يوه داسې ستره پروژه کې يې کار کړی او هغه يې کاميابه کړې وي، بيا ددې په ځای چې خوشاله وي او ځان جشن ته چمتو کړي، هغه دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخپل ماشین پسې ژلړې او د او سپنې په یوه بې ځانه مجموعې پسې دې خپه وې. په دې باب کې یو کلنګ، یو یوم، یو زنبیل او یو ماشین هیڅ توپیر نلري او نه ښایي یو عاقل انسان له هغوی سره داسې تعلق و نیسي، لکه له ژوندیو مخاقاتو او انسانانو سره یې چې نیسي څنګه پردله، داسې نه ده؟

ـ نه، نه، زما لپاره هیڅکله داسې نه ده، که زما نظر چا منلی وای ما به دا خبره کې ماشین چې اوس یې غابښونه هم پڅ شوي او زوړ شویدي، هالته بر د تونل د خولې څخه پورته په مخامخ پرښو باندې ایښې و او ترې لاندې به مې لیکلي وو :

« دا د هغو خلکو د پیړۍ د کار وسیله وه چې دا سخته لاره او سرکش غرونه یې هوار کړل او د انسان هیلې یې پې ومنلې » .

ملګریه ! د او سپنو ماسینونه تر هغو انسانانو ډېر ښه او ارزښت من دی کوم چې د اولس د خلکو غوښې او وینې خوري او کله چې مړه شي، نو بیا د نورو لیوانو په سلهاو مودرونه د هغوی د ځنازې په موخر پسې ور روان وي .

زما عقیده داده چې باید یوازې د خدمتګارانو قدر و شي او دا هیڅ فرق نکوي چې دا خدمتګاران له او سپنې څخه جوړ شوي وي او که له غوښو او هډو کونه !

که دا ماشینونه چې سرو کال موږ پې سپاره یو او هر کار پې کوو له هغو انسانانو سره مقایسه شي چې هیڅ عملي کار د وطن لپاره نه کوي او تل د وطن د زامنو په اوږو سپاره وي او ددې مقایسې قضاوت تاته درکړی شي ستا حکم به څه وي ؟! دا کاریګر او خدمتګار بې سا ماشین به ښه بولې او که دا بل بېکاره او طفیلي ژوندې انسان؟ دا د حس او شعور غل خاوند او که دا بې حسه او بې شعوره معمار ؟

کوم یو ؟ ووایه کنه !

انځره ! دې خبرو او تورو ماشینونه ته په سپکه سترګه مه ګوره، زه د دې ماشینونو په آواز کې، د سرتګانو د چاودونو په آواز کې، د تیرو د ګغښتو او د غونډیو د نړیدو په آواز کې او په تېره بیا ستاسې د ساده نارګرانو په سندره، پولیو او شورماشور کې د خپل وطن آواز اوروم. زما د ماشین آواز زما د وطن حماسه ده او زه حق لرم چې ددې حماسې پر شاعر مین شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ورځ زما نه يادېږي چې زه دې ماشين ته ختلى يم او دى دې نه وي چالان شوى. ده زما ټول همرونه او غوښتنې تر سره کړيدي. دى زما هغه خوږ ملګرى دى چې زما ستر هيواد او لوى اولس ته يې د مستقبل لاره هواره کړيده او له همدې کبله زه پې مين شوى يم .

د پردل او انځر له دې بحث نه شل شپې وروسته د سالنګ په تاوراتاو دره کې يو ټولګى چې د خدمت دوره يې په سالنګ کې خلاصه شوې وه مخ په ښکته روان و او دا ترانه يې په ګډه بلله :

دغه پرښې ، دغه غــرونه
دغه تـــېرې ، دا خــوړونه
دا ژورې ستـــرې کندې
دا پيچـــومې ، دا مـوړونه
تا سيخ کړي، تا سم کړي
تا جګ کړي ، تا تم کړي

خداى پامان خړه ماشينه !
خداى پامان خړه ماشينه !

دغه غـــــــرونه به آبـــاد شي
زموږ زړونه به پې ښـــاد شي
د وطن له ټـــولو خـــولو به
يو ځاى جګ به دغه غرياد شي
« آبـــاديږي پې ورســـم شئ
وطنـــــوالو ! ورته تـــم شئ»

خداى پامان خړه ماشينه !
خداى پامان خړه ماشينه !

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس چې ستړي او ستومان یو
له سالنـــګـ څخــه روان یو
ستا وفـــــــا به نکـړو هېره
موږ سپېڅـــلي افغـــانان یو
ای دغــــــرونو پهـــــلوانه
ای د تیـــــــــږو قهــــرمانه

خدای پامان خړه ماشینه !
خدای پامان خړه ماشینه !

د سالنګـ د پرانیستلو ورځ : کابل ـ ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیند سرود

پیړۍ، پیړۍ تېرې شوې او دا مغرور سیند د هندوکش په تاوراتاو دروکې لا خپله انقلابي حماسه بولي :

« تل به زما په ځپو کې د خوځېدو، منډو او یرغل قوت ژوندی وي، زه د سمندر د ځپو ټکرو او د لمر وړانګو زېږولی یم ؛

زه د زورورو او سترو توفانونه په زانګو کې روزل شوی یم ؛

ماته ته تالندې، برېښنا او یاغی بادونو للو ویلی ده ؛

ما د سمندر په تیارو تلوکې له نهنګانو او سترو کبانو سره لوبې کړیدي او د آزادو سیلیو تر بولۍ لاندې مې له ساحلي غرونو، کمرونو او ځنګلونو سره غېږې نیولي دي ؛

زه د استوا ګرمیو او قطبي سخنسو ازمویلی یم ؛

ما د توفان په منګولوکې زړور ماڼوګان بلدلي دي چې څنګه د وحشي او فهرجنو دپو تر یرغل لاندې په سړه سینه د خپلو هدفونو خواته خوځېږي ؛

ما د پرمختلونکې انسان د زړه قوت او د سترو برېښنا ازمویلی ده ؛ داسې انسان تر ترږمۍ او توفان ډېر پیاوړی او تر برېښنا او اندر خورا چټګ تی . »

« زه د ګړنیو وریځو په وزرونو باندې له هر هوارو سمندرونو نه د لوړ هندوکش څوکو ته راوختم، دلته مې د وریځو مستۍ، د بادونو له توندۍ، د باز ته ګړندیو او د سیلاب له هیبتناکو موزیڼدو نه نوې حماسه زده کړه ؛

زما ددې حماسې قهرمان هماغه زړور او پیاوړې انسان دي کوم چې واورو، بادونو او سیلابونو راچاپیر کړی، مګر سر نه ټیټوی او نه تسلبمېښي ؛

زه له همدې انسان نه الهام اخلم او په نا آزمویلو لارو، کمرونو او دروکې لاروهم او د بحر خواته خوځېږم ؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه قدم په قدم خپله حماسه تکراروم ؛

باید د سیندونو او غرونو حماسه یو شي ؛

باید ټولې سندرې، ټول سرودونه او ګردې حماسې یو شي ؛

باید ټول مقدس غضبونه، ټولې کوکې او فریادونه، ګردې تېپې او درست توفانونه سره یو شي او په ګډه د نوي، زړور انقلابي انسان د زغم، جرأت او پرمختللو حماسه بشپړه کړي ؛

زه د ځپو، توفانونو، ځغاستو او ژوند استازی یم ؛

ځکه د آزاد انسان د خوځېدو، پرمختګ، یرغل او رزم حماسه بولم ؛

غر او هواره، سین او بحر، باد او باران.... دا ټول د زیار ایستونکي انسان د سترې جګړې حماسه بولي.

د انسان هڅه او جګړه، د انسان تکل او یرغل، د انسان ژوند او هدف تڼ ټولو اوره حماسه او تر هرې سندرې ښکلې سندره ده.

او زه به تل دا سندره ژوندۍ او سپېڅلې وساتم! »

پلخمری-۱۳۴۸.٦.۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی ګردان

د شيرميرګن[١٦] د جومات په برنده کې مې کړی ورځ دعربي صرف ګردانونه يادول: ضرب ، ضربا ، ضربوا . . .

ماغزه مې ستړي شوي وو او سر مې کلک خوږېده .

هالته پورته د جونغر[١٧] د زمان ځيلې غره پر پستو ډډو باندې د رنګينو وريځو يو ښايسته کاروان راکوز شوی و . بې له دېنه چې باد د وريځو شملې وخوځوي د لړو رنګين کاروان ورو، ورو په پرښو او پاڼونو باندې وزرغوړول او پر هوارو تم ځايونو باندې يې اکه مرمري پرجونه ځای پر ځای ټاټوبي کول .

د جومات د حجرو له شانه د ابو د ژرندې موزون او نه شلېدونکې غورمې چاپيريال ته خپله زړه همسشنۍ موسيقي او لرغونی تصنيغ تکراراوه .

د ستومانو ماغزو د کرارولو لپاره مخ په شنو کروندو ووتم. د اوبو کوچنی لښتی په شګلنه او کرېړنه ځمکه کې کوږ، ووږ کوزنيو کليو ته بهېده. د پليو نرۍ لاره د ځوځانو او وحشي بوټو تر مينځ له نري لښتي سره غبرګه ځوره شوې وه .

شاوخوا د بزګرو کلي او کورونه، جونګړې او شپرې او پر ديوالونو باندې د چاپکو کتارونه ، د کلي مخ ته د ايرو او کثافاتو ډېرلنونه او پې د پاسه د کورنيو چرلانوبنډار، د بوره پټيو، د وچو وښو پر ډنډرو خځلوکې څو ډنګر سر ګردانه خوسکي، ځای ځای د هستو.نې جونګړو تهخ نېږدې د توتانو يوه، دوه ونې او ترې لاندې د کلي ماشومان د خاورو د لوبو بوخت وو. ورايسته په لويه لار کې سوځوونکې لمر ته پر تاوده پوټې باندې يو تور خر د ايتراحت لپاره اوږد غځيدلی ، داسې چې ته به وايې سا ترې ختلې ده. يو خړ خځل

---

١٦ ـ شيرميرګن = په دانه غوري کې يو کلی دی او سليمان لايق طالبې پکې کريده.

١٧ ـ چونغر = د پلخمری اولسوالۍ کې د غورې په سيمه راڅر خيدلی غر دی، سليمان لايق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپلو شعرونو لومړنی اثر د همدې غره په نوم نومولی دی .

سپی چې غرونه او لکۍ یې ترې پرې شوي وي، داسې قابو پر سینه باندې پروت دی چې مچ یې لا نه وي لیدلی بیایې خوله وراچولې وي .

د اشیاو، رنګونو او تصویرونو په دنیا کې وړاندې روان یم او خوځیږم، خو د ستر ګو کامرې مې هماغلته پر هماغه یوه تصویر باندې فوکس شوي دي .

ضرب، ضربا، ضربوا . . .

زړې خونې، زاړه کلي، زړې لارې، زاړه لښتي، هر څه او هر څه لکه پخوا، کټ مټ لکه پخوا ؛ اوله دې ګردو سره د شیر میر ګن د جومات دالان او حجرې او په زړو حجرو کې هماغه زاړه درسونه : ضرب، ضربا، ضربوا ـ یعني یوه تن وواهه، دوو نتو وواهه، دریو یا زیاتو کسانو وواهه !

هڅوک دا پوښتنه نه کوي چې څوک یې وواهه، چا وواهه چېرې وواهه او ولې یې وواهه او ددې وهلو او جګړې داستان ولې نه ختمیږي ؟!

پښې مې خوځیږي او پر نرۍ لاره مخ ښکته بهیږم . ماغزه مې د عربي ګردان تر ګذارونو لاندې میده میده دي او سخت درد کوي

ضرب، ضربا، ضربوا . . . مې د بدن ټول ذرات ډک کړي دي او یوه شېبه مې له خپل عقل او ذوق سره خوالې ته نه پرېږدي.

په دې ناپایه ګردان کې زه د دایرې یوه نقطه یم. په دې ګرځنده دایره کې زما په څیر ملیونونه نقطې یو د بل لاره تعقیبوي او ددې ګردان نا تمامېدونکې رنځ او عذاب ګالي.

دا دیارلسمه پیړۍ ده چې د شپې ستورې او د وږمې ښورې د دې ښایسته چونغر په لمنو کې زموږ له خولې نه همدا یو تکراي ګردان اوري : ضرب، دربا، دربوا . . . !

دا ګردان نه دی، ګرداب دی ، ګرداب ؛ له هماغه ځایه چې شروع کیږي، پر هغه ځای راګرځي او تکرارېږي.

داخو لږ وخت نه دی، پوره دیارلس سوه کاله دا ګرداب پخپله دابره کې راڅرخېږي او زموږ ماغزه، عقل او وجدان پر خپل ځان را چورلوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربي ګردان په جنګ، جګړه کې به مې ناڅاپي نظر د ښایسته جونغر د پاسه، د وریځو پر لړونو پرېووت. بندي او لیوال زړه به مې بې واکه د فخیل په قفس کې وزر وزر وزپول. شعر ته ورته رنګیني او سندریزې جملې او الفاظ به مې په ذهن کې راپیدا شول، په ماغزو باندې به مې د عربي ګردان تندر راپرېووت، ناڅاپي او بې ارادې به مې د ژبې تبۍ د همیشني عادت په ژرندهکې په خوځېدو شوه او د ضرب، ضربا، ضربوا ګردان به د راغلی الهام پر مخ ور وتاړه.

د عربي ګردان په تنرارولو کې روان یم او پسې ځم. پښې مې خوځېږي او شاوخوا ځوځانو، ګنګانو[۱۸] او نورو وحشي بوټو له چم نه تېرېږم مګر سترګې مې ترې ځحوند نه اخلي. کربوړې، چرمشکۍ، میړتانه، غوباړی او راز راز ژوندی ساري په بوټو او وچو وښو کې ښوري، مګر زه یې نه وینم. په ولاړو غنمو کې د باد شرنګۍ، دلښتې د اوبو زمزمه او د لارویو خر کارانو سندرې مې پر غوږونو باندې کیني. هیڅ شی نه اوروم، د ټولو پر ځای باندې هماغه یو ګردان اورم، هماغه وینم او تکراروم یې :

ضرب، ضرب، ضربوا .

د عربي صرف د ځورونکې ګردان په تکرار کې له خپل سرخوږي سره یو ځای د عزیزاکا د سبو کروندې ته راورسېدم.

عزیزاکا، هماغه پخواني مهربان بزګر په پولو کې کارکاوه او تر بیلچیو په ختو کې خښ و. زما د پښو ښکالو[۱۹] یې واورېده، راویې کتل، یوم یې د لښتې په پوله باندې ودراوه، لاس یې د وروځو د پاسه پر تندي باندې لمر ته سپر کړ، ښه راته ځیر شو او بیایې زما پر لور پښې راسپکې کړې او په منډه کې یې مخاطب کړم :

ودرېږه، آخندزاده ودرېږه؛ چې جوړی سره وخورو !

---

۱۸ ـ کونګه = د (مردغه، ترخه) په تول، یو سارانی وړوکی بوټی دی چې سپیدارته ورته پاڼې لری او د سوزولو لپاره په کارېږي. د پکتیا په دښتو کې زیات موندل کېږي

۱۹ ـ ښکالو= یو کمزورې آواز چې د یو موجود سته والی علامه وي په دری ژبه کې (شرفه) ورته وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هماغه پخوانی عزیزاکا، خو تر پخوا ډېر زوړ شوی او یوه ستوی سوی، ملایې د رېږوونکې کار، اوږده فقر او زړښت له امله لکه لیندۍ راکږه شوې. وزرونه یې لکه ګرمۍ وهلی چرګ ځوړنې دوي او ګامونه یې ارت، مګرېې واکه او بې موازنې، تر ملایې د سر تور لنګوټې تاو کړی او بریښنده خیرنه خولۍ پر سر، په خولو کې خیشت پیشت راورسید او سمدستي یې متې رانه چاپیر کړې. د تروشو خولو او خپرو ډډوزې

ځینې پورته شوې او په دې توګه یې د دوستۍ او پلارولې مینه وپالله.

ناڅاپې مې له خولې ورته وویل:

په دې زهیر ځان او په دې عمر؛ لاتر کله ...؟

ده وویل:

هو؛ نو څه وکړم؟ دغه به له خدایه راته مقرر وي!

ما ویل، زلې؟ اوس هو بهرام، جلیل او جمیل مکړه زلمیان او د کار یږي دي!

ځیر ځیر یې راته وکتل او د سترګو په ځیږمونې یې یوه نرۍ ویانده او غمجنه مسکا ورپیده.

ما ویل: ولې؟ ولې؟

عزیزاکا ځواب راکړ: بهرام په عسکرۍ کې مړ شو. جلیل د خواجه الوان په لوونو کې لمر وواهه او د خدای په رضا لاړ. جمیل خوارکی د پښو له خوږو شل شوی او د هغو نورو ځوانیمرګانو له ښځو او ماشومانو سره ماته را دغاړې دی ...!

سر مې چکر وواهه، نرۍ مې ه غاړه کې کړۍ شوه، د عربې ګردان ځړیکې مې لکه پولادي ځنځیر په ماغزو کې وښوریدې:

ضرب، ضربا، ضربوا ...

د عزیزاکا له سترګو نه دوه رڼې او ښکې راوبهیدې. زه بې طاقته شوم غره ته مې مخ ورواړتوه. شاعر چونغر سپینو لړو ته تور رنګ ورکړی و او هغه یې له کمرونو او تبیو څخه هواته پورته کړی وې. توفاني باد د وریځو سره بیرغونه څوکوته خیژولي وو. آسمان لومړنی غصه پیل کړی وه او ځوانو سپلاوونوته یې د ځوړندو پټیو او کږو لښتو پر لوري د یرغل کرښه ورښووله. دتالندې جیغو او د برېښنا تازینو د ځمکې ټول ویده رګونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخوځول. يپاوړې باران، سرې سيلۍ او دلندې خاورو بوی زما ناکرارو او رنځورو ماغزو ته دمه ورکړه او زه يې د برېښنا او تندر په کړنګارکې د زاړه ګردان د تاريخ ځپلې دايژې له طلسم نه آزاد کړم .

له درانه خو به راويښ شوم، تور ويښتان مې سپين شوی وو . پاڅيدم، څادر مې وڅاتاړه .

جومات نوی شوی و، طالبان نور وو او د زاړه ګردان پر ځای يې دغه ګردان زده کاوه: ډوډۍ ، کور ، کـــالي !

سوله ، آزادي ، سوکالي !

خلک ، ګوند ، انقلاب !

پاس په جونغر باندې د وريځو سور بيرغ کې د غروب سکروټو کې يې د غيلان [۲۰] د وينو رنګ اخيستی و د نيلي آسمان په زړه کې رپيده. په راڅوړندو ناوو او درو کې د سپينو وريځو پټارې د غره د کميس تر لمنو پورې راغځيدلې وې .

زه د شعر پر ټال وختم او تر نوي ګردان لاندې مې دغه ټکی زيات کړل :

ښکلا، مينه، شعر، موسيقي او نيکمرغي !

کابل ۱۳۵۷.۲.۲۰

۲۰ـ غيلان = د خراسان د شعوبی نهضت يو قهرمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښېمان سرباز

د مني د مازيگر زيړ بخون لمر ورو، ورو د لويديځو غرو واورينو څوكو ته راكوزېده. د تورو وريځو يوه ستره پاغونده د لويديځ له لوري ختيځ پلو ته د شينكي آسمان په دړه رابهېدله، ښكته په تنگه ژوره دره كې د پنجسير سين د څپو دهاتيانو پر ليكه كوږ ووږ روان و. ورلرې د كوهستان پر هوارو شنو كرونو كې شين خپله سينه پراخه كړې وه او د شنو باغونو د ونو له څانگو او څېو څخه يې مچې اخيستلې. د اوړې موسمې يادونو د باغونو په زرغونه بحبره كې ځپې وهلې او د مستانه سين سيرودونو ته نڅيدل.

بابه خان د لوړيدونكي غاښي پر ډبرينه سينه د خپل مشكي آس تر جلب لاندې په ستما، ستما پورته خوځيده. د ښي لاس ماتو شويو هډو كويې څړيكې وهلې او توده تبه يې د ټول وجود په اندامونو كې خوره شوې وه. د كروندو او د سين د غاړې د وحشي ورږو بوى د مساله دارې شوروا او تودې ډوډۍ عطرو او له پيغلې سره د چغلبازيو تخيل پر زلمي سرباز باندې د پيچومې ختل آسانول. په بېخوبه پړ سيدلو ستر گو كې يې د ستومانوونكو ترخو پېښو بيلگې ښكاريدلې، رنگ يې الوتی و او په بڼه كې يې د درد او كسات لمبو ځپې وهلې.

د آس پر ساغرير يې يوه زړه خورجينه چې ښه نه و مصبوط شوې اې خوا دې خوا زنگېدله. آس يې ستومانه شوی و، په ښي لاس نگوښيده او په مټكى پر لار روان و.

بابه خان ته د پرنگي په جگړه كې خپل سرگذشت وورياد شو. ده ته په كابل كې د ۱۸۷۹ كال د نوامبر دا دسامبر بريالي يرغلونه وورياد شول:

«هغوى به اوس چيرې وي، په څه كار لگيا دي، محمد جانخان وردك، ملا مشك عالم او دا زموږ زمرى ميربچه ...»

بابه خان د شيرپور پر عسكري كلا باندې د ۱۸۷۹ م كال په يرغلونو كې د كوهدامني ميربچه خان تر مشرتوب لاندې گډون كړى و. د هغه وخت تاوده او وياړلى خاطرات وورياد شول، په بريتو كې يې نرۍ مسكا وخوځيده او پخپله برخه يې شكر ويوست

(c) ketabton.com: The Digital Library

. له غازي محمد جانخان سره د پيژند ګلوۍ پښبنه ورياد شوه ، سترګې يې له مينې او عاطفې ډکې شوې ، د ړړا ميل ورپيدا شو ، مګر ويې نه ژړل او له ځان سر يې وويل : ۲ د ميړنيو حق په اوښکو نه ادا کېږي، په وينو ادا کېږي » . مات لاس يې څړيکې ووهلې . د ۱۸۷۹ کال د نوامبر په مهال د کابل په ښارکې د انګريزانو په لاس د وطنپالونکو پانسي او اعدامونه وریاد شول، د کرکې او کسات توفان يې په مغزو کې راپورته شو، پرمخ باندې يې د خولو نيز راخوځېده او په رپېدونکو بريتويې ننووت. مات لاس يې د غاړې له پټارې نه بې ارادې د تورې په لور اوږد شو او بابه خان يې د درد له زوره لکه سوی سکور تک تور کړ، ځای پر ځای ودريده، سترګې يې له درژه پټې کړې او پر کينې لاس يې د تپې لاس ځنګل راتم کړه .

يوه شېبه وروسته يې د اميدوارو سترګو کونجونو ته د مسکا څپې ورسيدې تندی يې ورين شو، بې واکه يې کينې لاس په برستو راتېر کړ او سترګې يې مخامخ تر تولو په لوړه څوکه خښې شوې :

.... د سيخيلو او جمالاغې جګړه هم ، ګرمه جګړه وه ، ... کاک ګوزارونه مو ور کړل. خو جنګ جنګ دی، تل او هميشه بری نه راوړی، مګر نه، نه ... که خيال ګل مورچه نه وای خوشې کړې ګورکه کپتان به زما شاته نهور سيدلی او ما به په هغه باندې د تيښتې لار ترلې وه. هی هی چې هم زخمي شوم او هم ښکار له لاسه ووت ... تر زرو نامردانو يو مرد ښه دی ـ مړ به دې کړي، مګر وبه دې نه شرموي. ګوره چې کله به بيا زما جنګي وزر روغ شي .

بابه خان ته خپله پيغله ورپه ياد شوه، د خولې څوابنتی [۲۱] يې سره وغځيدل او د جنګ له ميدان نه دځوانۍ او مينې د ليونتوب ساراته ورننووت.

آه کور دې وران شه څومره ښايسته يې !

آيا هغه به باور کړي چې ما دومره ميړانې کړيدي ؟ تو که زما په ميړانه شکمنه شي څوک به زما صفايي کوي ؟ او که دا تور شک په ما پيدا شي، زه به بيا له کوره جومات ته د

۲۱ـ څوابنتی = وښکی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لښتي پر ښندېږه ښنګه ځم چې د کلي پيغلې هر ماښام پې راپنډېږي .زه به د کلي نجونو ته يو نامرد او له دښمن نه راتښتيدلی سړی ثابت شم. زما نجل ته به په پيغلو کې څه غرور او عزت پاتې شي. د پلار او رمېږ به مې له شرمه په ګور کې رامات شي. جومات او زموږ هديره به سپکه او پر ما به د ټول عالم ناورينونه را واورېږي.

بابه خان د کور او جګړې د ميدان تر مينځ لا په خوږو ترخو تصورانو کې د غره په جګه سينه الويزاند روان و چې په پورتنيو ټړوکې د ټوپک د فير آواز جګ شو او د غرونو په شاو خوا لوړو کې يې غځونې وکړې. بابه خان لکه تر هېدلی غرځنی ځای په ځای ودريده او له آس سره يو ځای غوږونه ځک کړل . سمدلاسه يې هغه ټړې تر نظر تېرې کړې چې د غانې سهيل لورته لکه کلا ګانې په مستقيم خط جګې شوې وې .

د ټوپک لوګی پيدا نه شو او هيڅوک يې ونه ليدل. بابه خان د لارې ژۍ ته را په شا شو. په يوه هواره ډبره کيناست او سترګې يې د غرونو له لوړ بام نه د کوهستان هوارې او شنې ناوې ته راواړولې . د شونډو په پترو کې يې د مسکا يوه تګخه څپه راغبرګه شوه. په زړهکېږې د رزم او عشق غبرګې برېښناوې وپرېکېدې، د خندې څپو په غبږ کې راوينو او له ځايه يې راپاڅاوه. د آس جلب يې د زين په کړۍ کې وتاړه او بيرته مخ ښکته د شتل په استقامت کوهستان ته راځوړند شو .

« ... نه ، نه زه کورته نه ځم، د کليو لارې تړل شويدي ؛ زه واځې يوه لار لرم او هغه د جنګ ميدان ته وتلې ده ؛

ماته له دې خاورې نه د مور پوی راځي او زه حق نلرم خپله زخمي مور د فرنګ تالانګروته يواځې پرېږدم ؛

دوه لاسونه د همدې لپاره دي که يو مات شي، بل د هغه پر ځای وخوځېږي ، که زموږ غلي شوو ژوند او تکل به غلي شي او زموږ پر ځالو به د اسارت بدمرغ سيوری خور شي.

تر څو زموږ د پلرونو هډېرو دلته شته دي او په اورغلو کې پخوانۍ سکروټې نه دي ايرې شوي او د وطن زرين لمر زموږ رګونه او پلې ګرمولای شي د تورې وخت نه دی تېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی ؛

موږ د مینې د تودوخې او د عدالت د رڼا ستایونکې یو ؛

زور او زبردستۍ ته نه تسلمېږو او د میړانې مرګ د سپیتانې په ژوند نه بدلوو .

دا سینونه ولې شور کوي، دا د هندوکش د پاسه د وریځو څپې ولې پر کمرونو ورډانګي، دا د جګو درو واورې ولې رالېږدي او ددې وطن شجاع انسان ولې پرلویشته خاوره جنګېږي ؟

داځکه چې موږ او زموږ وطن د آزادۍ او ژوند د ساتلو لپاره هست شوی یو .

دا دی بېرته درو ګرزیدم، ما وبخښه وطنه ! ؛

زه بیا هیڅکله له ژوندې زړه سره د سرنوشت له سرو لیکو څخه نه راوزم ؛

زه به د وطن د نجونو د غرور او مینې ډیوې ته د نامیندۍ او مرګ سیلۍ ورپرې نه ږدم ».

توره وریځ د کوهستان د غروب په ورستیو شغلو کې لکه د نوبهار د ارغلیو [۲۲] انګاره سره شوې وه او د شنې ناوې د هیلیو نورونه [۲۳] یې لکه د سرو زرو کټوري پخپلو رنګینو وینو ماړه کړي وو. ځانګړی سپور لکه د نیل زخمی نهنګـ د لمر د شغلو له سمندرنه د تیارو د وتل ته ورښکته کېده .

د سربازانو ژوند د کړاوونو او افتخاراتو پر لیکه تېرېږي !

---

۲۲ ـ اورغلی = اورتون، آتشکده ـ نغری

۲۳ ـ نور = د هیلیو د ښکار ډنډ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوڅو سرگردان

سر تور او سپیره سر، لوڅې او چاودې پښې، څیرې گریوان، له او ښکو ډکې گسترگې او له سلگو پرسیدلی ستونی ایخوا؛ دیخوا سرگردان روان و. لمن یې له ورو، ورو هډوکو او شگو څخه ډکه کړی وه، کله به د سړک یو ژۍ ته کېناست او د لمنې شگې او هډو کې به یې ښکته پورته کول او کله به یې بېرته په لمن کې واچول او بې ارادې به بل لورته روان شو. خو د کوچنیانو کومه ډله به یې ولید له ژړه غ. نې بڼه به یې مسکۍ شوه او په ډېر خوند به د هغې په لور وررهي شو. د لمنې هډو کي به یې وغورځول او سپیره میره به ملگرو ته ورغی. دهلکانو په توده او ښایسته کالیو به یې گوتې وهلې او بیا به یې په نیمه ژبه ورته وویل:

دا چا درته راوړي دي؟

کله به یې چې د کوم هلک سره د خوراک کوم شی ولید، نو دستې به یې پو ښتنه ورڅخه وکړه چې څنگه خوند لري؟ چا در کړیدي؟ ماته یې ولې نه راکوي؟ بیا به یې وروسته وویل چې لږ خو ماته راکړه!

نو که به ملگرو سلا ورته ونکړه بیا به یې د چورولو څار کاوه، چې وار به یې برابر شو لاس به یې واچاوه او منډه به یې واخیسته، هلکان به پسې شول او وروسته له څو منډو رامنډو به یې ونیو او په وهلو به یې ځتنونه پې ستړي کړل.

ژړاوې او نارې به پورته وې، خوله او پوزه به وینې شوې وو ملگري به تللي وو او دی خوار به ببر او سپیره سر پرځای پړ مخې پروت و.

خلک به دده د اړخ سره تېریدل، راتېریدل. چا به کوم وارې ورته وکتل او چا به بېخې التفاوت هم ورته کاوه. له ځانه سره به یې ترمازیگره وژړل او کله به په ژړا، ژړا کې غلی شو او خوب به پسې یووړ. او بې تودوخې لمر به د غرو تر شا کیناست. د ماښام تیاره به د ښار په فضا ورو ورو راغوړیدله سړو سیلیو به له خوبه ویښ کړ. را ولاړ به شو. سترگې به یې ومښلې او بیا به له خوبه ډک او ځوړند سر د خور خواته روان شو. له عمومي واټ څخه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

رابيل شو او د لوړ او ښايسته مانيو اړخ ته په د پليو د لارې کينې خواته د ديوال تر اړخ روان و. کله به دغو ښو او غوړو زړه وړونکې ورېمې د يوه بډاى د کور تر مينځ لکه ميخ ځاى پر ځاى ودراوه، غتې او توژې سترګې به يې د بډاى په وره کې ښکته او پورته ورغړولې، خو ددې له ويرې چې د ماښام تياره به زياته شي ډېر ځند به يې نه کاوه، نو رهي به شو او په لار کې به د نان باى دکان ته راورسيد. هلته به د ګرمو ډوډيو بوپ د دکان خولې ته راووست، اه هغه ځايه به هم په داسې حال کې چې تر ډېره ځايه به يې مخ شاته اړولى و - زړه نا زړه راتېر شو. لاسونه به يې تر تخرګو لاندې نيولي وو او له يخنۍ به لکه بڼکه ريږديده. د پاخه ماښام په پخه تياره کې به د هغې لويې دروازې مخ ته راورسيد، ننه به ووت، د لوي او ښايسته عمارت تر مخ به لکه غل ورو، ورو د پښو په ګوتو روان و، کله به سره له ټوله احتياطه د کوربه هلکانو په لاس کښيووت، هلته به نو بيا هلکانو را ځملولى و، د ګريوان درز به يې تر لمنې پورې څيرې شو او د خوار کي چيغو او نارو دنيا نيولې وهز بختوره اګو(۲۴) به پې راخبر شوه، رامنډې به يې کړې او له هلکانو څخه به يې خلاص کړ، هلته به يې له اوړکو ډ کې تورې سترګې د متجاوزو هلکانو په سترګو و ګنډلې، څو سلګۍ به يې ووهلې او ځان سره به ورو، ورو وچونګېده، بيا نو بختورې اګو تر لاس نيولى د لوى سالون له مخې به سې تېر کړ او په يوه نرۍ لار به يې د نوکرانو سراى ته ننه يوست. هلته به د غواو له غوجلې څخه تېر شو او د تورې نمجنې کوټې دروازه به يې خلاصه کړه بيا به د کوټې بر سر ته تېر شو او د زاړه پوز کې په پيڅه به پريووت او رړل به يې.

څه وخت وروسته به بختوره اګو راغله او دوه وچې ډوډۍ به يې ورسره راوړې او په سره صندلۍ باندې به يې کيښودې، بيا به ولاړه او څه سکاره به يې راوړل، په کمکوټې منقل کې به يې واچول، د کوټې دروازه به يې پرانيستله او سکاره به يې تازه کړل. تور او خيرن چاى جوش به يې په سکرو کيښود او چاى به يې برابر کړ. د منقل سکاره به يې په صندلۍ کې واچول، بيا يې تور سترګې يتيم را چخلا کړ او تريخ چاى به يې له ډوډۍ سره پې وخور.

۲۴ـ اګو = ابې، ادې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله کله به د کور به له آشپزنانې څخه د کباب او قورمې ورمه دهلك سپوږمو ته راغله، نو لاس به يې له ډوډۍ څخه ويووست او کباب به يې غوښت. مرور به شو، په ژړا او سلګيو به يې لاس پورې کړ او په ژړا، ژړاکې به پسې ويده شو. بختورې اګو به زوړ او شړيدلی ګنډ په ټندلۍ واچاوه او هلك به يې پکې ونغښت، بيا به يې لکه ليونۍ له ځان سره ورو، ورو خبرې کولې:

« لويه خدايه، دا کوچنی، بې موره، بې پلاره هلك څنګه پوه کړم چې بايد په دې ټيټ او ويرجن ژوند قناعت وکړي،

دی هيڅکله نه شي پوهېدای چې بې پلاره او بې موره هلکان د قورمو او کبابونو استحقاق نلريؤ دوی بايد لوڅ، بربنډ او په نيمه ګيډه ژوند وکړي. دوی د ښو کاليو، تودې بسترې او آسوده ژوند وړ نه دي، د دوی دنيا د لوږې او تندې دنيا ده، دوی بايد ه غمونو کې لوی شي او د نورو تر بار لاندې شپې او ورځې تېرې کړي او بيا د ژوند وروستۍ سلګۍ په کړاوونو او بدبختيو کې ووهي.»

بختورې اګو به دا څو خبرې پخپلو اوښکو ووينځلې او بيا به يې د تورو تيلو څراغ ټپ کړ او ويده به شوه.

د څراغ لوګي، د سکرو بخار او د نمجنې کوټې رطوبت به يو ډېر بد بوی او مهلك کيفيت پيدا کړ. همدا کوټه وه چې د تور سترګې يتيم مور يې له ارمانو سره يو ځای ګورته وليږله. اوس هم همدا کوټه ده چې بختوره اګو يې په راز راز رنځو اخته کړيده. بختوره اګو به څنګه چې سر مښنود، نو په ټوخلو به يې پيل وکړ ز کله به چې ټوخلې ډېره وارخطا کړه، نو نيمه شپه به راووتله او تر سپيده چاوده به په انګړ کې ګرزېدله.

شپې او ورځې روانې وي. بختورې اګو ناجوړي سخته شوه. د کور به له خدمت او چوپړ وهلو څخه ولويده او داسې په ځان اخته شوه چې هر څه يې هير شول. تورسترګې هلك ته ددې موقع پيدا شو چې د بادارانو کورته ورننوزي. هلك به په کور کې دې پلو، هغه پلو ګرزيده، منډه به يې وهلې. د کور د خلکو له وهلو او ډبولو څخه به يې ستر ګه نه کوله، کوچني هلکان اکثر شوخ وي، بيا په تېره يتيم هلك چې د روزنې او سمو عاداتونو له زده کولو څخه محروم پاته شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ورځ د کور ښځېنتن دوه، درې واري ښه په مزه وډباوه، مګر هلک لارې ته برابر نه شو او سم له ماښام سره يې يو ډېر ښايسته چيني لوښی مات کړ. د کور ميرمن سخته په غصه شوه، هلک يې له لاسه راونيو او د آسپزخانې خولې ته يې راووست، بيايې خپل يوه مزدور ته وسپاره او ورته ويې ويل:

دا هلک له چتې وتلی دی! دا يوه داسې ځای ته بوزه چې بيرته زمونږ د کور لار پيدا نکړي، هلته يې خوشې کېه او پخپله بيرته راځه!

شپه تيره شوې وه، د بختورې اګو ژړاوې په تور سترګې يتيم پسې پای ته رسيدلې وې، د ژمې د سباوون ژېړ لمر د سپينو واورو په برستن غوړيدلی و. د بختورې اګو باداران په تاوده سالون کې د سبا ناري په دسترخوان ناست وو، رايو خوږې او ښايسته سندرې خپرولې، کوچ، پيروي، هګۍ، کباب، شودې او مربا په دسترخوان ايښې وو، دخندا خبرو او مرکو په مينځ کې يو مزدور راننه ووت او ويې ويل:

د بختورې اګو حال ډېر بد دی. د سترګو توريه بېخي ورک شوي دي. خبرې نشي کولای او د نورو په خبره هم نه پوهيږي. ماته خو ښکاري چې خلاصه ده، نور نو خدای ښه پوهيږي.

هلته چا وويل:

له مرګه خو نشو خلاصولای، نو زمونږ تکليف څه دی؟

د کاله ميرمن وويل:

چې مري، خو مري به، اجل به يې پوره شوی وي ته پخپله ....

د راډيو اعلانونه شروع شول او د کور د ميرمنې خبرې پرې کړې، راډيو وويل:

نن شپه د يوه کوچني هلک مړی چې عمر يې له پنځو تر شپږو کلونو پوې رسيږي د ښار د يوه عمومي سړک تر اړخ د پوليسو لاس ته ورغلی دی، خپلوان او مشران دې دريمې ناحيې څخه پوښتنه وکړي.

د کور خلکو يو بل ته سره زکتل، عواطف يې ونه پاريدل، سترګې يې لمدې نه شوې. زړونه يې ونه برېښيدل، مګر دومره يې وويل:

يخنی وژلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپي د مزدور له خولې چيغه راووته :
دا زړونه نه دي ډبرې دي، ډبرې دي، ډبرې .
د کور خاوندانو رنګونه والوتل او په مړو سترګويې يو بل ته سره کتل .

۱۳۴۰ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان **مخ**

عنوان	مخ
کسات	۱
شپېلۍ	۳
اوښکې	٦
اتڼ چې	۸
د غرونو په تیاره کې	۱۰
د زمانې په ناپایه سین کې	۱۲
د شپانه نغمه	۱۴
زه	۱۷
ژړندو کې یتیم	۱۹
دا عجیب انسان	۲۱
زما نیمګړې ترانه	۲۳
ماشومتوب	۲٦
وروستۍ هوښکې	۲۸
غلی شوی بلبل	۳۲
هغه څوک چې نه مري	۳۴
اختر مبارکې	۳۷
د بنګال رقاصې ـ کمارې چتراته	۴۲
راشئ خپلې سندرې وبولو	۴۴
د ژوند وروستی پیغام	۴۷
د اباسین سپېدې	۵۱
ژیړې پاڼې	۵۴
مرور شپون	۵۸
قهرمان څه وویل؟	٦۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعي قهرمان	۶۴
د پیړیو مساپر	۶۸
د تاريخ دريځ	۷۰
لارويه !	۷۲
لامبوزن	۷۴
پټه مینه	۷۷
بوره	۸۱
بزکشي	۸۵
فاحشه	۹۱
د جومات مړی	۹۹
د کارخانې جشن	۱۱۰
دوه جواليان	۱۱۷
خړ کی ماشين	۱۲۹
د سين سرود	۱۴۱
نوی گردان	۱۴۴
پښيمان سرباز	۱۵۲
د کوڅو سرگردان	۱۵۹

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library